De grootste factor

door A. M. NACHENIUS-ROEGHOLT

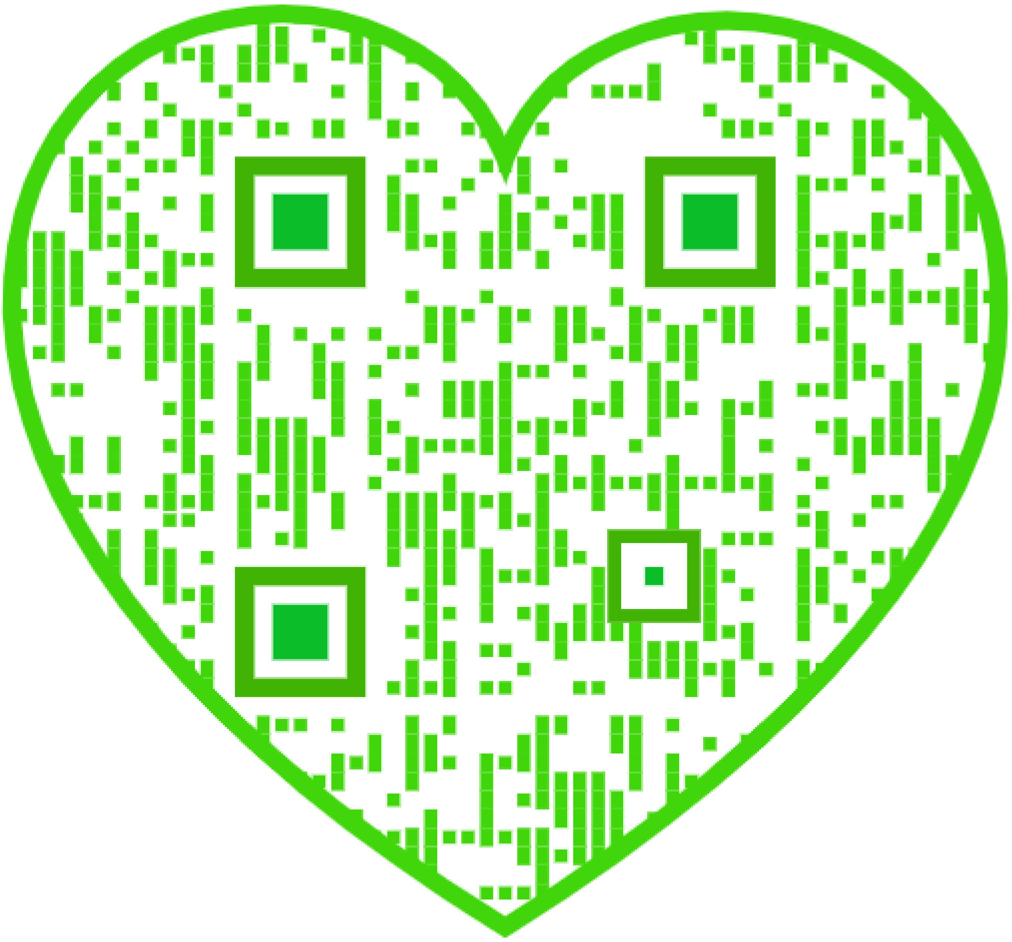

Joh. Keune
MANUFACTUREN
v. OOSTEN DE BRUYNSTRAAT 215
TEL. 16173 HAARLEM GIRO 395878
VOOR f 10,- AAN BONNEN 20 Ct. AAN WINKELWAAR

DE GROOTSTE FACTOR

MEISJES-ROMAN SERIE

„Juffie,” vleide hij, „toe mag ik effentjes meerijen in die fijne auto?” *(Blz. 16)*

DE GROOTSTE FACTOR

DOOR A. M. NACHENIUS-ROEGHOLT

GEÏLLUSTREERD DOOR HANS BORREBACH

(Voor oudere Meisjes)

ALKMAAR — GEBR. KLUITMAN

BIBLIOTHEEK EN LEESZALEN
DER GEMEENTE ROTTERDAM

84-42

p040044653

Informatiecentrum Jeugdlectuur
Informatiecentrum Jeugdlectuur
Gemeente Bibliotheek Rotterdam

HOOFDSTUK I

TINIE IN HAAR BAAN

Een stralende Aprilzon scheen door de hoge ramen de klas binnen, waar Tinie Vermeulen haar kinderen les gaf.

De school lag in één van de volkswijken, een beetje achteraf, aan een pleintje, zodat de lokalen veel licht en veel zon opvingen. In den zomer kon het er wel eens een broeikastje gelijk worden, maar nu was het er heerlijk en Tinie zou niet graag de lange lancastergordijnen hebben neergelaten.

Tinie had de eerste klas met de heel kleine peuters tot haar taak gekregen en vanaf het „schavotje" gingen haar blikken de rijen langs, om te zien of ze wel allemaal ijverig met hun werk bezig waren en onwillekeurig verzachtte haar gezichtje. Wat deden ze braaf hun best! In het najaar was ze bang geweest, dat het Hoofd haar een andere, oudere klas zou geven, maar gelukkig was dat niet gebeurd, ze had weer de nieuwelingetjes en opnieuw zuchtte ze tevreden. Ze vond ze toch lief, ondanks het feit, dat ze hen daarnet boos had moeten toespreken. Ze waren dezen ochtend lastig geweest en ongedurig, schuifelden met de voetjes en konden hun mondjes niet dicht houden. Uiterlijk had ze gedaan of het verschrikkelijke vergrijpen waren, maar in zichzelf vond ze het eigenlijk niets erg en heel begrijpelijk. Maar dat kon je natuurlijk niet laten merken, want

waar bleef dan je prestige? Wat had je anders te verwachten? Hoe konden jonge, gezonde mensenkinderen op zo'n heerlijken lentemorgen hun gedachten bepalen bij akelige sommetjes en bij de ernstige vraag of 2 + 3 nu werkelijk 5 was. Het had haar zelf moeite genoeg gekost om niet weg te dromen en niet telkens even naar buiten te gluren, waar je de knoppen van den groten kastanje midden op het pleintje eenvoudig kon zien opzwellen in het warme lentezonnetje. Ook de kwetterende mussen waren drukker dan ooit en genoten volop. Ze was bijna jaloers op die vrije vogels en had zich maar net kunnen weerhouden om voor het raam te gaan staan, om daar uit de eerste hand de lekkere zonnewarmte op te vangen. Zonde en jammer was het, om die ongebruikt voorbij te laten gaan, want wat kon ze al lekker bruin zijn geworden! Maar enfin, ze had zich natuurlijk beheerst. Als een je zelf respecterende schoolmamsel deed je zulke dingen niet, dan was je zogenaamd veel te verdiept in je werk, om aan lichtzinnige dingen als zonnebaden te denken. Lieve tijd, dan moest je net bij haar komen! Ze voelde zich nog veel te jong en te levenslustig en was nog lang niet vergramd in den dienst. Zelf moest ze er soms nog om lachen als ze aan anderen vertelde: „Ik ben onderwijzeres!"

Ze zag wel, dat er verbazing kwam op de gezichten, dat ze werkelijk zo-iets presteerde en wantrouwend klonk het dan dikwijls:

„O, zeker als volontairtje?"

Leuk was het om te kunnen antwoorden:

„Nee hoor, een vaste aanstelling, reuze echt, met salaris en verhogingen!"

Het was of ze dan ettelijke graden in de diverse achtingen steeg.

Tjonge, tjonge, een gepatenteerde voorgangster der

jeugd, al dacht menigeen bij zichzelf: „zou ze het er werkelijk goed afbrengen?"

Ze leek zo zorgeloos en heel jong, maar die vreempjes kenden haar niet zo als ze op school was. Ze had nog meer zijden aan haar karakter, facetten, zoals moeder het met een mooi woord noemde. En ze hield van haar kinderen en van haar werk, en zelfs meneer Doelens, het Hoofd, heus geen gemakkelijk mens, eerder een veeleisend en nauwkeurig werkgever, was tevreden over haar opvattingen en gaf haar bij voorkeur de laagste klas in handen.

„Och," had hij er dit jaar bij gemompeld, toen ze het feit hoorde, „jij staat eigenlijk het dichtste er bij!"

Ze had hem eens aangekeken, bang dat het een aanmerking betekende, maar ze had het grappig humoristische trekje om zijn mond waargenomen en kende hem langzamerhand goed genoeg om te weten dat hij haar een complimentje maakte en daarmee wilde zeggen: „het gaat je goed af!" Heus, tekortkomingen deelde hij de betrokken persoon wel heel duidelijk mee, dan wist je na afloop van zo'n gesprek wel terdege, wat hij anders wenste!

Tinie was echt dol op kinderen, ja, er waren wel eens enkele bij, die „naarlingen" leken, maar gek, dat zette je juist aan, hen voor je te winnen en als je maar goed zocht, vond je in die typen altijd weer wat aardigs, dat je aantrok of iets zieligs, dat je vertederde. Als je dan iets bereikte, had je het prettige gevoel, wat goeds te hebben gedaan en beschouwde je zo'n veranderd kindje als een soort kunststuk, dat je eigenhandig had gewrocht. Ook nu bleef ze onwillekeurig naar Pietje Steeg kijken, den belhamel van de klas, met zijn woesten, slordigen krullebol, waardoor schijnbaar nooit een kam werd gehaald, en met zijn altijd smoezelige handen,

waarin ze geen grond kon krijgen, toen ze hem zelf eens een beurt aan het fonteintje had gegeven. Ze had een stevigen kam voor hem gekocht en dien overhandigd met een ernstig woordje, en voor haar plezier was hij een paar keer op school gekomen met kletsnatte, gekamde haren, maar och, de kam was allang weer stuk. Soms leek het of hij begonnen was met het wassen van zijn handen, maar de resultaten waren niet bijster groot, maar toch leuk dat hij pogingen aanwendde. Zijn zieltje kon onmogelijk zo zwart zijn, als hij het soms wou doen geloven. Alsof hij merkte, dat ze aan hem dacht, keek hij op en... gaf haar een knipoogje, olijk en vol verstandhouding, typisch volwassen, met een blik naar het zonnetje! En, o wee, voordat ze zich herstelde van zijn doorzicht — zij verlangde er immers zo intens naar — dacht ze even niet aan haar pose van onderwijzeres, zonder andere wensen dan een brave klas en beantwoordde hem op dezelfde manier.

„Lieve tijd," zuchtte ze daarna inwendig, „hoe kon ik het doen? Dat had Van Weiden moeten zien!"

Ze onderdrukte met moeite een gegrinnik, toen ze aan haar collega uit de parallelklas dacht, die nooit zo uit de plooi kon raken en dan ook de schitterendste discipline had, al waren zijn leerlingen volgens haar kleine automaatjes. Maar ja, hoe zou het ook mogelijk zijn, dat Van Weiden en zij het eens waren in hun opvattingen. Als er ooit twee verschillende onderwijzerstypen naast elkaar hadden gewerkt, waren het wel die van I^A en I^B! Voordat ze verder kon peinzen over het onderscheid van hun respectieve systemen, luidde de bel voor het speelkwartier.

De ijverig gekromde ruggetjes werden recht, gebogen hoofdjes hieven zich op, rode tongen, die van inspanning naar buiten puilden, namen hun gewone plaatsen weer in en ze waren nu allen in prettige afwachting van de afleiding, die hun bij dit lekkere weer wel extra heerlijk toeleek.

Methodisch en heel nauwkeurig incasseerde Tinie eerst de gelijk afgesneden stukken gelinieerd papier, waarop de kinderen hun hieroglyphen hadden neergezet. Er waren er helaas nog heel wat, die slordig schreven en het papier vol vlekken afleverden! Maar dat was van later orde. De straf zou heus wel op de zonde volgen. Nu werden de papiertjes in een cahier geborgen en in de kast gelegd, toen liet ze hen rij voor rij aantreden, klapte regelmatig: één, twee, één twee, in de handen en de stoet zette zich in beweging, de gang door, het stoepje af tot ze op de speelplaats uitéénstoven, bevrijd van allen dwang, en dol door den lentegeur en het zoele weer.

„Veel te wild!" vond Van Weiden, met een afkeurenden blik, maar hij greep niet in. Ze waren eenmaal uit den band en het was vermorsen van energie en prestige, om het nu te verhinderen.

„Net goed!" wierp Tinie hem uitdagend tegen en tot haar grote verbazing lachte hij, zeker ook al murw door de stralende zon en gaf toe:

„Misschien!"

„Hè?"

Tinie bleef even stilstaan. Dat zei Van Weiden maar zo klakkeloos! De wonderen waren de wereld nog niet uit, wanneer Ferdinand van Weiden ging twijfelen aan zijn eigen opvattingen over discipline en schreeuwende en lawaaiende kinderen niet tot de orde riep. Ze meende, dat het hem tot een tweede natuur was geworden.

„Een vroege zonnesteek?" vroeg ze plagend.

Ze stonden naast elkaar te kijken naar hun twee klassen, die den uitersten hoek van den tuin gemeenschap-

pelijk bespeelden en ook op deze vraag antwoordde hij weer niets dan datzelfde:

„Misschien!"

Er was een eigenaardige toon in zijn stem, zodat ze zich naar hem toekeerde en hem eens nauwkeuriger opnam. Wat had hij! Maar even vlug wendde ze zich weer af. Vast en zeker was er iets met hem aan het handje, maar een zonnesteek was het in geen geval.

„Lieve tijd," peinsde ze, „hij doet net of ie verliefd op me is, zo sentimenteel ziet hij me aan, maar dat is toch onmogelijk?"

Meteen schoot ze haastig vooruit, omdat één van haar pupillen viel en een bloedend knietje vertoonde. Ze was blij dat ze even uit Van Weiden's buurt kon komen, om over dit nieuwe verschijnsel na te denken. Wat een grappige overwinning! Ze had nog wel gemeend dat hij eigenlijk een tikje minachting voor haar voelde, omdat ze zo heel anders tegen de kinderen optrad dan hij. En nu leek het nog wel of in zijn vermeend stenen hart bewondering voor haar opbloeide. Nog even bekeek ze het uit een zuiver persoonlijk standpunt. 't Zou een genoeglijke afleiding zijn, als ze een kleine flirtation op touw zette met haar collega-tegenstander van eerst, want méér dan dat kon het voor haar onmogelijk worden. Toen kwam haar beter ik om het hoekje kijken. Ze betwijfelde heel sterk of *hij* zo-iets zou kunnen waarderen. Van Weiden en flirten, nee, dat waren twee begrippen, die mijlen van elkaar waren verwijderd: hij nam alles even akelig ernstig op en dit nieuwe zou daarop zeker geen uitzondering zijn, dat wist ze zeker en ze zuchtte: nee, nu dit probleem zich voordeed zou ze het als een rechtgeaard paedagoge en volwassene moeten behandelen: liefderijk en omzichtig. Toen vond ze dat ze lelijk deed: Van Weiden was een te goed

mens om zijn gevoelens niet zoveel mogelijk te ontzien. Voor welke vreemde en onverwachte moeilijkheden kwam iemand toch te staan op zijn ouden dag, vond Tinie van heel in het begin van de twintig.

Gelukkig bleek de speelplaats van hun school met een paar honderd kinderen een struikelblok op het pad dezer jonge liefde te zijn; er was geen gelegenheid tot een privé-gesprek en een bescheiden flirtation was vrijwel onmogelijk. De jeugd zorgde voor genoeg afwisseling en in plaats van gevreesde liefdesbetuigingen, zag Tinie zich in iets anders gewikkeld. Eer ze het wist beslechtte ze, in samenwerking met Van Weiden, kordaat een schermutseling tussen haar gepatenteerden belhamel en zijn dito. Zelf had ze veel op Pietje aan te merken en er ging geen dag voorbij of hij werd onderhanden genomen, maar ze vond hem een heilig boontje vergeleken bij Henkie uit I^B en nu het er om ging wie de aanstoker was tot deze nieuwe onenigheid en Pietje luid zijn onschuld betuigde, voelde ze zich als een leeuwin, wier meest geliefde welp in gevaar is. Maar het scheen, dat er ondanks zijn kalm uiterlijk, ook dergelijke gevoelens in Van Weiden huisden, die hem tot een soort tijgervader promoveerden, want Henkie's schuld werd door hem zéér in twijfel getrokken. Ten slotte werden beide deugnieten, wier waarheidsliefde nog nooit al te strikt was gebleken, elk tot straf met hun gezicht naar den muur geplaatst, voor de rest van het speelhalfuurtje. Toevallig ontmoetten daarna de blikken van hun onderwijzers elkaar voor een kort ogenblik en ... haastig moesten ze zich van de twee wildebrassen afwenden en proestten ze het samen stiekem uit over deze deining in hun wateren. Dit gemeenschappelijk plezier bracht hen dichter tot elkaar dan iets anders had kunnen doen.

„Hij is toch veel leuker dan hij lijkt," besloot Tinie bij zichzelf en ineens begreep ze er méér van, waarom het Hoofd dezen nieuweling, want Van Weiden was er nog niet lang, toch die woelige en moeilijke eerste klas had gegeven, waar Niekje Lange zo zenuwachtig was geworden.

Ook Van Weiden dacht nog even na over dit intermezzo:

„Aardig klein kemphaantje, ik wou dat ze ooit eens zó voor mij opkwam!"

Meteen wist hij in zijn vollen omvang wat ze voor hem zou kunnen betekenen, al besefte hij even vlug dat het tot de vrome wensen zou blijven behoren en Tinie nooit zo-ver kwam. Tinie Vermeulen! Ze was voor hem de verpersoonlijking van jeugd, vrolijkheid en nog zo heel veel meer, maar och, ze leek zo weinig te passen bij zijn eenvoudig wereldje van onderwijzer, die een ziekelijke moeder in een rusthuis moest onderhouden. Hij deed zijn werk met plezier, maar bij haar leek het wel of ze haar baantje uit louter levensvreugd vervulde en of het heilige moeten er part noch deel aan had. Ze was soms net een kind met de kinderen mee, alsof ze even weinig zorgen had. Toen hij eens iets dergelijks tegen de collega's opperde, hadden ze hem anders ingelicht en bewonderde hij dat stralende in haar des te meer. Tinie deed het wel degelijk terwille van haar broodje! Haar moeder was vroeg weduwe geworden en moest van een klein pensioentje rondkomen, zodat Tinie's verdienste een welkome bijdrage voor hun onderhoud was. Het meeste droeg ze af, maar met de rest van haar geld leek ze te kunnen toveren. De leuke jurkjes, waarin ze op school verscheen en die Van Weiden in zijn onkunde voor dure, gekochte artikeltjes versleet, hadden haar handige vingers gewoonlijk in elkaar geprutst. Op vrije middagen, op een uitverkoop, of op de markt, wist ze goedkope couponnetjes te bemachtigen, en het was haar eigen typische charme, waarmee ze deze wist te dragen, die haar er altijd bizonder goed gekleed deden uitzien. Maar dat waren dingen, moeilijk te definiëren voor een mannenoog. Toch voelde hij het zuiver aan, dat ze hem nooit zou kunnen beschouwen als een mogelijk echtgenoot. Hij was helemaal de kalme, eenvoudige jongen, met niets bijzonders dat haar kon aantrekken. Over hun werk kibbelden ze, omdat ze zo verschillend van natuur waren, al stemden ze overeen in plichtsbetrachting. Want dat gaf hij haar grif na, ze was vol ernst en toewijding. Maar verder stond ze heel onbevangen, haast kinderlijk tegenover het leven. Je voelde en zag dat ze er wonder wat van verwachtte. En dat was zeker niet om zich zo maar pardoes te verloven en getrouwd te zijn met een onderwijzertje, dat geen geld overhield om hoger op te komen.

Toch waren ze na die eerste maanden van heimelijke vijandschap en stillen afkeer langzamerhand tot elkaar gekomen en waren nu méér dan collega's in naam!

„De macht van den gemeenschappelijken lach," verklaarde Van Weiden dit nieuwe wonder bij zichzelf, toen Tinie met een vriendelijk lachje in zijn richting de deur van haar lokaal achter het laatste leerlingetje sloot, om de rest van den werkmorgen te vervolgen. Ze deed het vol opgewektheid. Alles hielp dan ook mee om het goed van stapel te doen lopen. De nare dingen waren achter den rug. Rekenen, het struikelblok voor de meesten hadden ze al gehad en nu kwam er iets beters. Ze hadden schrijven en dat gaf altijd minder strubbelingen dan sommetjes!

Met mooie, grote letters schreef ze een zin op het zwarte bord en liet dezen eerst door de hele klas samen

dreunend oplezen, totdat hij goed tot de hersentjes was doorgedrongen. Daarna moesten ze hem netjes naschrijven, liefst vijf keer, als ze het zo-ver konden brengen.

„Wij krijgen vrij."

Impulsief had ze dit tot voorbeeld gekozen, ook al omdat ze druk met de „ij" bezig waren en toen de kinderen deze woorden langzaam hadden ontcijferd, ging er een heerlijk, spontaan gelach op. Wat een enig zinnetje was het om je best op te doen, want het leuke was, dat het wáár was, wat juf daar voor hun ogen toverde. Het was de laatste ochtend vóór de Paasvacantie, om twaalf uur hadden ze echt vrij en vol ijver bogen de hoofdjes zich over de schriften heen, terwijl Tinie van het „schavotje" afdaalde en tussen de rijen door liep. Hier maakte ze een aanmerking, omdat een meisje er niet recht voor zat, daar stuurde ze even een handje, dat den goeden koers kwijt was en zo weer in het goede spoor raakte.

Het was stil in de klas, met alleen een enkele vlieg, die zoemend langs het raam het zonlicht opzocht. Tinie voelde zich echt in haar knollentuin, de kleuters zaten goed te werken, en hoewel ze haar ogen den kost gaf om mogelijke euveldaden tijdig te ontdekken, had ze toch den tijd, weg te dromen, om te genieten van dat heerlijke, warme voorjaarsweer, dat zo onverwacht net op het goede moment was aangebroken en dat de Paasdagen des te heerlijker zou maken. Wat kon ze lekker genieten van de natuur, van wandelen... tot ze met een schok tot het besef kwam, dat ze eigenlijk een wonderlijk schepseltje was. Ze had echt plezier in haar baantje als onderwijzeres, ze ging er in op om een klas met kleuters de eerste beginselen van lezen, schrijven en rekenen bij te brengen en nu maakte toch de ge-

dachte aan de vacantie, waarin ze hen in zoveel dagen niet zou zien, haar dubbel opgewekt. Een mens was nu eenmaal een vreemd mengelmoes van tegenstrijdige verlangens, en onwillekeurig dwaalden haar ogen met een dromerigen blik het raam uit.

„Toet-toet-toet!" hoorde ze nadrukkelijk op bekende wijze het signaal van een claxon, en op hetzelfde moment tufte werkelijk Koerts D.K.W.-tje, met zomers open kap, voorbij, terwijl de chauffeur-eigenaar lachend een groetende hand opstak. Hij handelde tegen hun afspraak, die luidde dat hij haar niet uit haar werk zou halen, maar... het was lente, de zon scheen, en eer ze aan boosheid dacht, had ze al even teruggewuifd, wendde zich van het raam af en... blikte in de ondeugende, vroegwijze ogen van Pietje Steeg, die mee had genoten, en nu met een allerdwaast volwassen knikje naar Koert en de verdwijnende auto gebaarde en constateerde:

„Dat is jufs jongen, hè juf?"

O, lieve tijd, die Pietje was me een loze rakker!

Meteen was ze weer helemaal de verontwaardigde schoolmamsel. Met een kordaten vinger tikte ze bestraffend op Pietje's bank, negeerde zijn opmerking en vond:

„Maar, Pietje, kijk nu eens even, hoe lelijk dik je den ophaal van de ij hebt gemaakt! Hoe vaak heb ik je al niet gezegd: „dik naar beneden, dun naar boven." Beter je best doen, hoor, anders is juf niet tevreden."

Maar toen ze verder liep, lachte ze om zichzelf. Ze moest Pietje nodig een standje geven. Hij had haar net betrapt op dingen, waarvan het Hoofd niet gediend was, contact met de buitenwereld tijdens de schooluren. En dat wist Pietje ook wel! Maar ze kon niet boos op hem zijn. Het waren juist de brutale klantjes zoals hij, die haar het meest aantrokken en die haar sterk aan deze school in een arme volkswijk bonden. Daar vond je veel

van dit soort kinderen, ruw, maar met de spreekwoordelijke gouden kern. Moeder was er niet zo op gesteld en ze had haar al een paar maal aangepord:

„Solliciteer naar een andere school, wat dichter in de buurt, dan hoef je meteen niet vier keer per dag dat grote eind te fietsen. Je zult zien, hoe gauw je iets krijgt, want het Hoofd is je terwille en geeft goede recommandaties."

Maar Tinie wilde niet. Ze vond het gedwongen fietsen een sport op zich zelf, in alle weer en wind ging ze er door heen. Alleen als het ijzelde en moeder zich echt ongerust maakte voor ongelukken, ging ze voor zo'n enkel keertje met de tram, al vond ze het vreselijk, in zo'n overvol vehikel te moeten rijden. En ook haar school was haar te dierbaar, om die zonder een geldige reden te verlaten. Ze liet zich niet overhalen om cursussen te gaan volgen en diverse actes te bemachtigen. Natuurlijk kon ze meer verdienen, wanneer ze later een aanstelling aan een U.L.O.-inrichting kreeg of als ze na veel geploeter een M.O.-acte in haar zak had en één der moderne talen mocht doceren. Maar daarin had ze nu eenmaal geen lust. Haar eerzucht was niet groot genoeg. Ze schaamde er zich niet eens voor. Men mocht het gerust bij den naam noemen: dan verdedigde ze zich met de bewering, dat er toch ook gewone onderwijzeresjes moesten bestaan!

Ze had hier op school een leventje naar haar zin. Ieder jaar een klas met nieuwe leerlingen, met allerlei grappige en onverwachte mogelijkheden. Ze waren wel steeds van hetzelfde genre, maar toch weer een tikje anders, net als hun moeders, die haar op straat kalm van de fiets lieten stappen, om over het wel en het wee van hun Pietjes en Annies te praten, of om hun ongenoegen ongezouten te kennen te geven over iets dat

hun niet aanstond. Zij was nu net terecht gekomen op het plaatsje waar ze zich thuis voelde en daar bleef ze voorlopig. O zo! En met vaste hand deed ze het nog eens op het bord voor, hoe de lange, moeilijke staart van de drie ij's moest worden aangepakt om behoorlijk op het papier te komen staan.

„Wij krijgen vrij!"

De woorden van het zelfbedachte zinnetje bleven onwillekeurig in haar hoofd naklinken, het maakte haar heel zacht gestemd en in het laatste uur, waarvan de lesrooster „zingen" vermeldde, gaf ze de kinderen alvast een voorpretje van de komende vacantie en mochten ze kiezen welk versje gezongen zou worden. Ze wist al van te voren waarop hun keuze zou vallen en toen eensgezind weerklonk:

„Juf, juf, van: er was ereis een mannetje, dat was niet wijs!" haalde ze in komische berusting de schouders op en liet zich niet langer bidden.

Gedwee liet ze de lange rij coupletten zingen tot het laatste toe.

„En nu mag juf kiezen," kondigde ze daarna aan en liet hen: hela, gij bloempje, zingen.

Ze deden het werkelijk fris en vol overgave en ze beloonde hen door er alleen de tweede stem bij te zingen, iets dat tot de extra pretjes werd gerekend. De ramen stonden open en: „Van Weiden moet maar watjes in zijn oren stoppen," dacht ze gelaten, toen het „bloempje, ontwaak toch" fortissimo uitschoot.

Toen luidde de bel lang en dringend en brak de vacantie aan. Nog was ze echt juf, toen ze alle warme handjes drukte, alle „prettige vacantie juf's," beantwoordde met een „dank je wel, insgelijks" en hen keurig deed afmarcheren naar de kapstokken. Maar toen was het grondig uit met dien aangemeten ernst.

De kinderen waren de wijde voordeur uitgehold en ze maakte een joligen overmoedigen luchtsprong, tot vermaak van het Hoofd, die ongezien de bocht van de trap omkwam en mee genoot van de malle danspassen waarmee ze ondeugend Van Weiden tot partner inviteerde. Hoe kon ze weten, dat in dezen jongen man met de stille manieren een goed danser school en hoe hij even een heftige aanvechting kreeg om op die uitdaging in te gaan en met haar weg te steppen?

Toen behaalden zijn aangeboren schuwheid en het bewustzijn „in school" te zijn, de overwinning op deze ongewone lente-bevlieging en bleef hij staan, al had hij geen oog af van dat draaiende, pirouetterende figuurtje.

„Da-ag!" wuifde ze hem toe, „zalige vacantie, hoor!" en terwijl hij nog aarzelend in de gang stond, was zij de stoep al af, den tuin door, om in het hok haar fiets te halen. Handig op den énen trapper staande en zich met één voet afzettend ging ze op het hek toe, maar daar stond ze plotseling stil, nu toch echt een beetje boos, want Koert was nog eens teruggekomen. Zijn donkerrode, leuke wagentje had hij ten aanschouwe van iedereen langs het trottoir geparkeerd en zelf opende hij beleefd het piepende, knarsende hek voor haar. Alles en alles tegen hun afspraak.

Ze wilde nu eenmaal school en vermaak uit elkaar houden, maar dat kon ze niet alléén, ze had medewerking nodig. Even fronste ze de wenkbrauwen en wilde met een terechtwijzing beginnen. Koert had het voorzien en vliegensvlug voorkwam hij haar met zijn bedacht excuus:

„Paasvacantie, Tinie, en verrukkelijk weer! De school bestaat niet meer, voor tien volle dagen. Leg zolang ook je schoolfrikkenmanieren af!"

Ze moest lachen, of ze wilde of niet. Koert had ab-

soluut geen gevoel voor schoolse regels en begrippen. Hij was zo heerlijk zorgeloos en onverschillig voor de mening van derden. Ze zag hoe hij herademde bij haar vergevensgezind lachje en wees nu uitnodigend op het plaatsje naast het stuur, dat haar geweldig aanlokte.

Maar ze schudde ontkennend het hoofd:

„Nee, jongmens, het zal niet gaan. Mijn stalen ros kent den weg niet alleen terug en het moet naar stal!"

Koerts hele gezicht drukte teleurstelling uit, maar voordat hij een andere oplossing kon verzinnen, daagde er hulp op van onverwachte zijde.

„Wil ik je fiets soms meenemen?"

Beleefd, met den hoed in de hand, kwam Van Weiden op haar toe. Hij had Koerts gebaar naar het wagentje gezien en ook hoe ze met een hoofdbeweging naar haar fiets had geweigerd, en was blij haar een kleinen dienst te kunnen bewijzen.

„O, engel!"

Ze wendde zich impulsief tot Van Weiden, die nog niet gewend was aan haar typische vocabulaire en verlegen bloosde.

„Dolgraag," vulde ze aan en hij fietste weg met haar karretje aan de hand, terwijl Koert hem met een diepen rimpel tussen de ogen nakeek.

„Ben je zó intiem met hem?" wou hij weten en heel verwonderd vroeg ze:

„Intiem? Ik intiem met Van Weiden, hoe kom je er bij?"

„Wat noem jij het dan, wanneer je een man openlijk met „engel" aanspreekt?"

„O, dat!" Luchtig wuifde Tinie het weg. „Dat is toch niet intiem! Was het dan soms niet engelachtig van hem, om het aan te bieden. Hij moet een reuzen-eind omrijden en dat in de drukte met twee fietsen. Mis-

schien wordt hij zelfs wel bekeurd!"

Even schoot ze in den lach bij het idee, dat de correcte Van Weiden „op den bon" kwam uit beleefdheid tegenover haar!

Koert deed niet mee, het leek of hij nog iets wou vragen, toen bedacht hij zich. Ernst duurde nooit lang bij hem en hij gooide het over een anderen boeg.

„Ben ik ook een engel?"

Voordat ze hem op die rechtstreekse vraag antwoord kon geven, dook een klein figuurtje in een vuile trui en gehavend broekje naast hen op. Het was natuurlijk Pietje Steeg, die nog bij school rondhing en nu zijn juf ontdekte naast dezelfde mooie auto, die immers onder schooltijd ook al voorbij was gereden.

„Juffie," vleide hij met zijn schorre stemmetje en legde een smoezelig handje op haar keurige mantelmouw, „toe, mag ik effentjes meerijen in die fijne auto?"

Ze voelde meer dan ze zag hoe Koert, het tip-top heertje, eenvoudig terugdeinsde voor het gezelschap van wat hij gemeenlijk betitelde als een „vies schoffie" en ze kreeg groten lust hem te plagen en voor Pietje een plaatsje tussen hen in te vragen. Koert zou het niet willen weigeren, en ze verkneuterde zich al in zijn afschuw over dat nauwe contact. Toen zag ze het onverstandige van die daad in. Ze begreep, dat het later in de klas tot allerlei complicaties aanleiding zou geven, als Pietje zich favoriet achtte. Hij was toch al veel te vrij en brutaal, en goedmoedig weerde ze af:

„Dat gaat niet, vent, we hebben haast en jij raakt te ver uit je buurt. Trouwens, je hoorde allang thuis te zijn, moeder zal niet weten waar je blijft, Poedel!"

Even legde ze een hand op zijn magere schoudertje.

Pietje zag dat zijn kansen op nul stonden en slenterde weg, de handen diep in de broekzakken, terwijl Koert

met vies opgetrokken neus hem nakeek en informeerde of dat kind werkelijk met den naam Poedel was gedoopt.

„Kosename," legde Tinie rustig uit en nu schudde hij zijn hoofd.

„Tinie, daar moet ik meer van weten! De schoolmeester is een engel, de leerling een honnepon van een poedeltje, wat blijft er over voor je vrienden?"

„Nog altijd meer dan genoeg," constateerde Tinie gemoedelijk, en installeerde zich met welbehagen in haar hoekje.

Terwijl hij wegreed, waren zijn gedachten er blijkbaar nog steeds mee bezig, want hij zei voor zich uit:

„Ik veronderstel, dat ik het als een compliment moet opvatten, dat ik nog altijd kort maar krachtig „Koert" door je wordt genoemd."

Hij probeerde het luchtig te zeggen, maar iets in zijn toon verried, dat hij werkelijk jaloers was. Zou hij graag „Poedel" genoemd willen worden? Of in ernst dat andere woord? Daaraan dacht ze maar niet, maar wel aan zijn jaloezie op Pietje en Van Weiden. Dat was eigenlijk een compliment voor haar!

Ze gaf hem een zijdelingsen blik en zag dat zijn gezicht ongewoon ernstig stond. Koert was dus wel degelijk echt op haar vriendschap gesteld, hij stond graag bij haar in de gunst en meende het ernstiger dan ze had vermoed. Tot nu toe dacht ze dat ze niets voor hem betekende dan een genoeglijk afwisselingetje met zijn andere vriendinnetjes, die meest rijk waren, zelf een auto bezaten en veel met hem paardreden. Zijn belangstelling voor haar na hun toevallige kennismaking door Do, die met hem op school was geweest, had ze voor niets dan een verzetje van zijn kant gehouden. Nu voelde ze zich warm worden van binnen en durfde hem overmoedig plagen:

„Wie weet wat ik nog voor jou in petto houd!"

Hij moest juist stoppen voor een verspringend verkeerslicht, zodat hij zijn volle aandacht bij hun gesprek kon houden en boog zich naar haar over:

„Wanneer hoor ik dat, Tineke?" In zijn stem was een weke klank, die haar verwarmde.

„Met Sint Juttemis," wist ze nog luchtig te spotten. Het klonk haar zelf vreemd in de oren, maar hij scheen het in orde te vinden, tenminste hij knikte tevreden en ging er niet op door. Nog even bleven ze stoppen, toen moesten ze uitwijken, remmen, maar daarna hadden ze vrij baan en kon hij gas geven en suisden ze op het laatst in een heerlijk tempo over den verlaten wandelweg, tot ze weer in de bewoonde wereld arriveerden. Handig werkte hij zich door de straten van Zuid, die Tinie amper kende en stopte voor hun huis, niet veel later dan wanneer ze het hele stuk had moeten fietsen.

„Hè," zuchtte Tinie voldaan en fris door het lekkere tochtje en streek de losse haren, die de wind had losgewaaid, naar achteren.

Na hun kleine spiegelgevecht aan het begin, hadden ze als vrienden zitten praten en een leuk plannetje bedacht.

Opgewekt klonk dan ook haar „da-ag," terwijl hij handig in de nauwe straat keerde en zijn arm opstak als laatsten groet.

Nog even keek ze hem na. Leuk was dat rode wagentje met dien blonden jongen. Het geheel paste bij elkaar, jong, sportief en vlug.

Toen zocht ze den huissleutel in haar tasje en opende de voordeur.

HOOFDSTUK II

TINIE THUIS

In de huiskamer van het eenvoudige flatje op de vierde étage zette Tinie's moeder de koffietafel klaar. Ze wist hoe Tinie op zo'n eersten vacantiedag alles extra waardeerde en had gezorgd voor een paar tomaten en een komkommerslaatje om het prettige te accentueren. Ze groepeerde de schoteltjes om Tinie's bord en had even een toegevenden glimlach voor haar dochters sterke voorkeur voor alles wat rauw en groen was. Je mocht er wel een gezonde, jonge maag bij hebben, vond ze met een blik op die gekleurde gerechten. Ziezo, alles stond netjes klaar; met het vaasje tulpen op het midden van de tafel, gaf het een gezelligen aanblik. Als de jongedame er was, kon ze meteen aanvallen, zonder tijdverlies, want ze zou wel weer een vol programma hebben voor den vrijen middag.

Even ging moeder nog op haar gemak zitten wachten in den groten leunstoel voor het raam, waar ze de warme zonnestralen opving op haar rug, die den helen winter wat stijf en moeilijk van de rheumatiek was geweest en ze koesterde er zich in als een poes, terwijl ze met aandacht luisterde naar Just, die als altijd ieder vrij ogenblikje aan de piano benutte om te fantaseren. Van alles klonk er op onder zijn handen, soms een bekende melodie en dan zong hij er bij, zacht en met halve stem. Het klonk buitengewoon goed, want Just bezat

een mooie bariton en de enige luxe die hij zich in zijn werkzaam en druk leven permitteerde, waren zanglessen van een bekend paedagoog, zodat hij nu ver boven den gemiddelden dilettant uitstak. Concerten waren en bleven nog altijd zijn enige „uitspatting," zoals Tinie deze tamme liefhebberij betitelde. Maar zowel voor haar als voor haar moeder was Just's kunst een bron van groot genoegen en ze moedigden hem steeds aan om toch vooral zijn talent verder en beter te ontwikkelen. Just was hun huisgenoot. Hij was de zoon van goede vrienden van Tinie's moeder, die indertijd hun jongen aan haar goede zorgen toevertrouwden, toen ze naar Indië gingen, waar een mooie betrekking voor den heer Bolewijns openstond. Tinie's vader was jong gestorven, maar mevrouw Vermeulen had dadelijk flink aangepakt. Ze zette de tering naar de nering en leefde heel eenvoudig. Toch wilde ze, dat haar zoon Wouter, die zeven jaar ouder was dan Tinie, ging studeren en Just's kostgeld was een dankbaar aanvaarde bijdrage. Hoewel Wouter twee jaar met Just scheelde, ontstond tussen de jongens een grote vriendschap, die beiden ten goede kwam. Door hun verschillend karakter voedden ze elkaar ten dele op en de nodige wrijving deed hun geen kwaad. Ook in later jaren bleef de onderlinge verhouding uitstekend. Just had in het gezin der Vermeulens een tweede tehuis gevonden en toen Wouter zich als advocaat te Arnhem had gevestigd, waar hij in de toekomst een goede praktijk scheen te kunnen krijgen, bleef Just nog steeds in Amsterdam bij mevrouw en Tinie wonen. Hij had de bestemming waarvoor hij werkte, nog niet bereikt en trouwens, hij had het zijn leven lang veel moeilijker gehad dan Wouter. Deze laatste had rustig kunnen studeren van de verzekering, die zijn vader uit voorzorg al bij zijn geboorte

op hem had gesloten en die hem wel heel erg van pas was gekomen. Voor Just had een dergelijke maatregel indertijd niet nodig geleken. Zijn vader had toen al een mooie positie en later, toen hij bij de cultures was en veel verdiende, had deze er op gestaan, mevrouw Vermeulen een ruim kostgeld te betalen, terwijl zij helemaal vrij werd gelaten om met Just te doen wat zij het beste voor hem achtte. Nooit werd er navraag gedaan hoe ze het geld voor hem had besteed, meneer Bolewijns was veel te gelukkig, dat zijn zoon een onderdak had, waar hij zich kind in huis voelde. Later, bij een ernstige ziekte van Just, verpleegde mevrouw hem alsof hij haar eigen zoon was en toen de dokter het voor zijn volkomen herstel nodig oordeelde dat hij een tijd naar Zwitserland ging, zag ze hem node vertrekken. Just werd helemaal beter, maar zijn ziekte had hem anderhalf jaar gekost en als een tweede grote strop bleek, toen hij wou gaan studeren, dat er geen geld meer was. Eerst kreeg zijn vader, zoals zoveel anderen, tengevolge van de crisis, zijn ontslag en verdween zijn kapitaal, dat hij in Indische fondsen had belegd, als sneeuw voor de zon. Meneer Bolewijns werd ziek van verdriet over zijn mislukt leven en stierf na korten tijd. In Indië zou hij nooit meer iets hebben gevonden en Holland was hij zó ontgroeid, dat hij zich niet meer kon aanpassen. Ook mevrouw leed sterk onder al deze slagen en later bleek, dat zij zich niet meer kon oprichten. Alleen teruggaan was een onmogelijkheid en een getrouwde dochter, die op een afgelegen onderneming woonde, ontfermde zich over haar en daar versleet ze stil en gedrukt haar verdere dagen, met vreemd weinig belangstelling voor den enigen zoon, die tot nu toe hun oogappel was geweest. Soms schreef ze hem in maanden niet, hoewel Just het zijn plicht achtte iedere week zijn belevenissen mee te

delen. De verdere gevolgen voor Just waren, dat hem werd aangeraden zo spoedig mogelijk zijn onderwijzers-examen te doen. Hij zocht en vond een betrekking in Amsterdam aan een particuliere inrichting, waarvan de directeur een jeugdvriend van zijn vader was.

Mevrouw Vermeulen, die het zelf niet breed had, hielp hem zoveel ze kon, maar hij stond er op, haar alles af te betalen, wat hem ook gelukte. Hij vervulde zijn baantje, dat toch oorspronkelijk niet zijn wens was geweest, met ijver, maar werkte in zijn vrijen tijd hard en was al geslaagd voor zijn staatsexamen, waarvoor hij had gewerkt in de avonduren. Nu studeerde hij Engels. In overleg met zijn „Hoofd" kon hij zelfs de enkele college-uren volgen en later hoopte hij het dus even ver te brengen als zijn oude vrienden, en een betrekking als leraar te bemachtigen aan een gymnasium of een hogere burgerschool. Het zou meer tijd vorderen, maar hij had geduld. Just, vroeger behept met een luchtige en zorgeloze natuur, had zich wonderlijk flink aangepast, toen de nood aan den man kwam. Zijn karakter was door dien tegenspoed gestaald. Zonder morren had hij zijn dromen om concertzanger te worden, vaarwel gezegd en zich vol energie op dat andere geworpen en de muziek verder als liefhebberij beoefend.

Mevrouw Vermeulen had het met bewondering gade geslagen hoe de jongen, dien ze als een teer, verlegen ventje in huis had gekregen zich ontwikkelde tot een wilskrachtigen, jongen man, die zich één doel voor ogen bleef houden om tóch leraar te worden en tóch een positie in de wereld te veroveren, die hem anders veel gemakkelijker ten deel zou zijn gevallen. Zijn verhouding met zijn pleegmoeder was uitstekend, ze kenden elkaar door en door en waardeerden elkaar in alle opzichten. Nu den laatsten tijd was er nog iets anders

bijgekomen, dat een nieuwe schakel had gevormd, al hadden ze er nog niet samen over gesproken, een zekere schroom om zo'n teer onderwerp aan te raken, had hen nog weerhouden.

Just's vingers hadden juist een overgang gevormd van een nocturne van Chopin naar een ander, luchtiger genre, en een melodietje van Hullebroeck zweefde eenvoudig en licht de kamer in.

Eerst alleen de pianopartij, toen viel zijn stem in en zong hij:

„Tineke van Heule, mijn maartje, kan werken gelijk een paardje!"

Guitig maakte hij het coupletje af, ging verder en kwam bij de woorden:

„Tineke van Heule, mijn minneke, op u staat mijn ganse zinneke!"

Zijn stem was onzegbaar teder geworden en innig, en plotseling scheen hij te horen hoezeer hij zich verried, want hij brak af, draaide zich met een ruk met pianokruk en al om en keek pal in de ogen van Tinie's moeder. Woorden waren niet nodig, ook zou geen ontkennen hebben geholpen. Ze hoefden niets te zeggen, want ze begrepen elkaar volkomen en het bevestigde nu alleen maar wat mevrouw allang had vermoed, maar voor zich had gehouden, omdat ze het hem niet moeilijk wilde maken. Nu was het zonder woorden toch tussen hen gezegd. En ook nu hield hun oude gewoonte om overal rond voor uit te komen, stand. Zelfs dit geval maakte geen uitzondering op den gulden regel, die een samenwonen tot iets moois maakte, maar begon ze rustig:

„Just, jongen, waarom zeg je het haar niet?"

Just huichelde geen niet-begrijpen. Even bleef hij haar aankijken en ze zag hoe een rood waas over zijn gezicht trok, tot hij zich plotseling weer omdraaide en doelloos zijn handen over de toetsen liet glijden, eer er een melodietje ontstond, heel zacht en heel aarzelend.

Mevrouw Vermeulen kende zijn manier van doen, ze wist, dat hij haar nog een antwoord zou geven, al kostte het hem moeite, en rustig wachtte ze af. Tussen de accoorden door, bekende hij hakkelend:

„Dat heb ik gedaan!"

„Just!"

Mevrouw uitte niets dan zijn naam, maar hij hoorde, hoe er hoop in leefde. Even deed het hem weldadig aan, dat Tinie's moeder er zo over dacht, dat zij zelfs haar geliefd dochtertje aan hem zou willen geven. Ze was hem toch wel zéér, zéér genegen, maar och, wat gaf het of zij het wenste, als de persoon in kwestie zelf... en moeilijk vertelde hij, terwijl zijn handen zwaar op de toetsen rustten:

„Maar Tinie kon het niet als ernst beschouwen, ze bleef het een leuke mop vinden en ik..."

Hij hoorde mevrouw teleurgesteld zuchten en vermoedde meer dan hij zag haar moedeloos gebaar, nu ze die zekerheid had, en weer draaide hij zich naar haar toe met een goedigen uitleg:

„Och, ze kan me nu eenmaal niet anders zien dan als dien gewonen Just van altijd, dien ze haar leven lang heeft meegemaakt."

„Maar," begon mevrouw, die wist hoe goed de twee samen opschoten en hoeveel waarde Tinie aan zijn oordeel hechtte, toen Just haar wat onceremonieel in de rede viel:

„Och, Tante," soms noemde hij haar nog met den naam dien hij als kleine jongen dikwijls tegen haar had

gebezigd, „ik kan het me zo goed van haar begrijpen. Bij mij is het bewustzijn van wat ze voor me betekent ook heel langzaam doorgedrongen. Ineens op een keer zag ik haar niet meer als kleine Tineke, maar als een mooi, begerenswaardig meiske en toen wist ik, dat ik het eigenlijk al lang zo had gevoeld. Maar met Tinie is het anders gesteld. Zij is nog niet klaar voor mij. Zij is zo boordevol verwachting voor wat het leven te geven heeft en kan onmogelijk haar aandacht schenken op de manier die ik zou willen, aan dien alledaagsen Just. Nee, ze denkt aan zo-iets als een sprookjesprins in een gouden koets."

Hij zag hoe een schaduw over het gezicht vóór hem trok en weer begreep hij wat er in haar omging en langzaam veranderde hij iets aan zijn laatste woorden:

„Of een sprookjesprins in een mooie auto."

Ze wisten beiden dat dit sloeg op Tinie's rijken, jongen vriend, die haar steeds in zijn wagentje kwam halen. Just's beschrijving sloeg zo geheel op Koert Dorema in zijn jonge zorgeloosheid. Hij leek wel het evenbeeld van Tinie. Ook hij had een zucht naar avonturen en wilde gebeurtenissen. Bovendien kon hij zich heel wat daarvan verschaffen, want hij had blijkbaar een toelage, die de meeste van zijn verlangens in werkelijkheid kon omzetten. Voor Tinie leek het soms echt een sprookje. Daarbij kwam dat Koert een beste, aardige jongen was, en toch hadden mevrouw en Just sterk het gevoel dat hij de ware niet voor Tinie kon zijn. En dat werd hun niet ingegeven door jaloezie, maar doordat ze wisten hoe in Tinie grotere mogelijkheden leefden. Op den duur zou een leventje van louter luxe en genoegens najagen haar zeker niet bevredigen. Natuurlijk genoot ze er nu extra van, want ze had nog zo heel weinig meegemaakt en Koerts enthousiasme sleepte haar mee. Moe-

der had het al eerder met lede ogen aangezien en nu peinsde ze hardop:

„Als ze maar niet voor het klatergoud van het sprookje bezwijkt!"

Ze wierp een angstigen blik op Just, om te zien hoe de uitwerking van die veronderstelling zou zijn, maar hij glimlachte haar geruststellend toe:

„Tantetje," zei hij overtuigd, en even tikte hij op zijn hart, met een gebaar dat niets aanstellerigs had, „het is gek, maar iets binnen in me zegt, dat ze wél voor mij is bestemd. Ja, ik weet het wel, nu nog niet, maar dat verlang ik niet eens. Het is voor later en ik kan wachten."

Mevrouw Vermeulen bleef hem vol aandacht aankijken. Bij zichzelf overpeinsde ze, dat Just toch nog erg jong was. Hij had dat heerlijke zelfvertrouwen, dat iemand werkelijk in staat stelde veel te overwinnen. Natuurlijk kon het blijken dat hij gelijk had, later... maar zij voelde verantwoording ook voor hem en durfde hem daarom niet bij te vallen. Vroeger was zij zelf ook zo geweest, had ze het goede met zekerheid verwacht en hoe dikwijls was ze niet teleurgesteld. Daarom moest ze hem waarschuwen, hem vertellen, dat hoop kan vervliegen...

„Ik weet het, Just, dat je zult kunnen wachten, maar als het maar niet ten koste van groot verdriet in de toekomst gaat. Ik kan er soms met zo'n angst naar uitkijken. Tinie is lief, een zonnestraaltje in huis, je weet te goed wat ze voor mij is, maar ze is zo geweldig levenslustig, het is of ze alles tegelijk wil grijpen, of ze pret en plezier naar zich toe moet halen, ondanks haar ernstigen ondergrond. Als ze dat uiterlijke, dien schijn laat bovendrijven en eens het lege gaat inzien, dan... dan..."

Mevrouw slaakte een diepen zucht, maar Just kon het niet zo tragisch inzien.

„Als dat gebeurt, Tante Jo, dan komt ze gelouterd uit de ellende te voorschijn, als dezelfde Tinie van nu, alleen verdiept en verinnigd, klaar voor het vervolg van haar leven, maar nooit verslagen. De Tinies van deze wereld hebben verborgen reserves aan kracht."

„Jongen," kon mevrouw alleen maar prevelen, om het mooie vertrouwen dat hij in haar dochtertje stelde en dat haar, ondanks eigen bangheid, steunde.

Meteen was de gelegenheid tot een vertrouwelijk gesprek voorbij, want een luide slag van de voordeur kondigde aan, dat het jongste lid van het gezin in aantocht was, zoals ook haar vlugge voeten deden horen, die in één ren de hoge trap namen, waarover haar moeder zwoegde.

Het was het sein voor Just, om de ernstige stemming van zich af te schudden. Hij wist hoe dol ze op één van de laatste Schlagers was, die de radio dikwijls vertolkte en die zijn muzikaal gehoor dadelijk had onthouden en in rhythmische cadans speelde hij en zong er bij:

„Sag' beim Abschied leise: Servus!
Nicht: Leb' wohl und nicht: adieu,
Diese Worte tun nur Weh.
Doch das kleine Wortl' Servus
Ist ein lieber letzter Grusz,
Wenn man Abschied nehmen musz.
Es gibt Jahr aus, Jahr ein
Ein neuer Wein und neue Liebeleien!

Lachend en hijgend hoorde Tinie het aan, tegen de piano geleund. Als altijd genoot ze er van, zoals de ernstige Just haar genre muziek wist weer te geven en ze wachtte tot hij met een laatste accoord eindigde, eer

ze haar twee huisgenoten collectief begroette:

„Dag, lieverds, daar ben ik!"

Speels trok ze Just's das uit zijn vest en smoorde moeder half in een stevige omhelzing.

Het drukke element, dat voor beiden onontbeerlijk was, had haar intrede gedaan en liet zich gelden.

„Hoe vinden jullie het," ratelde ze in één stuk door, „dat het nu net vandaag zulk zalig weer wordt? Wie had het kunnen denken, toen we eergister nog zaten te bibberen. En het lijkt niet alleen zo, het is werkelijk zoel in de lucht. Ik heb fijn met Koert over den Wandelweg geroetst met open kap. Verrukkelijk!"

„Maar je fiets, Tinie?"

Moeder kende haar dochtertje, voor wie de eerste zonnestraal zo'n heerlijk beleven was, dat ze kalm de rest kon vergeten. Vooral haar fiets was dan glad-weg uit haar gedachten gegleden.

„O, die!"

Nonchalant, als was ze gemakkelijk in staat een nieuwe aan te schaffen, als deze oude verdwenen was, wuifde ze met haar handen. „'t Ding staat waarschijnlijk al hoog en droog in de stalling. Van Weiden heeft zich er over ontfermd."

„Hè?" boog nu Just zich voorover om er meer van te weten te komen. Hij had helemaal den toon van ouderen broer te pakken, die belang stelt in het doen en laten van een jonger zusje en die graag wil plagen. „Heb je dien braven jongeling ook al ingelijfd bij je slavenwacht?"

Ze had thuis trouw verteld van de kleine schermutselingen met dien collega en dit galante optreden van denzelfde was ook voor Just een openbaring.

„Nou," ze lachte ondeugend tegen moeder en hem, „zo erg is het nog niet, maar er heeft een verschuiving

van gevoelens plaats gehad. Je weet nooit hoe zo-iets kan ontstaan, maar bij ons kwam het door een kibbelarij over leerlingen, één van hem en één van mij. Het werkte plotseling op onze lachspieren en dat heeft de lucht gezuiverd. Hij valt werkelijk stukken mee."

„Zo," vond Just en dacht er het zijne van, maar Tinie was Van Weiden en die hele episode alweer vergeten en afgedwaald naar een ander onderwerp.

„Moes," deelde ze opgewekt mee, „u hebt een zuinige dochter."

„O ja?"

Moeder vroeg het verdacht meegaand, zodat Just en Tinie beiden in lachen uitbarstten bij de herinnering aan een incident uit een zeer kort verleden. Aan het ontbijt waren moeder en dochter het juist niet eens geweest op dat gebied, want Tinie beweerde dat het helemaal geen zonde was om toch maar een abonnement te nemen, als ze niet van te voren wist of ze dat jaar geregeld ging zwemmen, terwijl moeder vond, dat ze er dan beter mee kon wachten. Tinie's nadruk op haar spaarzaamheid mocht dus wel even in twijfel worden getrokken. Maar ze gingen er niet verder op door, want Tinie verkondigde vol trots:

„De reis naar Wouter kost ons morgen niets, Moes. Geen halve cent! Nou, wat zegt u daarvan?"

Moeder wilde eerst iets naders weten over dit nieuwe, dat Tinie alleen had klaargespeeld, maar eer ze iets in het midden had kunnen brengen, ging deze alweer verder:

„Koert heeft aangeboden ons te brengen, bagage incluis."

„Tinie!" riep moeder verschrikt uit en er klonk echte afschuw in haar stem.

Tinie schaterde het uit, want ze begreep maar al te

goed waarom dat was en gauw gaf ze een kalmerenden uitleg:

„Stil maar, Moes, het is heel anders dan u denkt en helemaal niet griezelig. U dacht zeker al, dat we u in die twoseater wilden vervoeren, u liefst in de dickey en in Koerts geliefde tempo! Nee, dat zou ik u niet aandoen. Maar het gaat reuze luxueus, we hebben de beschikking over zijn vaders nieuwen wagen. Als we daar breed-uit in gaan zitten, kan er nog wel een stapel koffers bij en zit je nog ruim."

„Maar," begon moeder maar half in haar schik. Ze vond het niets prettig, dergelijke gunsten van den onbekenden heer Dorema senior aan te nemen en betaalde liever de eigen onkosten, al had ze het niet breed.

Weer was Tinie haar te vlug af en liet ze haar niet uitspreken.

„Er zijn geen maren, Moes, en dankbaar hoeft u niet te zijn. Het is juist andersom, we doen meneer Dorema een groot genoegen. Zo'n wagen moet immers ingereden worden met een beperkte snelheid en Koerts vader vindt niets vreselijker dan langzaam rijden. Koert heeft zijn snelheidsmanie heus niet van een vreemde. Maar hij weet, dat u van zo'n toer-vaartje houdt, waarbij je de omgeving goed kunt zien en vandaar zijn aanminnig aanbod. Wat zegt u nu van dien fraaien uitleg?"

„Het is heel vriendelijk van Koert, Tinie!"

Misschien wist mevrouw Vermeulen zelf niet, hoe stijf haar toon was, maar Tinie vond het verschrikkelijk.

„O, Moes!"

Ze vloog overeind en op haar moeder toe, die ze bij de schouders heen en weer schudde.

„Toe, Moes, doe nu niet zo akelig, zo... zo... op een afstand. Wat vindt u er niet goed van? Zeg het liever, want ik zie het u toch aan."

Mevrouw Vermeulen wierp een blik naar den overkant van de tafel, waar Just zat. Hij keek niet op, maar sneed met zorg de korstjes van een plakje kaas af, alsof het hele geval hem niet interesseerde, wat het wel deed, zoals mevrouw wist. Hoe kon het anders, na hun gesprek van daarnet, en voor het eerst vond ze het moeilijk om ronduit tegen Tinie te spreken in zijn tegenwoordigheid. Voor het eerst zag ze Just en Tinie als twee vreemden voor elkaar, die wel samen in één huis woonden en aan haar zorgen waren toevertrouwd, maar tussen wie toch die bepaalde band ontbreekt, die bloedverwantschap geeft. En voor Just was er dat andere, het allergrootste dat er tussen een jongen man en een meisje kan zijn. Hij zelf had zijn grote liefde voor Tinie doorvorst en het maakte hem de nog idealere huisgenoot dan daarvóór, want nu waren hun belangen nog meer de zijne geworden. Maar Tinie? Just had het zelf gezegd, dat zij het niet voor ernst had kunnen opnemen, toen hij haar zijn liefde bekende. Zij aanvaardde hem al te vanzelfsprekend. Hij was nu eenmaal Just, die er altijd was geweest, dien ze steeds had gekend en in wien ze niets bijzonders zag. Tinie zou het heel gewoon vinden als moeder uitsprak wat er in haar omging, nog nooit had ze het nodig gevonden, een onderwerp te vermijden omdat Just er bij zat. Toch aarzelde moeder. Mocht ze deze nieuwe, opdoemende moeilijkheid behandelen zoals ze het vroeger gedaan zou hebben, toen ze niets van Just's diepere gevoelens wist voor Tinie? Ze was bang, hem te bezeren met haar openhartigheid, en aan den anderen kant had Tinie het recht, ja zeker het recht, om een duidelijk antwoord van haar moeder te krijgen. Maar als ze dan eens wachtte tot ze alleen was met Tinie? Natuurlijk was dat de beste weg, maar dan sloot ze Just meteen bewust buiten het familieleven.

Hij zou het dadelijk merken en het zich aantrekken en dat had hij niet verdiend. Ze dacht aan zijn openhartige bekentenis van daarnet en zijn houding, die Tinie's geluk boven alles stelde. En moeder zuchtte. Het leven werd er heus niet gemakkelijker op, wanneer je niet meer met kinderen te doen had, maar met volwassen mensen, die zo heel sterke naturen hadden. En onwillekeurig zocht ze als altijd hulp bij Just zelf, die haar nu vol aankeek en toen onmerkbaar knipoogde. Hij begreep mevrouws moeilijkheid en natuurlijk hielp hij haar weer. O, hoe prettig deed hij het. Hij nam er het scherpe geheel af. Door dat vertrouwelijke knipoogje stelde hij haar gerust en gaf haar te kennen:

„Ga gerust uw gang. Bespreek alles als vroeger, ik ken ons Tineke immers."

Dat was voldoende en zonder meer trok moeder Tinie op den leuning van haar stoel en had ze ook den goeden, ouden toon te pakken, toen ze vroeg:

„Tinie, kindje, neem je niet wat al te gemakkelijk Koerts diensten aan?"

Zo weinig was deze zich bewust van den ernst van Just's gevoelens voor haar, dat ze hem eenvoudig kon uitschakelen. Ze wist, dat hij daar aan de koffietafel zat, maar zijn tegenwoordigheid hinderde haar niet bij het vertrouwelijke gesprek met haar moeder. Just was Just.

„Welnee, Moes," antwoordde ze kalm. Ze begreep heel goed, welke bedoeling moeder met haar woorden had en ze draaide er niet om heen: „ik kan het gerust aannemen, we zijn vrienden."

Ze legde den nadruk op het woord „vrienden" en moeder ging er niet verder op in wat ze daaronder precies verstond, maar wilde andere dingen weten.

„En meneer Dorema, Koerts vader? Is die op de hoogte van die vriendschap? Weet hij waarom Koert plotseling dien wagen wél wil inrijden?"

Nu was Tinie weer helemaal haar oude zelf! Ze lachte vrolijk bij moeders vraag en vertelde:

„Of hij dat weet? Wis en zeker! En hij was er echt mee in zijn nopjes. Die langzame kilometers zaten hem dwars en dan . . . hij schijnt vader nog te hebben gekend."

Moeder knikte. Ze herinnerde zich, dat haar man weleens over een zekeren Dorema had gesproken, met wien hij op kantoor had gezeten, toen ze beiden begonnen te verdienen. Hij had met bewondering verteld over diens energie en wist dat hij de exportzaak, die hij voor een appel en een ei had overgenomen, omdat zij niet meer liep, omhoog had gewerkt en dat hij op weg was om rijk te worden. De heren hadden elkaar nog wel eens in de tram gesproken en maakten dan altijd een praatje uit oude relatie. Wat Tinie haar dus verder vertelde, verwonderde mevrouw niets.

„En," ging deze voort, „als dochter van vader had ik al dadelijk een streepje vóór op andere meisjes, die Koert kent, maar toen hij hoorde dat ik bovendien een „werkende vrouw" ben, kende zijn enthousiasme geen grenzen. Pa Dorema dweept met werken, energie en ambitie. Hij vindt niets zo erg als luiwammesen en het is het verdriet van zijn leven, dat zijn lieve zoontje alles wat heel licht opvat. Toen hij wist, dat ik een bonafide onderwijzeres was, voelde hij zich meteen overtuigd van mijn degelijkheid en mijn goeden invloed op Koert, dien ik en passant blijkbaar moet oppeuteren tot werken. U begrijpt, dat ik bibberde van angst voor de kennismaking, want den goeden man stond mijns inziens een bittere teleurstelling te wachten. Maar mijn aureool bleef stevig om mijn bol zitten, ik kwam met vlag en wimpel door mijn examen. Op den duur zal ik hem wel

tegenvallen," eindigde ze berustend, „maar het begin is denderend geweest."

„Waarom moet je hem later tegenvallen?" wou Just kalm weten, terwijl hij een sinaasappel schilde, en hij dacht aan den ernst waarmee ze op school haar baantje vervulde, aan de werkjes die ze moeder thuis uit handen nam en het vele naaiwerk dat ze klaarspeelde, en ook moeder kon niet nalaten te zeggen: „Jij tegenvallen, waarom?"

Nu straalde Tinie's hele gezichtje van dankbare aanhankelijkheid. Ze verbond de twee met een lieven blik en vond echt gemeend:

„Nou ja, jullie lijkt dat mal toe, maar jullie houden ook van me!"

Even scheen ze iets te voelen van de spanning, die dit spontane antwoord aan Just en moeder gaf, maar Just wist dadelijk in te grijpen. Hij probeerde een onderkin te maken door zijn hals in zijn boord te doen verdwijnen, hij zette zich breder uit in zijn stoel en knikte wijs en vaderlijk tegen moeder, terwijl hij met een kraakstem opmerkte:

„Och ja, nietwaar, elk meent zijn uil een valk te zijn!"

Moeder lachte zelf het hardst om Just's ondeugende toespeling op haar bekende bewondering voor al haar dochters prestaties en Tinie wijdde zich nu aan haar boterhammen.

Toen ze alweer was weggedraafd om zich gauw-gauw in tenniscostuum te steken voor een inspannende single, vloog moeders blik wat ongerust naar Just, maar ook nu weer knikte hij haar kalm toe en ze durfde zeggen wat haar al zolang had bezwaard en wat ze toch niet kon verhinderen:

„Ze wil teveel tegelijk, Just. Dat kan nooit goed zijn.

Ja, ik weet wat je wilt zeggen, dat ze haar plichten ook naar behoren vervult, maar dat rusteloze! Soms is het net of ze zichzelf wil ontlopen! Op één dag doet ze waarvoor een ander er drie neemt en dat benauwt me."

„Mij niet," weerlegde hij. „Tinie zit boordevol levenslust en ze is sterk als een paard. Op school zit ze gedwongen stil, haar geest is wel bezig, maar dat is niet genoeg voor haar en dan moet ze zich uitleven in sport. Beweging is gezond voor haar, dat heeft ze nodig."

„Dat weet ik wel," overpeinsde moeder hardop, „ik houd het me ook altijd vóór, als ze weer wegrent naar iets anders, maar toch vind ik dat ze teveel gewicht hecht aan die dingen. Er is geen enkele tak van sport, dien ze beoefent om de sport zelf, of waarin ze iets presteert boven het gemiddelde. Niet dat ik dat zo prettig zou vinden, maar dan zat er toch een ondergrond van ernst in. En wat blijft er later voor haar over, als ze het zelf inziet en als dat uiterlijke gedoe haar niet meer voldoet?"

„Dan ben ìk er, dan heeft ze mij."

Rustig deelde Just het haar mee en terwijl hij met grote passen door de kamer heen en weer liep, vertelde hij aan Tinie's moeder, hoe hij het zich voorstelde, Tinie's kijk op het leven, haar opgaan in schijnbare onbenulligheden, haar onrust.

„Nu raust ze door het leven, pakt alles tegelijk aan, dan drijft dit, dan dat boven. Zelfs met haar vriendschappen gaat het enigszins zo. Ook dat is een proberen, het zoeken naar het nieuwe. Het zal haar niet voldoen, en als ze op een keer tot zichzelf komt, tot dieperen inkeer, ontdekt ze misschien wat altijd onder in haar heeft geleefd, dan merkt ze, dat wij, die Just van altijd, en zij bij elkaar horen, dan lokt haar een samenzijn met

mij in al zijn eenvoud, maar in zijn grote waarachtigheid aan. Op dat ontwaken wacht ik."

Moeder legde even een hand op zijn mouw, toen hij haar voorbij ijsbeerde en hield hem een ogenblikje staande. Ze dwong hem, haar aan te zien en zei zacht maar beslist:

„Just, als dat bewustzijn, als die erkenning dan eens te laat tot haar doordringt, wanneer ze zich al aan een ander heeft gebonden! Dat kan, Just, en ook dat het niet meer mogelijk is, dien band te slaken."

Just's eerlijke ogen lieten de hare niet los. Hij ademde eens heel diep en gunde haar een blik in zijn eigen angst:

„Dat weet ik maar al te goed, Tante Jo. Dat is mijn risico, dat lang niet denkbeeldig is. Maar ik wil er niet bij stilstaan, want denkt u dat ik haar nu zou willen binden, nu ze zo is? Nee, want ik zou weten dat er iets onrustigs in haar zou achterblijven, als ze om de een of andere reden toestemde om nu al van mij te zijn. Ze zou het gevoel behouden, alsof haar iets was voorbijgegaan in het leven. Het vreemde, ongekende, zou zijn gevaarlijke kracht behouden, als ze naast mij haar eenvoudig bestaan leidde, waarin ik haar geen emoties van avontuurlijken aard zou kunnen geven. Ze moet tevreden zijn met weinig."

„Weinig in wereldlijk opzicht, Just, maar veel in liefde, een grote schat."

Moeders stem was verwonderlijk zacht, toen ze zei en voelde wat haar dochtertje te wachten zou staan in dat geval en Just keek strak voor zich uit, terwijl hij toegaf:

„Met handen vol kon ik haar die schenken, want ik voel een onuitputtelijken rijkdom daaraan in me. Maar alleen dan, als zij zelf er naar verlangt..."

„Als ze zelf geleden heeft, als ze er rijp voor is."

Het was weer haar moeder, die dit zei en voor den zoveelsten keer besefte Just met bewondering hoe zuiver mevrouw Tinie zag, ondanks en misschien juist door haar grote liefde, maar nog iets anders drong tot hem door. Hij mocht zich gelukkig prijzen, dat hij te doen had met een vrouw, die zo weinig werelds was in haar eisen voor haar dochter. Mevrouw Vermeulen keek niet naar uiterlijke voordelen, het waren de innerlijke waarden, die bij haar de weegschaal deden overhellen. In de ene stond Koert Dorema, een aardige jongen met een goede reputatie, die heel duidelijk zijn voorkeur toonde voor het knappe Tineke. Tot nu toe had hij zelf weinig gepresteerd en bracht met sport en pretjes zijn tijd door, maar achter hem stond een machtige vader, die hem kon helpen en die blijkbaar Tinie goedgezind was, in wie hij een krachtige hulp vermoedde om zijn zoon ernst bij te brengen. In de andere stond hij zelf, een arm schoolmeestertje, dat het misschien eenmaal tot leraar kon brengen, maar zijn vrouw nooit een ruim bestaan kon aanbieden. Veel moeders hadden niet lang getwijfeld, maar zouden hun dochter in de richting van materiële belangen sturen. Hij zag haar dan ook aan met al zijn genegenheid in de ogen, die hij niet uitte, maar in zijn stem was een extra hartelijke klank, toen hij het onderwerp als afgehandeld beschouwde en haar nu aanried:

„Ik nam dat gratis ritje nu maar eens aan. Het wordt u immers in den schoot geworpen en zo'n luxevervoer langs de mooie wegen is net iets voor u. Ook vind ik dat u hard toe bent aan een verzetje."

„En jij?"

Moeder vroeg het wat bezorgd. Just werkte den laatsten tijd heel hard en dan verdiende hij zeker 's avonds

de huiselijkheid waarop hij zo gesteld was en die hij tijdens hun afwezigheid moest missen.

„Ik?”

Onverschillig klonk het. „Och, ik kom die dagen best door. Ik heb mijn voorgenomen taak al in dagelijkse porties verdeeld. Een concert als afleiding en dan het behartigen van mijn eigen huishouding. Bedden opmaken kan ik uitstekend en ik ga de ronde doen van de diverse cafeteria's, dat is al een sport op zichzelf.”

„Gelukkig, dat je het zo opvat,” zuchtte moeder, maar voor den tweeden keer op dien dag voelde ze een kleine beklemming. Als Just werkelijk de broer was, dien Tinie in hem zag, had ze nu gezegd, „kom, ga mee, de reis kost je niets en Frida vindt wel een plekje voor je waar je kunt slapen en werken.”

Ze had het dolgraag gedaan, want de enige bittere droppel voor haar was, dat Just eenzaam achterbleef, maar nu beheerste zij dien impuls. Ze moest rekening houden met hetgeen ze wist van zijn gevoelens, terwille van hem zelf, maar ook terwille van Tinie, die recht had op haar vriendschap met Koert op wien niets was aan te merken dan zijn grote zorgeloosheid. Ze kon die twee jongens niet met elkaar in aanraking brengen zonder grote moeilijkheden te veroorzaken. En weer zuchtte ze: ze moest zich hier buiten houden. Als moeder kon je den enen jongen man boven den anderen prefereren, maar dat moest je in stilte doen, verder gaan was gevaarlijk. Het was haar plicht, toe te kijken, stil te waken en te hopen op het batig saldo, dat het leven je meest op zijn onverwachtst toewierp. Vooral met een meisje als Tinie liep het dikwijls beter af dan het zich liet aanzien. Het leek soms wel of het zonnige in haar karakter het geluk aantrok en moeder besloot voorlopig niet te tobben. Als Just zijn kalmte en goed humeur

kon bewaren, dan moest z i j er zeker toe in staat zijn.

Toen ze wat later in de keuken den koffieboel afwaste, hoorde ze Tinie zingend uit haar kamer komen. Even stak deze een vrolijk gezicht om den hoek van de deur:

„Moes,” zei ze met nadruk, „ik strijk vanavond die paar jurken van ons beiden even op. Belooft u me eerlijk, dat u ze zult laten liggen? En ik pak ook, hoor, niet dat gebuk voor u!”

Het klonk vermanend en moeder knikte:

„Graag, kindje!”

Terwijl ze de voordeur met een slag in het slot hoorde vallen, dacht ze vertederd aan haar dochter, die pretjes najoeg, maar nooit naliet die werkzaamheden te doen, waarvan ze wist dat ze moeder zwaar vielen. Moeder hoefde nooit bang te zijn, dat Tinie het zou vergeten of dat het er bij inschoot en ze was zo verdiept in haar gedachten, dat ze het glazen vruchtenschaaltje voor den tweeden keer in het zeepsop onderdompelde.

's Avonds stond Tinie in de keuken te strijken. De koffers waren gepakt, en de jurken moesten er alleen nog keurig gevouwen opgelegd worden. Ze had de deur van keuken en huiskamer wijd open gezet, want het was helemaal niet koud of tochtig, en zo kon ze onder haar werk genieten van Just's muziek. Hij had zijn dagtaak achter den rug en als gewoonlijk beloonde hij dan zichzelf en zijn huisgenoten met zijn zang. Alleen de schemerlamp in het hoekje was aan en hij speelde en zong uit het hoofd, alles wat Tinie hem vanachter de strijkplank opdroeg, maar voordat ze klaar was met haar werk werd de communicatie in woorden verbroken en volgde hij zijn eigen zin. Hij zong wat hem inviel en Tinie was meer dan tevreden met zijn keuze. Hij was dien avond bijzonder goed bij stem en geruisloos ruim-

de Tinie in de keuken op, terwijl het werk haar ongemerkt afging, doordat ze op de muziek wegdroomde. Just's stem bezat een heel bijzondere macht om haar sterk te ontroeren. Ze was soms wel eens een beetje bang geweest voor die emotie, maar later had ze er de formule voor gevonden die haar bevredigde. Het was niet Just, die dat deed, maar een apart iets in hem, zijn stem. Ze beschouwde zijn kunst als iets dat buiten hem zelf stond, dat ze kon aanbidden zonder dat het hem persoonlijk betrof. Nu ze zo-ver was, durfde ze er ongestoord van genieten en had niet meer angst voor de macht die zijn geluid op haar uitoefende, alsof het haar naar hem toetrok, onweerstaanbaar.

Een tijdlang had ze er niet naar durven luisteren met heel haar wezen, omdat ze meende op haar hoede te moeten zijn, want het was toch vreemd, dat de eenvoudige Just zo'n uitwerking op haar kon hebben. Ze hield van hem, o ja natuurlijk hield ze van hem, maar net als ze het van Wouter deed. Hij had laatst wel een onverwachte zijde getoond en verliefd gedaan, maar dat was maar een grapje geweest, een on-Just-achtige bui. Wat haar betrof, leek een ernstige opvatting al te mal. Hij bezat geen enkele eigenschap, die ze haar heimelijken ideaalman had toebedeeld. Hij was niet vlot, niet sportief, hij hield niet van uitgaan, dacht aan niets dan aan examens doen... „gewoon" was het juiste woord dat op hem paste. Behalve wanneer hij zong, want dan verscheen die andere Just, die haar meevoerde naar onbekende hoogten, die haar kon laten lachen en laten huilen naar believen. Maar nu ze die gave als iets aparts van hem had leren afscheiden, kon ze weer volop genieten, zoals ze nu ook deed. Moeder was vast naar bed gegaan, niet om te slapen, maar om rustig te liggen, dan was ze morgen fit voor de reis, en zonder

woorden sloop Tinie, toen ze klaar was met opruimen, achter den zingenden Just langs naar het balcon, waar het nog warm was na den zoelen dag. Just's stem volgde haar hierheen en ze leunde op den stenen rand, het hoofd op de handen en gaf zich zonder voorbehoud over aan het genot van de muziek, die haast bedwelmend op haar werkte. Het was of die hoorde bij de roerloze stilte van den avond.

De maan scheen met een mat, zilverachtig licht, zodat het buiten niet helemaal donker was, maar de hoge bomen, die langs hun straat waren geplant, hulden het balconnetje in een geheimzinnige schaduw en op die eenzame plek droomde Tinie weg van al het aardse. Een vreemde, onbegrepen melancholie deed haar zuchten en nu luisterde ze bewuster naar de woorden die op muziek de kamer uitgolfden, als golden ze háár alleen en als omhulden ze en ketenden ze haar.

„Partir, c'est mourir un peu," zong Just en even huiverde ze in de warme avondlucht.

„Partir," ja, dat gebeurde morgen, al was het maar voor een week. Moeder en zij gingen op reis en lieten Just alleen achter. Voor hem was het niet prettig, maar was het werkelijk daarom dat zijn stem het zo heel diep gevoeld overbracht? Even werden toch Just en zijn stem een niet te scheiden geheel; toen dacht ze niet verder, ze onderging het lijdzaam.

„On laisse un peu de soi-même en toute heure et dans tout lieu."

Zacht zong Just de verdere woorden, die als een briesje langs haar heengleden en in het donker verdwenen.

Het was geen afscheid van belang, na de vacantie waren ze terug, maar ook zij dacht niet meer daaraan,

ze beleefde het „adieu" zoals Tosti het had bedoeld.

„C'est son âme, que l'on sème, que l'on sème en chaque adieu,
Partir, c'est mourir un peu . . ."

Heel stil stond ze daar op het balcon, met een ongekend gevoel in het hart. Ze hield beide handen tegen de ogen gedrukt, alsof ze de tranen moest tegenhouden, die er brandden.

Ze merkte wel, dat de piano zweeg, maar dat veranderde niets voor haar. Ook hoorde ze een beweging achter zich en ze wist dat het Just was, die naar buiten kwam en naast haar op den balconrand leunde, zonder spreken.

De maan was boven de hoogste kruin van de bomen uitgekropen en Just zag hoe het een lichtende glans over haar haar wierp. Alles was als in een sprookje. Stil bleef hij naar haar kijken, zelf nog in den ban van zijn muziek, die ook hem vasthield en nog bleef hij zwijgen, omdat hij plotseling niets durfde te zeggen, omdat hij opeens niet zeker was van zijn eigen beheersing. Toen hief Tinie haar hoofd op en zag hem recht in de ogen. Tot dezen avond toe, had Just gemeend onder alle omstandigheden sterk tegenover haar te kunnen zijn, hij had gemeend zijn rol van ouderen broer of neef te kunnen blijven spelen, ook nadat hij haar indertijd had verteld van zijn groeiende liefde. Die had ze niet willen of niet kunnen begrijpen en hij trachtte haar te blijven beschouwen als de heel jonge Tinie. Maar die stond nu niet vóór hem, dit was een oudere en volwassene Tinie, met een hulpelozen blik in haar ontroerde ogen, die hem aankeek en het werd hem te veel.

„Meisje," zei hij zacht en half vragend.

Nog bleef ze hem aankijken en even was het of de hele wereld stil stond. Ze waren niet de Tinie en Just

van allen dag, die konden plagen, praten of kibbelen. Ze waren twee nieuwe mensen, opzettelijk geschapen om dit moment te beleven, die waren uitgegroeid boven misverstanden, boven gewoonte of familieverhoudingen en nog eens zei hij alleen:

„Meisje!"

In dat woord vibreerde onbewust zijn mooie zangstem en voor Tinie waren opeens Just en zijn stem, zijn mooie, gevoelige stem, wel één onbreekbaar geheel, hoorden ze wel bij elkaar, konden ze niet worden gescheiden in tweeën. Alle theorieën, die ze er over had opgebouwd, stortten in elkaar en waren verdwenen.

„Just!" fluisterde ze en zonder het zelf te weten, schoof ze dichter naar hem toe en legde twee handen op zijn schouders, die ze daar liet liggen. Van heel nabij zagen hun ogen nu in elkaar, ze zag haar eigen beeld weerspiegeld in de zijne, ze zag . . . maar Just, de bedachtzame, de kalme, vergat alle goede voornemens in dit ogenblik met die andere Tinie. Alles, alles was uit zijn hoofd weggevaagd, alleen de heerlijke blijheid van haar vertrouwelijk bij zich te weten, doorstroomde hem en hij handelde naar de ingeving van zijn hart, het verstand voor eenmaal uitgeschakeld. Hij nam het gewillige gezichtje tussen zijn beide handen en kuste heel zacht en innig haar ogen, waarvan de leden zich bevend sloten. Toen was zij het, die zijn hoofd omlaag trok, tot hun lippen elkaar vonden. Was het een minuut, was het een eeuwigheid? Nog steeds stond de wereld voor hen stil, ze wisten van niets meer dan van elkaar, tot het dichtslaan van een raam aan den overkant hen plotseling tot bezinning bracht. Tinie streek met een hand over haar gezicht, als meende ze niet wakker te zijn, sprakeloos bleef ze Just even aanstaren, toen week ze stap voor stap achteruit, bleef nog even staan, vóór

ze met een halfonderdrukten kreet zich omdraaide en de kamer invloog. Iets later hoorde hij de deur van haar kamertje dichtslaan. Hij was alleen, maar stond nog op hetzelfde plekje of hij er was vastgenageld. Net als zij streek hij met een hand over zijn ogen, toen ging hij langzaam en gebogen als was hij een moede, oude man naar binnen, waar hij doelloos bij de tafel bleef staan. Hij probeerde na te denken over wat er was gebeurd. Wat was er vanavond in hem gevaren, dat hij dit had toegelaten? Waarom had hij zich niet verzet tegen dien innerlijken drang om juist het „chanson de l'adieu" te zingen. Het was veel te gevaarlijk geweest, omdat hij wist dat Tinie luisterde, Tinie die zo heel gevoelig was voor muziek... en zijn stem, het was niet fair van hem geweest...

Ondertussen zat Tinie in de vensterbank van haar kamertje en staarde met nietsziende ogen naar buiten. Ook zij trachtte na te gaan hoe het mogelijk was, dat zo-iets tussen haar en Just was gebeurd. Maar dat gelukte haar niet. In haar hoofd dwarrelde een bonte menigte gedachten door elkaar, die zich niet aan-één lieten voegen. Niets kon ze schikken en regelen, het ware begrip van het voorgevallene kon ze nog niet vatten. Alleen voelde ze tussen alles door een schaamte en een namelozen groten angst, loodzwaar in zich neerzinken. Ze wist, dat zij de schuldige was, dat zij degeen was die het had laten gebeuren, al was het dan zonder enige opzet. Hoe kwam het toch? Ze had dien helen avond al de bekoring van Just's stem sterker dan ooit gevoeld en toen ze daar op het balcon stond, waar de wereld een sprookje leek en waarheen zijn woorden haar waren gevolgd, ja, toen was ze geen meester meer over zichzelf. Onwillig schokschouderde ze, toen ze zover was. Als ze zo begon te redeneren, was ze bezig de

schuld van zich af te schuiven. Alle oorzaken ter wereld kon ze opsommen, alle beweegredenen doorgronden, maar ze had gewillig Just's kussen ontvangen, niet alleen gewillig, ze had ze uitgelokt en ze hem teruggegeven. Just had niets gevraagd, had niets geëist, het was van háár uitgegaan en dat had hij niet geweigerd. Natuurlijk niet! Dat was toch zeker doodnormaal, want hij had haar toch verteld hoe ze hem aantrok, hoe ze voor hem het meisje van zijn dromen was? En nu? Wat waren de gevolgen van dezen avond? Wat dacht een jonge man van een meisje, dat zo duidelijk toonde gesteld te zijn op zijn liefkozingen? Natuurlijk dat ze van hem hield, dat ze met hem verloofd wilde zijn en later met hem trouwen. Dat was Just's wens, maar zij? Was het dat ook van haar? De betovering was nu verbroken en ze kon weer nuchter denken en de oude bezwaren kwamen in actie. Wie trouwde nu met een soort broer? Met Just, dien ze haar leven lang had gekend, de kalme Just, wiens toekomst ze afgebakend voor zich zag liggen, met geen kansen op iets nieuws, iets avontuurlijks of bijzonders? Haar leven werd ook zo, als ze zich aan hem bond. En toen kwam ergens vandaan, ze wist niet hoe, het beeld van Koert naar voren, ze zag hem heel duidelijk en ze kreunde hardop. Koert en Just, Koert en Just, ze kon hen niet meer uit elkaar houden en het ergste was dat ze zichzelf in dit moeilijke parket had gebracht. Het was des te erger, omdat het net Just betrof, die haar bekend had, dat hij van haar hield. Ze had dat idee toen weggelachen en geprobeerd het helemaal te vergeten, maar dat kon ze nu niet meer. Wel begreep ze, dat die herinnering onbewust het hare tot het gebeurde had bijgedragen. Toch verontschuldigde dit haar niet en weer kreunde ze. Na vanavond durfde ze niet meer ontkennen, dat het liefde was, die Just

voor haar voelde, want hij was er de man niet naar, om een meisje, van wie hij niet hield, te kussen. Wat had ze hem dan dubbel lelijk en slecht behandeld. Ze was een akelig schepsel, dat nu nog n.b. wilde, dat ze naar hem kon toegaan om te vertellen:

„O nee, Just, ik wil me niet met je verloven, dat niet! Zo heb ik het niet bedoeld. Och ja, daarnet op het balcon deed ik wel alsof, maar dat kwam door de ontroering van je zingen en een deel kan ik ook wel op den maneschijn schuiven, maar als je blieft, vergeet het maar weer gauw!"

Wat klonk het vreselijk hard! En toch, ze moest in dien geest handelen en spreken. Stel je voor, dat hij meende nu met haar verloofd te zijn en dat hij morgen hetzelfde van haar verwachtte! Zou ze dat willen? Ze durfde er zelfs hier alleen in het donker niet verder op doorgaan en huiverend, ondanks het warme weer, kromp ze in elkaar. Het was of de vrije wereld plotseling voor haar werd afgesloten, of ze dan niets nieuws meer kon verwachten. Koert!

Weer was hij het, die zich tussen dat alles doordrong en met beide handen bedekte ze haar ogen tot ze luisterend opschrok. Het was eerst zo stil in huis geweest en nu hoorde ze voetstappen op het portaal, voetstappen van Just, die in de richting van haar kamer gingen. Wat zou er nu gebeuren?

Ze bleef roerloos zitten, niet in staat, zich te bewegen, totdat ze ritselend een stuk wit papier over haar drempel zag schuiven. Meteen hoorde ze weer diezelfde voetstappen en wist dat het Just was, die zich nu langzaam verwijderde.

„Een briefje van Just!"

Ze keek er naar, maar stond nog niet op en pas veel later, toen alles weer heel stil was, sloop ze er op haar

tenen heen, alsof ze iemand kon storen.

Toen ze het in haar hand hield, zag ze, dat het een stukje uit een cahier was, waarop ze zijn nette, duidelijke hand herkende, maar nog durfde ze niet lezen wat hij haar had mee te delen, totdat ze eindelijk moed vatte.

„Tinie," stond er eenvoudig, „wees niet boos op me. Het spijt me, dat ik je heb laten schrikken. Wil je trachten het te vergeten en weer „gewoon" zijn? Just."

Anders niet! Geen betuigingen van liefde, geen toespeling op haar vrijwillige overgave!

Onder de lamp, die ze had aangeknipt, stond ze het te lezen, tot twee, drie keer toe. Toen drukte ze het papiertje tegen zich aan en liet de betekenis inzinken. Hij vroeg haar, niet boos op hem te willen zijn. Zij boos op Just? Daartoe had ze toch allerminst reden. Zij was degene geweest die hem zijn zelfbeheersing had doen verliezen. Zoveel begreep Tinie wel van een verliefden jongen man, dat zij hem dit niet kwalijk kon nemen. Toen doorstroomde haar een verlichtend gevoel van dankbaarheid, dat hij haar had doorgrond. Hij had het haar moeilijk kunnen maken als hij had gewild. Maar zo was Just niet, die nam niet wat hem niet vrijwillig werd geboden. Even kwam de gedachte bij haar op, hoe het zou zijn als hij het wèl deed en hoe het zou zijn als ze zijn liefde op dezelfde manier kon beantwoorden en het ogenblik op het balcon werd weer heel levendig. Just was daar toch iemand geweest die macht over haar had. Maar eer ze verder kon peinzen over die mogelijkheid, kwam weer ongevraagd Koerts gezicht tussenbeide en stokte haar adem. Waarom was dat zo en hoe kwam het? Ze wist het niet en ze ging er niet verder op in, ze durfde de eigen gevoelens niet ontleden, die nog heel vaag waren. Toen viel haar oog weer op het

korte briefje en één verlangen, dat al het andere overheerste, bleef over en dat was om Just te vertellen hoe hoog ze hem vond staan en hoe graag ze goede vrienden met hem zou blijven. Maar dat was niet zo eenvoudig na vanavond, zeker niet nu dadelijk. Toen zag ze weer zijn briefje, dat ze nog steeds in haar handen hield geklemd en meteen wist ze, wat ze ging doen. Hetzelfde als hij, ze ging ook schrijven en zou het ook onder zijn deur doorschuiven. Meteen zat ze al voor haar bureautje en het kostte haar geen moeite om een paar regels neer te zetten. Daarna schopte ze haar schoenen uit en opende behoedzaam haar deur. Even schrok ze terug. Het licht naast de trap brandde nog, maar overal was het stil. Zeker had Just voor dezen enen keer vergeten het uit te doen. Best mogelijk en voor haar gemakkelijker, anders had ze zich misschien tegen den kapstok gestoten. Het lukte haar, zonder kraken de bepaalde plek te passeren en ze was al halverwege het portaal, toen hij opeens voor haar stond, nog geheel gekleed, buiten de deur van zijn kamer. Eén ogenblik keken ze elkaar aan, zij met bevende lippen en hij ook anders dan ze hem kende. Toen beheerste hij zich:

„Ik bedacht opeens, dat de voordeur nog niet op slot was," zei hij met een goedgelukte poging om gewoon te doen, maar Tinie zag er geen kans toe, want ze kon onmogelijk den diepen rimpel als van pijn in zijn voorhoofd negéren.

„Hier," zei ze en met een kinderlijk gebaar stak ze hem het papiertje toe, dat hij aanpakte. Ze wilde terug lopen, maar iets hield haar staande, terwijl zijn ogen over de weinige woorden vlogen.

„'t Was alleen mijn schuld, Just, niet die van jou!"

Meer stond er niet en Just keek van het briefje naar

haar. Zijn kleine Tinie, die lief en eenvoudig bekende wat ze nodig vond. Alsof er in zo'n geval van schuld viel te spreken! Maar hij moest iets zeggen, de flinkste zijn zodat ze gerust was en het weer goed werd tussen hen beiden.

„Vergeven en vergeten van beide kanten, hè Tinie," constateerde hij, alsof het sloeg op een kleinigheid, die weggevaagd kon worden.

Ze herkende zijn sterken wil die hem zo deed handelen en tot haar eigen schrik voelde ze weer dienzelfden aandrang die haar al eerder dien avond naar hem had toegedreven. Weer trachtte die haar te overmeesteren. Heel duidelijk was ze het zich bewust, dat ze het liefst in zijn armen had uitgehuild en zich graag door hem had laten troosten over wat ze n.b. hém had aangedaan. Gelukkig voelde ze hoe onmogelijk het was en hield ze zich in bedwang. Ze knikte hem alleen maar met opeengeklemde lippen toe, draaide zich om en ging naar haar kamer terug. Maar later in bed kwamen de tranen en kapittelde ze zich zelf om die onbegrijpelijke mengelmoes van gevoelens en verlangens. Just was geen broer, dien je maar om den hals kon vliegen, als toen ze een klein kindje was. Zij was nu volwassen en Just een man, die in haar een jong meisje zag, waarvan hij hield op de manier van een man die met haar wou trouwen. Hij was geen broer en dat moest ze goed voor ogen houden en ze moest hem sparen. Al wilde *zij* graag zijn zusje zijn, hij zag haar anders. Daarmee ging iets moois uit haar leven, ze moest Just gaan uitschakelen, die er altijd een belangrijk deel van had uitgemaakt, maar ze mocht niet egoïstischer zijn dan ze al was geweest.

In zijn eigen kamer maakte ook Just de rekening op van dezen avond en hij was niet zo terneer geslagen als hij zich eerst voelde. Hij meende zelfs een heel klein

batig saldo te zien. Want van één ding was hij zeker, hij was haar niet onverschillig. Zij mocht dan denken dat ze hem als een soort broer beschouwde, hij wist beter. Dat ogenblik op het balcon had hem anders geleerd, al wist Tinie het zelf niet. Later zou er een dag komen, dat ze zich zelf helderder rekenschap gaf en dan zou ze weten, dat nieuw en avontuurlijk niet telde, dat ware liefde dat altijd en overal was. Maar zover was ze nog niet en er kwam waarschijnlijk voor hen beiden nog een moeilijke tijd. Voor Tinie als ze experimenteerde met de liefde en tot de ontdekking kwam, dat ze zich vergiste als ze het verder weg zocht, en voor hem als hij het moest aanzien en niet mocht ingrijpen, als hij het niet eens zou willen. Maar als haar ontwaken eens te laat kwam? Die mogelijkheid bestond helaas maar al te zeer en dan zou Tinie's eergevoel een terugweg niet kunnen afleggen. Toen dwong hij zichzelf, niet aan zo-iets te denken en gingen zijn gedachten de andere richting uit.

„Tinie!" zei hij zacht en keek naar buiten in het maanlicht, dat zijn aandeel had gehad aan zijn roman van dezen avond.

„Niet meer aan denken," maande hij zichzelf aan en met een ruk, die on-Just-achtig was, trok hij de overgordijnen dicht en sloot het sprookje buiten.

HOOFDSTUK III

WOUTER EN FRIDA

Koerts auto stond glimmend in haar spiksplinter nieuwe lak te wachten voor het huis van mevrouw Vermeulen. Hij zelf was hulpvaardig de trappen opgesprongen om de bagage naar beneden te halen en te zamen met Just had hij alles doen verdwijnen in den ruimen autokoffer achterop, zodat men er niets meer van zag en hij had vast een kussen en een plaid klaargelegd voor degeen, die het zich daarmee behaaglijk wilde maken.

Nu zat hij alweer achter het stuur met Tinie naast zich, die haar hoed had afgezet, om te genieten van den wind, die het open dak zo aanstonds zou laten voelen. Koert had moeder beleefd dat plaatsje aangeboden en op het dashbord gewezen, dat ze het aantal kilometers daarop zou kunnen controleren om hem zo nodig tot mindere snelheid aan te manen. Maar moeder had beweerd de achterbank te prefereren, waar ze het rijk alleen had en zat er nu heerlijk geïnstalleerd.

Naast den wagen stond Just nog blootshoofds, en nam de laatste instructies in ontvangst, die mevrouw hem voor zijn welzijn meedeelde.

„Just, beloof je, geen maaltijden over te slaan? Ik heb van alles in huis genomen, blikjes, enzovoort. Je weet waar het staat en hoeft dus niet eens de stad in te gaan, als het je te veel tijd neemt. En was dan vooral

niet af, want Lena heeft den sleutel en ze komt Dinsdag en Donderdag opruimen."

Just knikte lachend, dat hij alles zou opeten wat er voor in aanmerking kwam en als er geen gewone kopjes over waren, begon hij wel aan het kastje met antiek. Het was een plagerijtje, omdat mevrouw heel erg op die mooie spulletjes gesteld was en ze tikte hem dan ook quasi bestraffend op de vingers over zo'n boos opzet. Just speelde zijn rol naar behoren. Misschien zag hij iets bleker dan anders, maar niets in zijn doen verried, dat hij een slapelozen nacht had doorgebracht, waarin hij alles nog eens nauwkeurig had gewikt en gewogen en dat hij een moeilijk besluit had genomen. Dit hield in, dat hij een tijdje uit Amsterdam en uit het gezin van mevrouw Vermeulen zou weggaan. Het trof wel heel toevallig, dat hij een paar dagen geleden een brief van oude vrienden van zijn vader had ontvangen, die voor een half jaar een huisje in Laren hadden gehuurd. Dit was terwille van hun zoon, die zwaar ziek was geweest en buitenlucht moest hebben. Het voorstel aan Just bestond hierin, dat Just zou forenzen op Amsterdam en zijn vrijen tijd tussen zijn studie en het bijwerken van den hogere-burgerscholier verdelen. Kost en inwoning had hij gratis, terwijl hem de helft der reiskosten werd vergoed. De vader schreef, dat Just tijd genoeg voor zijn eigen studie zou overblijven, daar de herstellende Hans vlug van hoofd was en alleen leiding behoefde, die zij hem niet konden geven. Het geheel was voor Just in alle opzichten voordelig, maar toch had hij eerst geaarzeld en er ook nog niet met mevrouw Vermeulen over gesproken. Tinie's grote vacantie zou er ook invallen en hij had gehoopt dan samen veel te kunnen fietsen of eens met z'n drieën een dagje uit te gaan. Daarvoor had hij dat andere graag opgeofferd,

maar nu leek het hem juist geschikt om deze gelegenheid, elkaar eens niet te zien, aan te grijpen. Het zou niets geforceerds hebben en hij kon zich tijdelijk geheel terugtrekken. In alle opzichten was dat beter. Hun verhouding moest iets gespannens krijgen en ... misschien ging ze hem missen. Dat was mogelijk en ... anders ... hij wist dat het ook een opluchting kon betekenen. Hij had getracht dat laatste uit zijn gedachten weg te duwen, maar het was niet gelukt en dit had hem verhinderd te slapen. De episode op het balcon had het hem maar al te zeer bewust gemaakt, hoezeer hij hoopte op een toekomst met haar.

Ook nu kon Tinie zich minder goed beheersen dan hij. Ook zij had slecht geslapen en veel gehuild. Moeder had aan het ontbijt al eens een paar keer naar haar ogen gekeken, die Tinie wel met boorwater had gebet, maar moeder kon ze niet bedriegen, die zag dat ze vreemd flauw stonden en wist dat ze geschreid had, maar waarom? 's Avonds had ze nog opgewekt moeder vroeg naar haar kamer gejaagd en haar lachend ondergestopt. Onder Just's muziek was moeder zachtjes ingedommeld, en wat kon daarna zijn gebeurd? Iets van de waarheid drong tot haar door. Er was iets tussen Just en Tinie, ze hadden de een of andere onenigheid gehad, die niet uit den weg was geruimd. Hoe langer hoe meer raakte ze daarvan overtuigd. Gewoonlijk was Tinie vol grapjes en plagerijtjes tegen Just, als moeder zich zorgen over hem maakte. Ze vond het leuk, als moeder hem behandelde alsof hij een kleine baby was, die van toeten noch blazen wist en dien ze haast niet alleen durfde achterlaten. Nu bemoeide ze zich niet met het gesprek tussen moeder en hem. Ze liet alles veel te veel langs zich heengaan, ook hing ze niet uit het raampje om hem nog zo lang mogelijk toe te wuiven.

„Tot ziens, Just," zei ze veel te volwassen en bedaard en Just had ook niet als anders haar uit haar tent gelokt. Hij had zich dadelijk weer tot moeder gericht en háár de groeten aan Wouter en Frida opgedragen.

In haar hoekje achterin, maakte moeder zich echt ongerust. Wat kon er in vredesnaam zijn gebeurd? Kibbelen deden Just en Tinie nooit, ze waren het dikwijls niet eens, maar konden het altijd in vriendschap beslechten. Opeens merkte ze, dat ze Tinie's gezichtje in het spiegeltje boven het dashbord kon zien en het viel haar op, hoe de mondhoeken naar beneden trokken en de ogen den vrolijken glans, dien zo'n tochtje anders zeker zou verwekken, misten. Maar meteen scheen de jongedame moeders blikken te bemerken, ze had zich weer in bedwang, keerde zich om en lachte moeder schijnbaar onbezorgd toe. Dadelijk begon ze een geanimeerd gesprek met Koert, die er graag op inging en moeder gaf het raden op, want er waren genoeg andere dingen in het vooruitzicht, die haar bezwaarden.

Hoe zou ze het gezinnetje van Wouter en Frida aantreffen? Ze was er in een vol jaar niet geweest, wel overdacht, en ze had steeds steekhoudende uitvluchten weten te vinden waarom ze de reis niet aanvaardde. Wel had ze Wouter geregeld gesproken, wiens zaken hem dikwijls in Amsterdam brachten. Hij kwam dan altijd bij zijn moeder koffiedrinken of eten, had er zelfs een paar maal op den divan gelogeerd, maar ze had een vertrouwelijk gesprek over zijn huiselijke aangelegenheden altijd weten te vermijden. Gelukkig behoorde Wouter niet tot die mensen, die zo-iets licht voelden en ze had het er gemakkelijk afgebracht. Maar nu scheen het toch tot de jongelui te zijn doorgedrongen in hoe lang moeder hun gast niet was geweest en er was een brief van Frida zelf gekomen, goed bijtijds, zodat er

geen sprake kon zijn van vaste andere plannen en ze had Tinie en moeder met klem voor de Paasvacantie uitgenodigd.

„Ik ben er opzettelijk vroeg bij, zodat het niet mis kan lopen, want wij beiden zijn er zeer op gesteld, wanneer u de feestdagen hier kwam doorbrengen en u knoopte er nog een paar dagen aan vast, om Jopie's verjaardag mee te vieren. We hebben haar beloofd, dat we het u zouden vragen en ze verheugt zich erg op de feestelijke aanwezigheid van oma en tante. Me dunkt, dat ze als oma's naamgenootje wel enige rechten mag laten gelden. Daarbij komt, dat Wouter allerlei kwesties met moeder heeft te behandelen en naar een lang en ernstig gesprek verlangt. Trouwens ook ik kan een paar wenken op huishoudelijk gebied best gebruiken. Houdt u dus paraat, dat er veel van u wordt verwacht en laat ons spoedig weten of we op u beidjes mogen rekenen."

Frida vervolgde met een beschrijving van Wouterke, die pogingen deed om zich aan zijn box op te trekken en daarin werkelijk was geslaagd. Hij zelf was zo verbluft over die prestatie, dat hij van schrik losliet en achterover op zijn beertje viel, dat meepiepte met het geblèr van zijn baasje.

Het was een aardige, vertrouwelijke brief en mevrouw Vermeulen had hem even peinzend in haar schoot laten liggen, eer ze hem Tinie ter lezing overhandigde. Deze las hem zonder commentaar door en begon toen wat aarzelend:

„Op de laatste bijeenkomst van de club is er besloten een trainingswandeling te maken, vast als oefening voor de vierdaagse..."

„Op de feestdagen, kindje?"

Moeder vroeg het verwonderd, omdat men gewoonlijk in de week ging, maar Tinie legde uit:

„Er zijn er op het ogenblik zoveel bij, die op kantoor zijn en die moeten natuurlijk Dinsdag weer aan den slag."

„O," gaf moeder dadelijk toe, „als je dan Maandagavond eens naar Arnhem kwam? Hoe zou je dat vinden?"

Ineens besefte Tinie hoe moeder altijd alles naar háár plezier regelde en zichzelf wegdacht en impulsief had ze beloofd:

„Nee, dat trainen haal ik later wel in, ik ga dadelijk met u mee."

„Maar je club? Ze zullen het onaardig vinden, als je het al hebt beloofd."

Moeder opperde het kalm, maar Tinie had haar ogen zien oplichten toen ze haar plannetje veranderde en streepte zonder meer dat pretje door en vond nonchalant:

„Dan zijn ze maar nijdig, dat tippelen ze er wel weer uit."

„Heus, Tinie, meen je dat?"

Moeder en zij keken elkaar aan en Tinie knikte blijmoedig:

„Heus, Moes, ik mag ook wel eens iets voor u doen," en moeder had de kleine opoffering die zo vanzelfsprekend werd aangeboden, geaccepteerd, niet alleen voor zichzelf, maar omdat ze wist, dat de hele familieverhouding er wel bij zou varen.

Nu in de auto naar Arnhem moest moeder er weer aan denken en ook aan de manier, waarop Tinie zo-iets behandelde. Moeder had geen gezeur gehoord over het gemis van den clubdag. Tinie had het afgezegd en daarmee was het uit. Het vertederde moeder nog eens extra voor dit dochtertje. Het was waar, dat zij zelf ook veel voor Tinie deed, maar och, ze wist al te goed, dat het juist haar grootste genoegen was, Tinie's leventje te vermooien en hoeveel liefde en toewijding kreeg ze er niet voor terug? Niemand, die Tinie zo vrolijk en schijnbaar luchthartig zag dartelen, kon vermoeden hoe groot de bron van toegenegenheid was, waaruit ze steeds weer kon putten. Ze had zo geheel haar vaders karakter, besliste moeder, bij hem waren opgewektheid en offervaardigheid ook als één geweest. Jammer, dat zijn kinderen hem zo kort hadden mogen kennen, over het eigen gemis durfde ze zelfs na al die jaren niet te diep denken, maar het drong zich onwillekeurig aan haar op, nu ze naar hun beider zoon ging, die zich ook zo flink had ontwikkeld. Weer zuchtte moeder: ze had alle reden tot tevredenheid en toch was daarginds ook nog heel veel, dat ze anders wenste. Weer ging haar blik naar Tinie en ze was dankbaar dat ze deze bij zich had, want ze zag meer op tegen deze logeerpartij dan ze wilde bekennen. De verhouding met haar schoondochtertje Frida was niet wat zij moest zijn. Gespannen was een te groot woord, maar in orde was het zeker niet. Van beide zijden waren ze met de beste bedoelingen begonnen. Moeder was overtuigd, dat Frida van harte het beste wilde, maar dat was op weinig uitgedraaid en al moeders tact en lankmoedigheid hadden niet kunnen voorkomen, dat er moeilijkheden rezen tussen deze bruuske, wat erg opvliegende schoondochter, die nooit geleerd had een blad voor den mond te nemen, en haar zelf. Frida kwam uit een vrijgevochten milieu, waar men de kinderen aan zich zelf overliet of door plotseling krasse maatregelen tot opstand bracht. Dit wreekte zich op later leeftijd, want het kostte Frida moeite, zichzelf

in het gareel te laten lopen in een huwelijk met een man, die aan orde en regelmaat gewend was. Frida was weinig huishoudelijk onderlegd. Wanneer er bij haar thuis te weinig tijd was of men had geen zin, was men eenvoudig in een restaurant gaan eten of had men in tijden van geldgebrek met nog eens een broodmaaltijd volstaan. De huisvrouwelijke volmaaktheid van Wouters moeder deed Frida zich extra bewust worden van eigen tekortkomingen, hoewel deze nog nooit een aanmerking had gemaakt als ze bij haar schoondochter soep voorgezet kreeg met ongare vermicelli of wanneer het vlees verbrand op tafel kwam. Zelfs als de voering van Jopie's jasje na drie dagen nog loshing, weerstond moeder de verleiding om vlug haar naaigarnituurtje te voorschijn te halen en de schade te herstellen. Maar als Frida een enkelen keer met een verstelwerkje kwam aandragen, waarmee ze geen raad wist, was moeder dadelijk bereid, het zonder commentaar op te knappen. Moeder voelde, dat ze zich niets te verwijten had, maar wat gaf dat haar? Het vreemde deed zich voor, dat Frida ten slotte moeder kwalijk nam, dat zij in zoveel tekort schoot en dat Wouter daarvan de nadelen ondervond. Wouters verbazing als Frida ten enenmale geen begrip of kennis toonde van dingen die thuis vanzelfsprekend puik in orde kwamen, deden het jonge vrouwtje de lippen vast op elkaar klemmen of met bliksemende ogen een enkel afbrekend woord uiten, dat Wouter pijnlijk trof. Maar ondanks alles had Tinie haar schoonzusje tegen moeder verdedigd:

„U is nu eenmaal volmaakt, Moes, en wij zijn daar aan gewend, wij weten niet beter, maar ik kan me heus wel begrijpen, dat Friedje wild wordt als Wouter u telkens aanhaalt als het toppunt van alle deugden. Dan voelt ze zich als een worm, die het vertrappen nog niet

waard is. Och, ze zou behalve Wouters liefde ook zo graag wat bemachtigen van zijn bewondering, die hij u toebedeelt. En dat die sukkel dat nou niet begrijpt, dat kan ik niet van hem uitstaan! Ik ben er een paar keer over begonnen, maar hij keek me aan of ik u afviel!"

Moeder was het roerend met haar eens. Ze voelde het onverstandige in Wouters gedrag en had het hem ook al eens in bedekte termen gezegd, háár niet altijd aan te halen, als er in zijn huishouding eens iets mis liep, maar hij scheen het niet te willen of te kunnen begrijpen en duidelijker durfde zijn moeder niet worden! Ze was bang, dat hij het dan weer als een verwijt tegen zijn vrouwtje zou opvatten. Het was wel heel moeilijk, den juisten weg te bewandelen in dit opzicht en ze had het dus maar lijdelijk aangehoord, als hij met onnodigen nadruk de dingen van „thuis" en van „vroeger" tegen Frida prees.

Dit was één van de redenen, dat mevrouw Vermeulen het jonge gezin een tijd aan zichzelf had overgelaten, in de hoop, dat Frida's ware liefde voor haar man haar ten goede zou leiden, zonder den invloed van anderen.

Gelukkig was er nooit iets tussen Tinie en Frida geweest, zij vormde, zoals ze het uitdrukte, een bufferstaat tussen de vijandelijke mogendheden. Frida schoot uitstekend met haar op en verdroeg van Tinie opmerkingen en daden, die ze een ander hoogst kwalijk had genomen en ook hiervan had Tinie een verklaring gevonden, die waarschijnlijk de juiste was.

„In tegenstelling met u vindt Wouter mij behept met een lange waslijst ondeugden, onhebbelijkheden en slechte eigenschappen," verklaarde ze blijmoedig, niet in het minst terneergedrukt door zijn broederlijk oordeel, „en dat doet Frida goed!"

Lachend had moeder ook dit toegegeven. Broer en

zuster hielden in hun hart veel van elkaar, ze hadden soms samen pret voor tien, maar ondanks hun groot leeftijdsverschil konden ze op andere momenten kibbelen als kinderen, „kiften" noemde Tinie het zelf. Evenals hij op haar, had zij verscheiden dingen op hem aan te merken en sinds ze hem eens in tegenwoordigheid van Frida voor „pietlut" had uitgemaakt, toen hij nijdig was over een stop die Frida niet in de juiste kleur in zijn sok had gelegd, voelde Frida dat er tussen haar en Tinie een soort bondgenootschap bestond tegen dien vreemden zin voor gruwelijke netheid, waartegen Frida niet was opgewassen en die ze meende nooit te zullen bereiken. Voor een groot gedeelte was dat waar. Hoewel Tinie zelf keurig was op het onderhoud van haar kleren, die ze zelf verstelde, kon ze toch voor Frida voelen en beide partijen gaf ze op zijn tijd gelijk. Zij, Tinie, had gemakkelijk praten, zij had een moeder, die haar van jongs af aan had geleerd spaarzaam te zijn en haar buiten haar werk steeds kleinigheden in de huishouding had opgedragen, die ze goed moest verrichten. Op die manier was het geen kunst als het je later gemakkelijk afging. Frida was opgegroeid in een kunstenaarsgezin. De vader was concertzanger, die soms perioden had van grote verdiensten, die dan weer moeilijk tot repeteren en tot werken te brengen was. De familie maakte die ups en downs mee en raakte gewend aan het ongeregelde leven van afwisselende luxe en geldgebrek. Frida had zich een zekere handigheid eigen gemaakt om zich overal doorheen te slaan, zij was het geweest, die nog iets van een eenheid had weten aan te brengen en die vooral steeds de grootste bewondering voor haar vader als artist bleef behouden. De rest van hen, ook de moeder, zag in hem den onrustbrenger, den ongedurige, en dat maakte hem hoe

langer hoe meer den artist, die geen banden wilde kennen. Frida was voor hem de uitzondering en toen hij merkte dat ze lang niet onverdienstelijk kon accompagneren, was niets goed genoeg voor haar en nam hij haar mee op zijn reizen als gezelschap en om zijn geregelden accompagnateur te vervangen. Op veel te jeugdigen leeftijd had ze veel van de wereld gezien en met een massa artisten kennis gemaakt, die haar soms als een kind, soms als een volwassene behandelden. Juist was ze zóver, dat ze met zichzelf en met de hele wereld overhoop lag, toen ze Wouter op een receptie ontmoette, waarheen Just hem had gesleept om den groten zanger, die haar vader werkelijk was, te complimenteren.

Van beide kanten was het liefde op het eerste gezicht geweest.

„Blikseminslag!" formuleerde Wouter het bij zichzelf, toen hij geen veertien dagen later dol van geluk zijn stralend meisje aan zijn moeder kwam voorstellen. Frida's charme overwon mevrouw Vermeulen's eerste bange aarzeling, die ze voelde, toen haar rustige, degelijke zoon zijn leven wilde binden aan dat van het wel lieve maar onpractische schepseltje. Ook Frida's vader had veel bezwaren. Zijn egoïstische natuur kon niet verdragen, dat zijn dochtertje een „filister" trouwde, terwijl er violisten en andere musici waren, die vergeefs om haar gunst hadden gebedeld. Hij maakte Frida scènes, die haar uitputten, zodat ze troost in de armen van Wouters moeder zocht, waar ze voor het eerst een rustige schuilplaats vond. Mevrouws hele hart ging uit naar dit jonge kind, dat zo vreemd heen en weer was gegooid in de wereld, en toch bleef ze angstig. Zou Wouter, ondanks zijn vererende liefde, het juiste begrip hebben van wat hij wél en wat hij niet van haar mocht verwachten? Zou zijn geduld even groot blijken als zijn

liefde? Als ze er toen eens met Wouter over sprak, telde hij alles als niets. Hij en Frida? Natuurlijk werden ze gelukkig. Zij zouden de wereld eens tonen hoe mooi het huwelijksleven kon zijn. En in het begin leek alles ook goed te gaan. Frida maakte van alles een spelletje en Wouter deed mee.

„Ze spelen huishoudinkje," berichtte Tinie na een bezoek, waarbij ze verbaasd had gestaan over haar groten, ernstigen broer, die alles leuk en prettig vond, die zelfs met een schort om in de keuken pannekoeken had staan bakken en zonder morren in een bed kroop, dat in drie dagen niet behoorlijk was opgemaakt. Ze had maar niet te veel bijzonderheden aan moeder verteld, want hoe jong ze toen ook nog was, ze begreep wel, dat die moeder moesten bezwaren. Zo was Wouters aard niet en het kon niet duren.

Toen zijn praktijk toenam en meer en meer beslag op hem ging leggen, deed een kast waarin geen enkel heel overhemd te ontdekken was, hem wel eens het voorhoofd fronsen. Zelf had hij al een paar maal op kantoor een bengelenden knoop aangenaaid, nadat Frida telkens en telkens beloofde dit te doen, maar het even gauw vergat. En zulke onbelangrijkheidjes vielen haar uit haarzelf nooit op! Een maal, dat slecht bereid en onverzorgd op tafel kwam, als hij een drukken dag achter den rug had, maakte hem stil en gedrukt, en als ze hem dan een paar gebakken eieren met brood voorzette, waren zelfs Frida's leuke, aanhalige maniertjes niet voldoende om hem de rest te doen vergeten en snakte hij naar een geordende tafel met een schoon tafellaken en gepoetst zilver.

Toen kondigde Jopie haar komst aan en hij hoopte dat dit Frida van de piano af zou houden en haar huishoudelijker stemmen.

Dit gebeurde ook wel, nadat hij een paar keer wat bitter had gezegd, dat een baby meer had aan moederhanden, die vlug wollen kleertjes konden breien, dan een moeilijke aria onberispelijk begeleiden, maar het veranderde tevens iets aan zijn vrouwtje. Ze kreeg buien van neerslachtigheid, waarin ze in geen dagen de piano aanraakte en wanhopige pogingen in het werk stelde om kleertjes te fabrieken waaraan altijd iets mankeerde. Dan liep het op een huilbui uit en dwong hij haar, het kant en klaar in een winkel te kopen, maar hoe lief Wouter dan ook was, het stelde haar niet tevreden, want ze voelde hoe hij diep in zich oordeelde over een aanstaand moedertje, dat niet zelf voor de garderobe van de baby zorgde. En Frida kon den gulden middenweg niet vinden, Wouter wist haar ondanks al zijn liefde niet te leiden en degeen, die dat wel kon en het zo dolgraag wilde, sloot Frida buiten, met een koppigen weerstand. Tinie had in dien tijd haar examen nuttige handwerken te doen en kon er moeilijk uitbreken en mevrouw Vermeulen durfde niets meer te zeggen na een pijnlijke scène, waarin Frida haar had gevraagd wiens man en kindje het eigenlijk waren. In stilte had mevrouw er menig traantje om geschreid en ook Tinie vond, dat Frida veel te ver ging. Moeder was helemaal niet bemoeiziek, maar toen ze er logeerde draaide ze wel eens een gaskraan dicht, als de melk ging overkoken of schonk Wouter wel eens een kopje thee in als zijn vrouwtje rondrende in de slordige huiskamer en alles tegelijk wilde doen. Nee, moeder hield zich juist kranig en ze was juist zo gezellig jong en modern met hen mee. Tinie's eigen vrienden en vriendinnen zaten dolgraag bij haar en luisterden vaak genoeg naar moeders raad, als ze met zich zelf in den knoop zaten. Moeder begreep de jeugd goed en voor wat ze er vreemd

in vond, had ze een prettige toegevendheid. En dat nu juist degeen, van wie ze graag extra veel door de vingers zag, dat niet wilde begrijpen! Het had moeder haar zekerheid tegenover Frida doen verliezen, ze had sterk het gevoel, ook voor Wouter meer te bederven dan te winnen, wanneer ze nieuwe pogingen aanwendde. Daarom had ze besloten een heel jaar „afstand te bewaren" en het leek er veel op, of dit een succes ging worden, al durfde mevrouw niet te gauw victorie roepen. Frida was onberekenbaar met haar invallen en grillen, al bleek telkens weer, dat ze een goed hart had en ook den wil om te slagen in dingen, die haar eerst vreemd en onnodig hadden toegeleken. Ook was zij fijngevoelig en zeker was zij het, die begrepen had waarom Wouters moeder telkens en telkens een goed excuus bij de hand had gehad om niet naar Arnhem te komen. In ieder geval had ze zelf dat briefje geschreven en Frida liet zich niet tot dergelijke dingen dwingen, als ze het niet meende. Een verandering in haar opvattingen bleek er ook uit en mevrouws hoop bloeide op, dat zij elkaar nog eenmaal nader zouden komen. Vooral de toespeling op Wouters verlangen naar een gesprek met zijn moeder was tekenend voor haar houding, want vroeger was ze juist jaloers, wanneer hij wel degelijk afging op zijn moeders oordeel. Wat de oorzaak was, kon ze niet vermoeden, maar het leek haar niet onmogelijk, dat de geboorte van kleinen Wouterke het had bewerkstelligd. Het kind was teer, in de eerste maanden hadden ze ontzettend met hem getobd, heel anders dan met de stevige Jopie, die tegen de verdrukking in als kool groeide en wie moeders onregelmatige uren niet deerden. Had dit zoontje, dat iets heel bijzonders in Frida had wakker geroepen en dat Frida niet naar haar vereerden vader maar beslist naar haar

man had willen noemen, misschien klaargespeeld, wat Wouter ondanks alles niet had gekund? Uit Wouters verhalen hadden moeder en Tinie bespeurd hoe nauwgezet de verpleging van den kleinen jongen moest zijn. En Wouterke's zwakte had zijn moedertje blijkbaar de onbereikbare netheid en het houden van vaste uren kunnen leren. Haar zorg voor hem had het haar afgedwongen. Misschien was het wel de oorzaak van meer! Frida's karakter moest er door verdiept zijn en heel misschien...

Moeder piekerde er niet verder over, ze kon zich nu al heel gauw overtuigen of het schijn of werkelijkheid was, deze poging tot toenadering, of een voorbijgaande gril. In Frida was geen schijntje veinzerij aanwezig, huichelen kon ze niet en dus zou moeder dadelijk weten hoe de zaken stonden. Van haar kant zou ze haar uiterste best doen, maar ze wist hoe Tinie's ongekunsteldheid de ontmoeting en het verblijf zouden vergemakkelijken... Tinie, die onbevangen, maar ook dikwijls heel gevat, met een enkel woordje of een lief gebaar Frida's scherpe uitvallen kon verzachten en soms zelfs voorkomen en wat angstig opeens keek moeder naar haar dochtertje. Tinie, vrolijk en vrij, zonder eigen zorgen kon dat alles, maar als die eigen misère had, was ze dan in staat haar gedachten voortdurend op dat andere te concentreren en kon ze dan haar moeilijke rol van bemiddelaarster spelen? Maar daarvoor hoefde ze niet bang te zijn. In Tinie was hetzelfde opgekomen en ze besloot niet aan dat alles te denken en zich helemaal aan het logeerpartijtje te geven. Ze ging toch grotendeels mede om moeder te helpen en was dus verplicht dat ook zo goed mogelijk te doen. Trouwens, als ze over de eigen aangelegenheden ging peinzen, kwam ze toch niet tot een bevredigende oplossing. Nog waren

haar hoofd en hart een doolhof van tegenstrijdige gevoelens en gedachten, waaruit ze geen wijs kon worden. Het was vreemd, hoe de personen van Just en Koert, allebei zo heel erg verschillend, maar steeds door haar brein spookten en hoe die twee niet van elkaar te scheiden waren. Just, van wien ze nu wist, dat hij van haar hield, omdat hij het openlijk had getoond en Koert van wien ze het vermoedde, omdat hij alle kentekenen aan den dag legde. En Just wilde ze niet hebben, verzekerde ze zichzelf nog eens. Dat had ze hem toch gezegd? En Koert? Ook dat wist ze nog niet... Even sloot ze de ogen, omdat het ogenblik op het balcon in haar herinnering terugkwam. Als het toen Koert was geweest, zou ze dan later ook die bevrijding hebben gevoeld over dat briefje, waarin hij zei niets van haar te zullen eisen of zou ze teleurgesteld zijn geweest? Ze kon er geen antwoord op geven en trachtte verder te vorsen. Wat zou een leven met Koert voor haar betekenen? Wel heel iets anders dan met Just. Het zou nieuw zijn, nieuwe emoties, nieuwe belevenissen, hier, in het buitenland, onverwachte wendingen in haar bestaan!

Hier trok ze een rem aan, boos op zichzelf, dat ze zo doordraafde. Ze richtte zich op en wilde er niet meer aan denken, ze leek wel mal met haar dromen over dingen, die nooit gingen gebeuren en die haar ten slotte niet eens zouden boeien. En verder! Koert had haar niet eens gezegd, dat hij het wilde. Wel was hij erg hartelijk en zocht hij telkens haar gezelschap, maar dat betekende nog niet, dat hij zoveel van haar hield om haar als vrouw te begeren, of om verloofd te zijn! Hij was helemaal geen type om zich jong te binden. Het vrije leven beviel hem maar al te goed, en opeens zag ze zichzelf heel duidelijk. Dat onzekere was het nu juist, wat haar in hem aantrok. Ze wist niet hoe ver hij wilde gaan en dat verhoogde in haar ogen zijn waarde... Moeder had die eigenschap in haar al vaker opgemerkt, ook waar het andere dingen betrof.

„Voor Tinie is het ongewisse, het onbereikbare altijd het ideaal. Als ze het heeft bereikt is de charme er meteen af.”

Het was of ze moeders waarschuwende stem hoorde, die deze woorden zei en die bang was dat ze daardoor juist het mooie dikwijls voorbijzag.

Toen ze nog veel jonger was, had moeder haar zelfs eens een toepasselijk verhaaltje verteld dat groten indruk had gemaakt, omdat ze toen al voelde hoeveel waarheid het voor haar bevatte. Het ging over een meisje dat vrolijk rondhuppelde en plotseling bij een veld kwam waar overal prachtige bloemen stonden, blauwe, rode, witte, grote en kleine, een bonte kleurenpracht. Ze stond verrukt te kijken naar zoveel schoonheid en kon eenvoudig niet weggaan. Toch durfde ze er niet aan te raken, tot ze naast zich een vriendelijke stem hoorde. Het was de eigenaar van dat alles, die haar aanmoedigde:

„Je mag de mooiste van alle uitzoeken en die is dan voor jou!”

Vol blijdschap liep het meisje het veld in, telkens wilde ze zich bukken naar een bloem die haar de mooiste leek, maar net als ze deze wilde grijpen, zag ze er een eindje verder één staan, die haar nog meer aanlokte en dan trok ze gauw de hand terug. Zo ging het telkens en telkens, tot ze plotseling het hele veld dóór was en bij een dorre vlakte kwam waar geen bloem meer bloeide. Verschrikt bleef ze staan en keek neer op haar lege handen. Ze draaide zich om, wilde gauw, gauw teruglopen om er nog één te bemachtigen, maar ook achter zich

zag ze geen kleuren meer, andere kinderen hadden ook verlof gekregen te gaan plukken en die waren tevreden geweest met hetgeen *zij* voorbij was gelopen. Met een vreemd, leeg gevoel besefte het meisje opeens, dat zij de enige was, die niets had verworven, omdat ze niet tevreden had kunnen zijn en maar steeds naar mooier had verlangd.

Moeders oude verhaal kwam weer in Tinie op en weer was ze even helemaal weggedroomd, toen Koerts stem in een plotselingen uithaal haar naar het tegenwoordige terugriep. Hij praatte druk tegen moeder, met zijn ogen trouw op den weg, en vertelde haar hoe het zijn toekomstideaal was om veel te gaan reizen, liefst de hele wereld rond en dan per auto dwars door Azië en Afrika heen. Natuurlijk wilde hij ook gedeelten per luchtschip afleggen, om van eenvoudige vliegtuigen niet eens te spreken, maar één ding stond vast, hij wilde zich voorlopig niet laten ketenen aan een vaste plaats waar hij wist dan zijn leven te moeten slijten. Een mens moest wat zien en beleven, daar ontwikkelde je veel meer door dan met sleurwerk en een sleurleven van braaf ploeteren. Moeder antwoordde niet veel, ze liet hem praten. „Echt moeder," constateerde Tinie en plotseling was het haar of ze Koert moest verdedigen tegen iets dat ze op moeders gezicht las, een verwondering, dat een jong, gezond mens als hij, met een behoorlijk stel hersenen, en een zaak waar zijn vader hem heel goed kon gebruiken, zo maar beschikte over zijn jeugd, dat hij eenvoudig plichten negeerde en alleen wilde doen wat leuk en interessant was. Ze ploos niet uit, hoe ze zo precies wist dat moeder dit allemaal dacht en hoe ze er zelf over dacht, maar op haar oude, bruuske manier mengde ze zich in hun gesprek. Ze plaagde Koert en hielp hem allerlei fantastische plannen maken

om beroemd te worden door een tocht dwars door de wildernis heen met een auto waaraan geen bijzondere onderdelen waren bevestigd, behalve het vermogen om door een hefboom van den grond te raken en dan een klein eindje te vliegen. Ze praatten er over of de tocht morgen moest beginnen en nu had moeder een toegevend lachje voor hun onzin. Ook begreep ze meer van haar dochtertje dan deze vermoedde en legde haar pogingen om den draak te steken met Koerts verhaal, goed uit. Het was een onbewuste poging om zijn opvattingen goed te praten of het gehele plan oppervlakkig te doen schijnen. Moeder voelde haar onrust bedaren, die Koerts woorden eerst hadden wakker geroepen. Tinie zelf besefte wel, dat zijn levenshouding wat al te luchtig was en zeker niet met die van moeder zou stroken. Tinie deed wel of ze het roerend eens was met Koerts reis-idealen, en hielp duchtig mee om allerlei er bij te fantaseren, maar moeders hoop bleef gevestigd op den degelijken ondergrond van haar karakter, die ze in haar werk toonde en bewezen werd door haar ware toewijding bij dingen die er op aan kwamen.

Moeder zag eens naar Koert. Ze had nu de gelegenheid hem eens extra te bestuderen. Och, hij leek een alleraardigste jongen, hij had een open, sympathiek gezicht, al waren zijn mond en kin wat zwak. Hij had vriendelijke ogen, en zijn behandeling van Tinie en haar was aardig en eerbiedig, maar als ze er aan dacht, dat hij de aanstaande man voor Tinie kon zijn, was het haar of haar hart werd samengeknepen. Tinie moest iemand hebben, tegen wien ze kon opzien, dan zouden haar goede eigenschappen zich verder ontplooien. Met iemand als Koert, wiens meerdere in geestkracht ze was en boven wien ze in wil uitstak, zou ze grote kans lopen eigengereid te worden, wat bazig. Tinie was geen

type voor zwakkelingen. Dat scheen ze zelf ook vaag te beseffen, waarom anders die zenuwachtige haast om moeder niet te laten zien, dat Koert geen man van de daad was? Toen kwam toch een angstige gedachte binnensluipen. Wie kon vooruit bepalen met welk type haar geliefde kind kwam aanzetten? Had ook niet haar degelijke, practische zoon, wien ze dikwijls uitlachten om zijn nuchtere opmerkingen, een typisch vlindervrouwtje getrouwd? Toen verweet ze zichzelf, dat ze zelfs maar die vergelijking durfde te maken. Zo-iets moest niet in haar opkomen. Frida mocht dan anders zijn dan haar schoonfamilie, ze hield innig van Wouter en dit was de voornaamste factor in een huwelijk. Frida deed haar uiterste best zich aan te passen en zeker moest dit alles ten slotte leiden niet alleen naar een stormachtig geluk met gevaarlijke momenten, maar naar een evenwichtig en duurzaam. Met dit vaste geloof wilde moeder in Arnhem aankomen. Tinie hield vol, dat het zeker en vast zou gebeuren en dat er eens een tijd op til was, waarin Frida moeder naar de kroon zou steken wat betreft het verrichten van alle huisvrouwelijke bezigheden.

„Frida heeft ergens een verborgen talent zitten voor zulke dingen," beweerde Tinie steevast, „alleen het moet aangeboord worden en soms duurt het lang eer men de ware plaats weet, maar dàn!"

Ondanks den komischen vorm waarin Tinie haar voorspelling had gegoten, luisterde moeder graag naar haar en geloofde het ook. Tinie zou het niet beweren, als ze geen innerlijke overtuiging had dat het zo was. Ze had dikwijls blijk gegeven, een juisten kijk op mensen te hebben, maar nu ging het moeder toch door het hoofd, dat die periode van vooronderzoek wel wat heel lang duurde. Frida was en bleef nog dezelfde en dit bezorgde

heel wat narigheid aan de diverse personen waarmee ze in aanraking kwam.

Maar voor het ogenblik bleek daarvan niets. Toen ze kwamen aanrijden, zagen ze Jopie op wacht staan voor het hek van het aardige huisje in één van Arnhems buitenwijken. Tinie ging halverwege uit de auto hangen en groette en riep al uit de verte:

„Dag, Jo-o-opie!"

Even danste Jopie opgewonden heen en weer, toen holde ze naar binnen en hoorden ze haar gillen:

„Mammie, Pappie, het is er!"

Lachend om die verhaspelde taal zagen ze Frida's lichte figuurtje naar buiten rennen, nog even vlug en gracieus als vroeger, iets bedachtzamer gevolgd door de lange gestalte van Wouter. Hij deed het hekje open, maar Jopie en Frida waren hem in een oogwenk voorbij en veel eerder bij de auto.

De begroeting liet niets aan hartelijkheid te wensen over. Het was een echt genoeglijk familietafereeltje, waarbij Frida, klein en tenger, wel even helemaal in moeders omhelzing leek te verdwijnen. Ongemerkt knikte Tinie moeder toe, omdat het zo goed afliep en moeder lachte terug, hoewel ze in zichzelf een plotseling opkomende gedachte moest wegduwen:

„Frida doet haar uiterste best, maar ze kan niet verbergen, dat ze tegen dit bezoek opziet."

Meteen vergat ze het bij de vele vragen, die Jopie oma moest stellen en bij Wouters donkere stem, die vergenoegd zuchtte:

„Fijn, dat we u hier hebben!"

Ook Koert, die er eerst wat vreemd had bijgestaan, werd in het welkom begrepen en voelde zich op zijn gemak.

„Verduveld aardig, dat je mijn moeder en zuster op

zo'n comfortabele manier hierheen hebt gebracht," vond Wouter met een hartelijken handdruk, en nam deze nieuwe „vlam" van de drommelse Tinie eens wat nauwkeuriger op. Zo, zo, kreeg dat kleine zusje van hem trouwplannen? „Nette vent" was zijn conclusie. Frida en Koert kwamen tegelijk tot de ontdekking, dat ze elkaar al eens eerder hadden ontmoet en visten eensgezind in hun herinnering, waar dat geweest was.

„Je blijft natuurlijk lunchen," noodde ze gastvrij, „stel je voor dat we hem lieten wegtuffen met een lege maag!"

„Koffie volop en eten voor een kazerne," voegde Wouter er bij, die glom van plezier om het vrolijk samenzijn.

„Hoe laat verwachten je ouders je eigenlijk, Koert?" informeerde mevrouw Vermeulen eerst, die zelf altijd angstig was als Tinie laat thuis kwam van een autotochtje en wist dat mevrouw en meneer Dorema op „Groot Berg-en-Dal" bij Nijmegen logeerden, en hun ongerustheid wilde besparen.

„O," vertelde Koert luchtig, „die rekenen op me, als ze me zien. Als ik maar vóór vanavond tien uur binnen ben, is de zaak gezond. Ze zijn er met familie en maken vast een reuzen-wandeling."

Tegelijk kwamen Wouter en Frida met het voorstel:

„Dan blijf je eten en rijd vanavond dat korte stukje!"

Aan Koerts gezicht was te zien, dat hij dolgraag van deze gastvrijheid gebruik wilde maken, maar hij aarzelde toch even en onwillekeurig keek hij naar Tinie, wat deze er van vond. Was het haar naar den zin als hij den helen dag bleef plakken? Ze had niet dadelijk iets gezegd, omdat het haar even benauwde, toen ze zag hoe vanzelfsprekend Koert als haar specialen vriend werd beschouwd en welkom geheten door haar broer en

schoonzuster beiden. Zij zagen in Koerts daad, moeder en haar hierheen te rijden, blijkbaar méér dan alleen vriendschap. Bespottelijk om er altijd dadelijk iets achter te zoeken. Op zo'n manier kon je elkaar niet eens rustig leren kennen. Aan den anderen kant zou het gek zijn, als zij degene was, die zich verzette tegen Koerts verblijf. Toch ontweek ze moeders ogen, die zo heel diep konden peilen, toen ze antwoordde op zijn stomme vraag:

„Hè ja, Koert, doe het. Reuze knus!"

Tot haar voldoening hoorde ze, dat het heel normaal klonk en alles verliep ook prettig.

Na de koffie ging moeder met Jopie rusten, die zolang in tante Tinie's bed mocht liggen. Frida moest boven Wouterke verzorgen en grote Wouter maakte het zich gemakkelijk in een luien stoel in de serre met een krant, waarin hij beslist niet veel zou lezen. Koert zag Tinie eens aan en stelde haar vóór, een eind met den wagen te rijden en ze was blij, dat ze hem had tot gezelschap. Toch was hij rustiger dan anders, net een bezadigder uitgave van zichzelf en toen Tinie hem eens van terzijde aankeek, viel haar dat sterk op en vond ze het moeilijk, een gesprek te beginnen, waarmee ze anders nooit last had. Levendiger dan ooit herinnerde ze zich hoe ze in haar gedachten steeds het beeld van hem en Just door elkaar had gehaald en nu ze in levenden lijve naast hem zat, verwarde het haar weer erg. Zo reden ze in een ongewoon zwijgen verder, tot Koert plotseling tot het besef kwam, dat ze zeker in een kwartier niets tegen elkaar hadden gezegd en in één van de mooie Gelderse lanen, waar het voorjaar al goed merkbaar was, dwong hij zich tot spreken.

„Je hebt me nooit verteld, dat je schoonzuster een dochter van Vernooy is."

Met een schok kwam Tinie uit haar gesoes.

„Nee," begon ze, „waarom zou ik . . ."

Ze zag hem verbaasd aan en hij viel haar in de rede:

„Och nee, hoe kon je weten dat het mij interesseerde, maar zie je, het is juist die Frida van jullie, die indertijd een geweldige deining in onze familie heeft veroorzaakt, al kon ze er eigenlijk niets aan doen."

„Hè?"

Nu was Tinie's nieuwsgierigheid gewekt. Wat had Frida met de familie Dorema te maken gehad en waarop doelde Koert? Maar ze hoefde niet lang op een verderen uitleg te wachten, want hij vervolgde al uit zichzelf:

„Je kent immers Donald Dorema wel, den zoon van vaders broer en compagnon?"

Tinie knikte. Of ze zich dien neef van Koert herinnerde. Ze had hem bij een bezoek daar ontmoet en hij leek haar een onuitstaanbaar type, met zijn air van hooghartige minzaamheid, alsof het hem bijna te min was een woord te wisselen met Koerts vriendinnetje Tinie Vermeulen, zoals diens moeder haar had voorgesteld. Zo gauw als hij de kans had gezien, was Donald opgestaan en van plaats verwisseld en Tinie begreep, dat hij haar gezelschap niet begeerde. Donald was net als Koert, enige zoon, en ze wist dat hij de een of andere positie in de zaak bekleedde, maar ook dat hij weinig scheen uit te voeren. Van Koert hoorde ze later, dat hij er schandelijk de kantjes af liep. Donald was rijk, daar zijn vader veel verdiende en ook zijn moeder bemiddeld was. Ook was deze zeer kunstzinnig aangelegd, wat Donald van haar had geërfd, hoewel hij in geen enkel opzicht uitblonk in een bepaalde kunst-richting. Wel ging hij veel om met artisten, die ook geregeld bij hen thuis werden ontvangen, waar grote soirée's werden gehouden. Volgens Koert meende hij dat de roem van anderen ook op hem afstraalde. En Tinie vermoedde dat hij op haar neerzag, ze was immers maar een eenvoudig onderwijzeresje zonder aanspraak op enig talent. In zichzelf had ze moeten lachen om zijn bespottelijke aanmatiging en trok zich niets van die hooghartige behandeling aan, maar nu hoorde ze iets anders over dezen Donald en dit wierp een ander licht op zijn gedrag.

„Vernooy logeerde geregeld bij oom en tante," vertelde Koert nu, „wanneer hij in Amsterdam concerteerde. Hij heeft grote charme en was altijd gemakkelijk te vinden voor een enkel lied in besloten gezelschap. Tante May is erg op hem gesteld en een enkele maal kwam zijn dochter Frida, zijn Fridel, zoals hij haar noemde, mee. Ik heb haar maar één keer vluchtig gezien, omdat ik toen veel in het buitenland was, maar moeder schreef me het hele verhaal. De koele Donald was wèg van haar en volgde haar als haar schaduw. Vernooy vond het prachtig en iedereen verwachtte dan ook een verloving, hoewel men niets aan Frida merkte, als men ze samen zag. Toch werd ze iederen dag mooier en stralender. Poëtisch beweerde Vernooy dat het de invloed van de liefde was en hij had gelijk, al bedoelde hij een andere liefde, dan waarmee Frida kwam aanzetten. Op een avond barstte de bom, want doodkalm, alsof ze zich niet bewust was geweest van ieders verwachtingen, wat moeder ook geloofde, kondigde ze haar verloving aan met een . . ."

Hij aarzelde opeens en hield nog juist het minder waarderende woord in, dat hij wilde bezigen, omdat hij ineens bedacht dat hij niet alleen over Frida's man sprak, maar ook over Tinie's broer. Maar Tinie was voor geen kleintje vervaard en vulde kalm aan:

„Zo'n filister, zo'n armoedzaaierig advocaatje!"

Hij lachte even, en zij vervolgde:

„Ik hoor het Meester Vernooy nog tegen moeder zeggen! „Waar heeft dat kind haar hersens, dat ze zich weggooit aan een..., enfin, wat ik daarnet zei."

„Tinie," lachte hij nu voluit, „je bent me toch een type," en hij, die zelf vast zat aan vooroordelen en gewoonten, bewonderde haar om haar grappige openhartigheid en eerlijkheid, ook waar het haar zelf en haar familie betrof. Het was prettig om zo te kunnen zijn, overpeinsde hij.

„Toe, Koert, vertel eens verder over de opinie van „den anderen kant"," bedelde Tinie, „ik wist wel, dat pa Vernooy hels was, maar dat er zo'n reden bestond als het rijke Donaldje Dorema, had ik niet dóór!"

Nu begreep ze waarom deze Donald haar behandeld had als was ze het stof voor zijn voeten. Natuurlijk had haar naam pijnlijke herinneringen bij hem wakker geroepen en ze kon zich nu best voorstellen dat hij geen lust had getoond, vriendelijk te zijn tegen de zuster van zijn overwinnaar. Nu ze er voor in de gelegenheid was, wilde ze dolgraag meer weten van dat onbekende incident uit Frida's leven. Deze zelf was er het persoontje niet naar, om op te snijden over zulke dingen en Tinie kende haar genoeg, om te geloven, dat ze indertijd den ernst van Donalds gevoelens niet had doorgrond. Nu nog steeds was Wouter absoluut de enige, die voor haar telde en bewonderende blikken van anderen merkte ze niet eens op. Alles draaide bij Frida om Wouter, al was ze dan soms wel heel onverstandig in de manier waarop ze hem dat toonde.

Koert keek haar eens aan.

„De andere kant, zoals je onze familie noemt, heeft er een hoop misère door beleefd. Donald meende het heel echt en was er kapot van, kapotter dan één van

ons had gedacht dat een emotie hem kon maken. Het scheen geen ogenblik in zijn gedachten te zijn opgekomen, dat die mogelijkheid bestond en toen Frida kalm dien ander boven hem verkoos, wou hij het eerst niet geloven. Ook bij hem thuis hadden ze er vast op gerekend, dat Frida vol vreugde een verloving met Donald zou aangaan. Ze wilden er genadig hun sanctie aan hechten. Aan een weigering van háár kant dachten ze eenvoudig niet, ten eerste omdat ze volkomen verblind waren en zijn, waar het Donald betreft en ten tweede, omdat..."

Weer brak Koert zijn verhaal af, omdat hij het moeilijk vond, onder woorden te brengen hetgeen zijn oom en tante van oordeel waren, en weer was het Tinie, die kalm het ontbrekende aanvulde.

Ondeugend maakte ze met haar vingers het welbekende gebaar van geldtellen en ook nu glimlachte Koert om haar typische ronduitheid en gaf geen verder commentaar hierover, maar vervolgde zijn verhaal:

„Donald was toen werkzaam in de zaak van onze vaders en het leek er op, dat hij zou gaan doen, wat tante May, die Engelse is van geboorte, hem telkens smeekte: „Donald, settle down." Hij had flair voor zijn werk, maar na zijn grote teleurstelling gaf hij er den brui aan. Ook bemoeide hij zich niet langer met de beslommeringen, die tante May zich op den hals haalde met haar artistieke verenigingen en die hij voor haar administreerde. Hij werd sportmaniak; op reis behartigt hij dan wel de belangen van de firma, maar het is hem toch grotendeels te doen om het reizen en trekken. Gelukkig nemen zijn ouders het hem niet kwalijk, maar schrijven het toe aan een gebroken hart. Vader vindt het voornamelijk ellendig voor de zaak."

„Geloven jij en je vader niet, dat bedoeld orgaan van

Donald aan scherven ligt?" wilde Tinie weten, omdat ze zijn stem vrij schamper had vinden klinken en Koert trok de schouders op:

„Och," vond hij, „ik wil niet beweren, dat Donald niet geleden heeft, maar ook geloof ik niet, dat hij zich met Frida wel down gesettled had. Nu heeft hij een goede reden om zich aan de rest te onttrekken, anders was het misschien later gekomen, als hij eenmaal met haar getrouwd was. Hij beweerde, dat een vrouw zich overal moet kunnen bewegen om hem te boeien, vooral in de diverse landen, en die kunst moest de dochter van Vernooy zeker bezitten."

„Wat een ander leven was dat geweest voor ons Friedje!"

Het ontviel Tinie eer ze het wist en ze dacht aan de pogingen van het schoonzusje, om rond te komen van haar weinig maandgeld. Het was passen en meten om dat gedaan te krijgen. Een reisje naar Amsterdam betekende een geweldige uitspatting, waarvoor allerlei andere dingen moesten worden opgeofferd. Maar toen zag ze Wouters gezicht voor zich, toen Frida daarnet na de koffie met Wouterke op den arm naar boven wilde gaan. Hij had haar den kleinen jongen afgenomen, tegelijk met het stapeltje goed, dat ze ook nog droeg en zacht gezegd:

„Nee, klein vrouwke, dat draag ik voor je."

Er was een blik tussen hen gewisseld, die maar één ding kon betekenen. De oude liefde was nog altijd even nieuw voor hen. Had Frida practischen zin moeten tonen en Donald nemen in plaats van Wouter? Bespottelijk, om er ook maar aan te denken! Ze was boos op zichzelf dat ze even de mogelijkheid onder ogen had durven zien en richtte zich wat verder op. Natuurlijk was Wouter verreweg te verkiezen boven Donald, wat

ook diens materiële voordelen waren. Frida had het beste deel genomen, een leven met een man, van wien ze dolveel hield en die hard voor haar en hun beide kindertjes werkte. Frida had haar geluk gevonden in een eenvoudig bestaan van eenvoud en liefde. Natuurlijk was het zo goed...

Toen leek het haar, of opeens de wereld even stilstond door een invallende gedachte. Was het niet wat al te toevallig dat ze dit verhaal moest horen, nu in haar leven waarschijnlijk een dergelijke keuze viel te maken? Waren daar ook niet twee verschillende mannen, die beiden van haar hielden? Nee, dat was niet zo, het was heel anders dan bij Frida. Hoe durfde ze beide gevallen vergelijken? Diep in haar verzette zich iets daartegen. Voor Frida was de keuze immers heel gemakkelijk geweest, ze had geen ogenblik aan de mogelijkheid van een huwelijk met Donald gedacht. Dat was een bedenksel van haar vader geweest en van de anderen, waar Frida buiten stond. Ze had dadelijk van Wouter gehouden en nooit getwijfeld. Zelfs de tegenstand van haar vader, die haar veel verdriet had berokkend, had haar geen ogenblik doen aarzelen. Tinie hoefde maar terug te denken aan dien tijd. Als ze narigheid had gehad door een scène met haar vader, was Wouters aanwezigheid steeds genoeg geweest om het Frida allemaal te doen vergeten. Tinie was toen nog zoveel jonger, maar soms had ze in stille en ademloze verbazing toegekeken, als Frida's gezichtje als het ware kon opbloeien bij een enkel woord van Wouter. Terwijl zij en Just... Zenuwachtig beet ze zich op de lippen, daar had je het nu al weer, die ellendige verwarring tussen Just en Koert. Even had ze gemeend, dat Just naast haar zat en nu miste ze hem. Welja, ze ging nog gek doen ook, mal aanstellerig en sentimenteel, en haastig

begon ze over iets anders te spreken, en vroeg aan Koert hoeveel kilometers ze nu al voor zijn vader hadden opgeslokt en met een kreetje herkende ze de plek waar ze een jaar geleden met de club had gekampeerd. Koert waagde er het nieuwe lak van den wagen aan, om een klein heidepaadje in te rijden, zodat ze vlak langs het boerderijtje kwamen, waar ze toen hun melk haalden en ze waren weer op hun gewonen voet, druk pratend en kibbelend over allerlei onderwerpen, maar onder in haar bleef een onrust woelen en thuis kon ze niet nalaten nauwkeuriger op Frida te letten. Had deze spijt, dat ze indertijd met Wouter was getrouwd, die haar wel geluk gaf, maar verder een hardwerkend, emotieloos leven in plaats van een avontuurlijk bestaan met Donald, van wien ze misschien wel was gaan houden als ze Wouter niet had ontmoet? Maar Frida leek zo rustig huisvrouwelijk. Althans nu draaiden haar gedachten niet om die gebeurtenis uit haar meisjestijd, die ze toen al niet heel ernstig had opgevat, omdat Wouter en diens verschijnen onmiddellijk beslissend voor haar waren geweest. Trouwens, Frida had wel andere dingen om aan te denken, want ze deed haar uiterste best een volmaakt gastvrouwtje te zijn, die rekening hield met de gewoonten en wensen van haar gasten. En dien dag liep ook alles op wieletjes. Jopie genoot van een oma en tante, die telkens een nieuw verhaaltje wisten en ook steeds te vinden waren voor een spelletje. Kleine Wouterke had gelukkig een periode, dat hij weinig hinder had van zijn asthma en zorgde dat zijn moedertje de nodige nachtrust kreeg, zodat Frida's ogen helder stonden en ze niet overmoe was. Tinie en moeder vonden het amusant, Frida gade te slaan in haar nieuwe, huisvrouwelijke waardigheid tegenover het wat slonzige dagmeisje, dat maar tot 's middags vijf uur bleef en liefst met de handen over elkaar toekeek, terwijl mevrouw het werk deed. Ze zagen tot hun geruststelling dat Frida zich niet meer zo liet overheersen als de eerste gedienstigen het hadden klaargespeeld, al had ze Antje toch nog wel anders moeten aanpakken. Maar Antje prikkelde haar en dan kon ze op het verkeerde moment te fel en te onverstandig uitvallen en later moest ze dan weer water in haar wijn doen om mejuffrouw Antje niet te vertoornen, zodat deze haar in den steek liet. Het was moeilijk voor Frida, die eigenlijk een flinkere hulp nodig had, want Wouterke durfde ze toch nooit aan Antje overlaten en soms werden al haar taken haar wel eens te veel en uitte het zich in boze woorden, die ze niet meende. Zo was het ook nu tijdens de logeerpartij, maar geen enkele maal was er wrijving tussen moeder en haar en boven op de logeerkamer kon Tinie niet nalaten, moeder bewonderend te prijzen.

„U bent een echte kraan, Moeder, zoals u van te voren aanvoelt wanneer het beter is te zwijgen."

Moeder glimlachte even, ze begreep wel waarop Tinie zinspeelde! Wouter kon weer te pas en te onpas zijn moeders bijstand inroepen om haar „Salomo-wijsheid" te horen verkondigen, maar moeder liet zich dan niet verleiden een uitspraak te doen en bij een woordenwisseling tussen hem en zijn vrouwtje, had ze dan ook dien avond lachend verklaard:

„Het feit dat jij hulp nodig hebt, Wout, wijst er op dat je je eigenlijk in het ongelijk voelt," en hij had toegegeven:

„Daar heb je weer die roerende solidariteit van vrouwen."

Hij had toen onbewust het goede gezegd en zichzelf geplaatst tegenover een bondgenootschap van zijn vrouw

en zijn moeder, en dit had de eerste zo vertederd, dat ze hem dadelijk extra had verwend, omdat hij zo'n zielig miskend jongetje was.

Ook tussen Tinie en Frida ging het weer uitstekend. Frida nam haar zelfs in bescherming tegenover Wouter, die het soms nodig oordeelde een vaderlijk vermanenden toon tegenover zijn zusje aan te slaan en dit ook weer had toegepast in verband met Koert. Hij wenste een explicatie over die vriendschap en hoe ze er toe gekomen was, moeder in zijn wagen hierheen mee te slepen. Tinie vond het een heel moeilijk onderwerp en probeerde er zich met een grapje af te maken, maar dat lukte niet en opeens werd ze heel bang. Gewoonlijk drong Wouter niet zo aan. Was hij misschien zo intiem met Just, dat hij op de hoogte was van diens gevoelens? Ze nam haar broer eens extra op en twijfelde toch. Het leek meer op zijn gewone inquisiteurs liefhebberij, maar toch bleef het vervelend, want ze zag geen kans, hem tevreden te stellen! Nog eens weer ging Wouter door met zijn pogingen, haar gevoelens te ontleden, toen Frida vlug en beslist een hand op zijn mond legde en er een eind aan maakte. Ze boog zich lief over hem heen en informeerde:

„Wout, weet je nog hoe wild je werd, als iemand kalm-weg onze gevoelens ten opzichte van elkaar ging ontrafelen?"

Wouter keek omhoog in haar ernstig gezichtje en zijn eigen trekken verzachtten, zoals Frida alleen verstond dit te doen en hij gaf toe:

„Mijn Friedel heeft als altijd gelijk."

Hij kreeg de beloning waarom hij bedelde en Frida ging weer zitten: het onderwerp was afgedaan en Wouter kwam er ook later niet op terug. Zeker had Frida hem nog eens terdege onder handen genomen,

want zelfs op de avondwandeling, die Wouter en Tinie gewoonlijk samen maakten om Rollie, den straatterrier, die was komen aanlopen en door Frida eerst in het bad en toen in haar hart was opgenomen, uit te laten, begon hij er niet over. Nee, Friedje's invloed op haar man was groot.

In haar dankbaarheid voor die lieve inmenging en voor haar eigen bescheidenheid, want Frida onthield zich absoluut van toespelingen, bedacht Tinie iets om haar genoegen te doen en bood aan te helpen bij Jopie's verjaarpartijtje en dat te houden tijdens hun verblijf in Arnhem. Ze wist dat het haar gemakkelijk zou afgaan en dat Frida in stilte tegen de drukte had opgezien. Ze kreeg dan ook een kleur van verrassing bij het aardige aanbod, maar nam het niet dadelijk aan. Eerst wierp ze nog tegen:

„Maar, Tinie, het is vacantie voor je en anders zit je ook altijd tussen de peuters. Het lijkt me niks leuk voor je."

Moeder, die eerst stil had zitten luisteren, deed nu ook een duit in het zakje.

„Ik nam het maar met een gerust hart aan, Frida, ieder wil wel eens tonen, hoe goed hij zijn vak verstaat, geef Tinie dus ook die gelegenheid."

Lachend gaf Frida zich gewonnen en bekende dat het haar een pak van het hart was. Jopie was naar verschillende partijtjes geweest en de kleine meid had in haar hoofdje gehaald, dat zij ook een „poetij met lamminade en taaties" moest hebben," net als bij Ikie.

Hoewel Wouter beweerde, dat hij zijn dochter die pretenties uit het hoofd wilde praten, want waar moest het heen, als ze nu al begon dergelijke eisen te stellen, vond hij het in zijn hart heel leuk en gunde hij het haar graag, nu het haar moeder niet te veel zou wor-

den. Oma vroeg of haar aandeel mocht bestaan in het betalen van de nodige consumptie en andere kosten, en nu straalde Frida's gezichtje nog veel meer. In stilte had ze al zitten uitrekenen hoe ze het moest aanpakken om aan het eind van de maand zulke krachttoeren uit te voeren met het budget dat niet elastisch was.

Met algemene stemmen werd besloten, dat Tinie alleen de leiding kreeg, want deze had er den slag van, met weinig geld veel te bereiken en den avond te voren plakten ze met z'n allen guirlandes, vlaggetjes en mutsen, en maakten vrolijke pakjes met gekleurd papier om de kleinigheden, die Tinie op een expeditie naar de stad alleraardigst had weten uit te zoeken.

„Wat ziet het er duur uit!" had Frida verrukt uitgeroepen, die zo-iets nooit had gedaan en door Wouter, gluton en al, werd afgezoend omdat ze zo heerlijk naïef was. Hij liet zijn werk dien avond rusten en ontplooide een handigheid, die zijn eigen moeder het meest verbaasde, omdat hij zich vroeger nooit aan zo-iets had gewaagd. Toen ze klaar waren, kwam Tinie aandragen met de zandtaartjes, die ze 's middags al had gebakken met de bewonderende hulp van het slordige Antje, die zich Tinie's gewillige slavin toonde. Ze had zelfs zo lang het eiwit voor de cake geklopt, tot ze een lammen arm had en was een half uur langer gebleven dan haar tijd was, alleen om het moment te beleven, waarop Tinie's producten uit den oven kwamen. Zelfs had ze in vervoering een theedoek gegrepen en alles mee afgewassen, toen ze „heel stiekem," zoals Tinie haar toefluisterde, een kleine mislukkeling mocht „opsmikkelen."

„De juffrouw kan zo enig smoezen," was haar uitleg tegen Frida, die haar nog in de keuken aantrof, in één lachstuip over Tinie's koddige uitvallen, als ze de warme vormpjes aanpakte en ze handig omstulpte.

„Ik snap niet hoe je dat aanlegt met Antje," bewonderde Frida met een tikje jaloezie, want zelfs toen Wouterke ziek was en Jopie niet bij hem in de kamer mocht spelen, bood ze niet aan te wachten tot Wouter, die zich altijd vlug naar huis haastte, aanwezig was om zijn dochtertje gezelschap te houden. Om vijf uur, bij den eersten slag, vloog Antje's arm uit de éérste mouw van haar schort en bij den vijfden hing dat artikel al aan den haak van de keukendeur. En nu stond ze om half zes vergenoegd grinnikend af te wassen.

„Och," kleineerde Tinie gauw deze dienstvaardigheid, „'t is het nieuwtje. Ze had vast de stiekeme hoop, dat de hele boel zou mislukken, want ze had niet veel vertrouwen in de bakkunst van een schooljuf. Antje staat sceptisch tegenover al mijn geëxperimenteer en krijgt er gauw genoeg van. Weet je nog hoe ze genoot van mijn ochtendgymnastiek? Nu kijkt ze er niet meer naar."

Frida knikte en was tevreden met dien uitleg. Tinie had haar geregelde oefeningen niet op het nauwe logeerkamertje kunnen houden, waar het propvol was met hun beidjes, en tot vermaak van Antje had ze deze in de serre gedaan. Met den stofdoek tegen de maag gedrukt had Antje met open mond staan toekijken en had geïnformeerd of een mens daar nou gezond bij bleef.

Tinie had haar het boekje laten zien waaruit ze putte: „iederen dag een kwartiertje gymnastiek voor de vrouw", en Wouter, die het college had onderbroken, voorspelde al somber, dat Antje zich voortaan aan niets meer zou wijden dan aan dit nieuwe, en smeekte zijn zuster het boek goed weg te sluiten. Ze hadden geen van allen iets gemerkt van tendenzen bij Antje in die richting, tot Jopie signaleerde:

„Antie doet plecies as tante Tinie," en zelf had ze

haar ranke lijfje in allerlei bochten gewrongen om te laten zien wat ze bedoelde.

„Daar heb je het nou al," had Wouter Tinie verweten, maar kort daarna klaagde Antje over zo'n pijn in den rug en dat haar benen wel stokjes leken, en ze snoof minachtend toen ze Tinie weer eens zag „kikkeren" en deze had Frida getroost:

„'t Schaap heeft spierpijn, want van z'n leven had ze nog nooit die spieren gebruikt. Wees maar niet bang dat ze er mee doorgaat, die wijdt zich weer aan je kamers en babywas!"

Dus zou Antje's liefde voor bakken wel even gauw bekoelen als ze merkte hoe tijdrovend het was, als je alles zelf deed en hoe het fornuis een extra beurt nodig had, om niet te spreken van de rest van een vette keuken. Ze kwam er wel gauw achter, dat een tractatie door de telefoon bij den banketbakker besteld en netjes in een doos afgeleverd, de gemakkelijkste methode was. Maar voor het ogenblik accepteerden ze Antje's dienstwilligheid dankbaar. Het was meegenomen en als ze wilde kon ze vlug en handig werken.

Den volgenden dag om twee uur begon Jopie's „poetij", waarvoor acht kleuters ongeveer van denzelfden leeftijd waren genodigd. Dat de dames in de meerderheid waren en er maar drie jongens kwamen, ongerekend Wouterke, die als te klein tot een langen middagdut werd veroordeeld, deed niets af aan de pret. De meesten waren veteranen in het vak, die allen in de buurt woonden en ook op Ikie's fuif waren geweest. Bij Jopie bestond geen greintje twijfel of de hare zou minstens even heerlijk worden en ze kreeg gelijk. Alles slaagde uitstekend en de jonge gasten hadden dolle pret en moesten, om niet oververmoeid te raken, van tijd tot tijd afgeleid worden met een verhaaltje dat Tinie

boeiend wist te doen en waarbij ze tenminste een tijdje rustig op voetenbankjes en kussens zaten. Het grootste succes werd het ezeltje, een plaat van een langoor, die op de gesloten tussendeuren werd gehangen en waarop iedereen geblinddoekt een staart met een nummertje moest prikken. Wie dit lichaamsdeel op de daartoe bestemde plaats of zo dicht mogelijk er bij bevestigde, kreeg een prijs en groot was de vreugde, toen Wouter, wel door Tinie geblinddoekt, maar met één oog dat ondeugend er over heen gluurde, grauwtje's neus met een staart versierde. Het spelletje was zo uiterst plezierig dat het „da capo" ging.

Ook de afdeling eterij viel bijzonder in den smaak, al hadden de meeste gasten daarbij speciale hulp nodig, die ze lief en vanzelfsprekend aannamen. Tinie genoot van de leuke hummels en had dadelijk een speciaal vriendje, Jaapje Floten, van vijf jaar. Hij had een rond en blozend gezichtje en blonde krullen en van het begin af had hij zijn hartje aan Tinie verpand, die telkens een warm handje in de hare voelde schuiven en dan vragen moest beantwoorden, die ze niet eens altijd begreep. Hij amuseerde haar kostelijk met zijn zinnen, waarin hij echte grote-mensen-uitdrukkingen gebruikte.

„Enig kind," fluisterde Frida haar zacht in het voorbijgaan toe en Tinie begreep dat hij veel met moeder en grote mensen alleen was en weinig met kinderen speelde, waardoor hij dat grappige airtje over zich had.

Wouter vertoonde later een filmpje, dat ze hadden gehuurd, en hij deed het heel aardig, met een kinderlijke inleiding en telkens een leuke opmerking.

„Doet meneer het niet leuk?" informeerde Tinie zachtjes, toen Jaapje heel genoeglijk bij haar op schoot kroop om beter te kunnen zien, en plechtig verzekerde hij haar:

„Meneer Vermeulen is een uiterst geschikte man."

Tinie had moeite zich goed te houden bij deze wijze opmerking.

„Het is ondertussen een reuzen-pluim op Wouts hoed," gniffelde ze inwendig, want ze begreep dat Japie in zijn onnozelheid over bracht wat zijn vader, een persoonlijkheid in Arnhem, thuis van hem had gezegd.

Later kwam er weer het moment dat ze mochten snoepen en Tinie, die druk meehielp bedienen, zag Japie staan, die met een bedrukt gezichtje naar zijn taartje keek, dat nog onaangeroerd op zijn schoteltje lag. Zijn eerste had hij handig alleen opgepeuzeld en ze vermoedde dat hij spijt had van zijn keus en liever een ander had gewild.

„Is dit niet zo lekker, Japie?" vroeg ze. „Heb je liever een ander?"

Zijn ogen gingen eerst eens onderzoekend over de schalen, en naar het bordje van zijn buurman.

„Nee," verzekerde hij haar toen beslist, „maar Japie heeft een touwtje om zijn buikje."

„Wat heeft Japie?"

In de mening dat ze hem verkeerd had verstaan, wilde ze het hem nog eens laten zeggen, maar hij herhaalde met nadruk:

„Japie heeft een touwtje om zijn buikje! Vandaag!"

Dat laatste werd er langzaam bijgezegd en even dacht Tinie dat het misschien zijn bijzondere manier van zeggen was, dat hij geen trek meer had in een taartje.

Toch was ze er niet mee tevreden en bekeek het parmantige ventje van onder tot boven, zoals hij in zijn keurige, gloednieuwe matrozenpakje voor haar stond.

„Hier!" wees hij nog eens en raakte zijn middellijn aan.

Toen kreeg Tinie een lumineus idee. Het pakje was

zichtbaar splinternieuw, want Japie was geen kind om het lang netjes te houden. Kon het ook zijn, dat het elastiek uit de blouse een beetje knelde en dat hij het pas merkte na het gebruik van de versnaperingen? Ze besloot het in ieder geval te onderzoeken en stak een vinger tussen dit kledingstuk en zijn grappig bolle buikje.

„Ja," gaf hij dadelijk toe, „daar is het touwtje!"

„Jou engel!"

Ze nam den helen Japie op den arm en ging met hem naar het donkere hoekje naast de oud-Hollandse kast, waar ze een beetje afgescheiden waren van de anderen. Daar zette ze hem neer en ging vóór hem op de knieën liggen.

„Zal Japie's tante het touwtje wat losser maken?" vroeg ze, met de betiteling die al de visitekinderen haar gaven.

En Japie stemde toe:

„Ja, losser!"

Voorzichtig rekte ze het elastiek tussen beide handen uit en herhaalde het verscheiden keren tot het werkelijk leek of het iets wijder was geworden en opgewekt holde Jaapje weg voor een nieuw spelletje en later zag ze hem met twee handjes tegelijk een taartje naar binnen proppen en was hij het touwtje dus vergeten.

„Hij is een schat," verzekerde ze later vol vuur aan zijn moeder, die blij lachte om de duidelijke oprechtheid van dit antwoord op haar vraag:

„En is Jaapje zoet geweest?"

Jaapje zelf stond er bij en opvoedkundig vertelde Tinie verder:

„Hij is een grote jongen geweest en mag nog eens weer komen."

„Zij," een kleine vinger wees op Tinie, „heeft Jaapje's

touwtje los gemaakt," begon hij zelf zijn moeder enthousiast te verzekeren, die lachend bedankte voor haar bijzondere zorgen en hartelijk afscheid nam.

„Nu ben ik toch benieuwd, of Jopie's tante ook gequalificeerd wordt als „uiterst geschikt"," dacht Tinie hardop. Ze had Wouter natuurlijk het oordeel over hem al lang overgebriefd en hij protesteerde dadelijk:

„Zeg, stel je alsjeblieft niet op één lijn met mij!"

Toen later een opgewonden Jopie, doodmoe maar overgelukkig naar bed was gebracht en de volwassenen ook af, maar voldaan om de tafel zaten, zuchtte Frida tevreden en met een vriendelijken blik naar moeder en Tinie, bekende ze:

„Ik had er op mijn eentje niets van terecht gebracht. Heerlijk dat jullie er waren."

En boven in de smalle opklapbedden, fluisterde Tinie, terwijl ze in een gevaarlijken hoek buiten haar bed hing om niet door de dunne wanden heen, die hen van de grote slaapkamer scheidden, verstaan te worden:

„Moes, is u nu niet tevreden? Is alles niet geweldig meegevallen?"

En op denzelfden toon antwoordde moeder:

„Boven verwachting, kindje."

Het klonk heel rustig, maar iets er in bevredigde Tinie niet. Ze waagde zich nog wat verder naar buiten, zodat ze een hand op moeders kussen kon leggen en overtuigd zei ze:

„Als ooit twee mensen van elkaar houden, zijn het Friedje en Wout."

Dat kon moeder van harte toegeven:

„Ja, dat is waar," en Tinie vervolgde haar verhoor:

„Nou dan, Moes, waarom doet u aarzelend, want dat deed u. U zegt altijd tegen mij: De grootste factor is liefde, als die er is, komt alles in orde."

Bijna had moeder er bijgevoegd:

„Plus een dosis wederzijds begrijpen," maar dat deed ze niet. Waarom Tinie te verontrusten met iets, dat zij als oudere vaag aanvoelde maar zelfs voor haar zelf niet geheel kon verklaren. Haar hand tastte tot ze Tinie's gezichtje vond en lief zei ze:

„Zo is het, kindje, liefde is en blijft de grote factor in het leven en zeker in het huwelijk."

Later lag Tinie nog even in het donker voor zich uit te kijken, toen draaide ze zich om en voelde dat ze goed kon slapen. Moeder had gelijk en liefde zou ook haar den juisten weg wijzen. Ze wist nu nog niet in welke richting zij haar zou voeren, maar ze had vertrouwen in moeders woorden en in de toekomst. Alles zou wel blijken, als ze afwachtte...

HOOFDSTUK IV

JUST OF KOERT

Met haastige bewegingen was Tinie bezig haar lokaal op te ruimen. Hoe was het mogelijk, dat een klas kleine kinderen kans zag in drie uren tijds zo'n rommel te maken. Ze meende goed op te letten, maar ze mocht zich wel een paar extra ogen aanschaffen, want weer moest ze bukken naar een prop papier, een stukje schoenveter en warempel lag daar nog een rood haarlint, dat zeker van een jolig wippend vlechtje was gegleden. O, daarom keek Mieke daarnet met een verslagen gezichtje om den hoek, ze had het zeker gemerkt en was bang voor een standje van haar moeder. Even weifelde Tinie. Zou ze op straat kijken of ze Mieke nog zag? Nee, besloot ze streng, dan moest ze maar beter oppassen en het ging in de kast, bij de rest van de in beslag genomen voorwerpen, die aan het eind van de week door de diverse eigenaren terug ontvangen konden worden. Vroeger waren er veel minder dan tegenwoordig, maar het was geheel in overeenstemming met haar humeur den laatsten tijd. Ze beheerste zich moeilijker en met een diepen rimpel tussen de ogen sloot ze de kast af, met een nijdig geknars van den sleutel. Ba, wat had dat weer lang opgehouden, iederen dag was ze even laat.

Van Weiden, die even om den hoek keek, merkte het wel, zoals hij het die laatste maanden had gedaan. Er hinderde Tinie iets, en haar oude opgewektheid werd

er door gedempt. Je kon aan haar merken, dat ze probeerde zich er tegen te verzetten, maar ook als ze dan vrolijk was, ontbrak er iets van het oude spontane en was het duidelijk dat ze zich opschroefde. Ze sprak nooit over haar moeilijkheden en toch had hij haar zo graag willen helpen als vriend. Hij had zichzelf geschoold om haar niet anders te zien dan als zodanig en ze had zijn bescheiden houding gewaardeerd en dankbaar aanvaard. Het was prettig, op school iemand om zich heen te hebben, die haar graag mocht lijden en haar niet lastig viel met nieuwe problemen, waarvan ze er zonder die al genoeg had op te lossen. Maar dat wilde nog niet zeggen, dat ze hem in vertrouwen kon nemen over haar gevoelens. Die waren trouwens veel te verward om hardop te kunnen behandelen. Met zichzelf was ze nog niet eens in het reine, hoe kon ze dan anderen duidelijk maken wat er met haar aan de hand was.

Na de kalme dagen van de Paasvacantie in Arnhem was Koert hen weer komen halen. Hij had eenvoudig intercommunaal opgebeld en zonder tegenspreken af te wachten hing hij den hoorn weer op en ze had gemeend nu rustiger te kunnen zijn. Ze wilde de scène met Just op het balcon en wat daarop volgde, trachten te vergeten en zich den tijd gunnen om het groeien van haar eigen hart om zo te zeggen gade te slaan. Maar hoe het kwam wist ze niet, het was haar niet gelukt. Ze voelde een onrust in zich, die haar voortdreef, een pijnlijke onzekerheid die haar geen gelegenheid gaf tot nadenken, maar haar voortzweepte. Ze fietste, zwom, tenniste of werkte in huis om zich maar te vermoeien, zodat ze later dadelijk kon inslapen.

Soms probeerde moeder de rem aan te trekken en haar te vermanen:

„Tinie, kindje, je neemt te veel hooi op je vork. Doe het wat kalmer aan!"

Tinie kon haar dan hulpeloos aanstaren, alsof ze niet wist, dat ze zo druk en bedrijvig was.

„Laat me, Moes," smeekte ze eens, toen moeder haar den stofzuiger uit de hand nam, en moeder liet haar begaan en trachtte niet te zien hoe Tinie's stralende gezondheid er onder leed, hoe ze zelfs kleine tractaties als een extra grapefruit op zij schoof. Ze lachte veel minder en als ze het deed was het een geforceerde lach en de zwarte kringen onder haar ogen vertelden moeder, dat Tinie niet meer als vroeger onmiddellijk in slaap viel. Tinie tobde en moeder vroeg niet, ze waakte zoveel ze kon over haar.

Koert had gesproken. Lang had hij geaarzeld, maar toen voelde hij, dat hij eindelijk zekerheid moest hebben.

Op een mooien voorjaarsavond waren ze, zoals dikwijls in deze Junimaand met haar zomer-temperaturen naar Noordwijk getufd. Zwijgend hadden ze den zonsondergang gadegeslagen en op een eenzaam plekje zette hij den motor stil en zonder enigen overgang gooide hij er uit:

„Tinie, speel je met me of is het je ernst?"

Maar Tinie had geen greintje coquetterie in zich gevoeld en haar gebaar van matte machteloosheid had hem zeldzaam ontroerd. Hij voelde hoe er andere dingen in haar omgingen dan een genoegen om met liefde te spelen... Hij deed geen pogingen naar haar toe te schuiven of haar aan te raken, maar recht voor zich uitziende zei hij het haar:

„Ik houd van je, Tinie, al heel lang en heel oprecht. Ze weten het thuis, vader en moeder allebei en ze zullen je van harte welkom heten."

Even ging zijn blik haar kant uit, maar toen hij zag, dat ze beide handen tegen de ogen gedrukt hield, had hij vervolgd met een stem die hij manmoedig beheerst wist te houden:

„We zouden heel gauw kunnen trouwen, Tinie, en dan samen heerlijk gaan reizen. Vader kan den kleinen wagen wel missen en we konden gaan waarheen we wilden."

Nog bleef ze zwijgen en langzamer vervolgde hij:

„En dan later, ik weet het zeker, met jou naast me, zal ik kunnen werken in vaders zaak en iets bereiken. Vader heeft datzelfde gezegd, Tinie, hij hoopt op jouw invloed, die goed op me moet werken."

Heel stil zat ze naast hem, maar Koert voelde niets afwijzends in haar figuurtje en voorzichtig sloeg hij een arm om haar heen en trok haar dichter naar zich toe. Hij legde een wang op het glanzende donkere haar, dat door het kleine mutsje werd vrijgelaten.

Maar hij kuste alleen een krulletje dat door den wind was losgewaaid. Toen nam hij met zijn ene hand haar beide voor de ogen weg en even meende hij met een overstelpend geluksgevoel, dat ze toegaf en... maar met een huivering wendde ze haar gezicht af en verborg het tegen zijn schouder. Schuw was ze, dacht hij, maar in haar stem was een klank, dien hij nooit had gehoord, toen ze smeekte:

„O, Koert, nog niet, alsjeblieft, Koert!"

Het was een beroep op het beste in hem en hij voldeed er aan. Ze voelde zijn hart tegen haar arm bonzen en steviger omklemde hij haar, toen plotseling schoof hij terug en liet haar geheel vrij. En stil hadden ze zo een tijdje naast elkaar gezeten, elk trachtend de eigen emoties te overwinnen. Tinie voelde hoe ze hem een uitleg schuldig was en wanhopig deed ze haar best, te beginnen. Maar hoe kon ze hem vertellen, dat nu op

dit ogenblik het Just was geweest die zich tussen hen drong, Just zoals hij op dien avond naar haar had gekeken en hoe ze naar Just had verlangd. Maar het werd niet van haar gevergd. Het leek wel of deze Koert een oudere en wijzere was dan de Koert van een paar maanden geleden. In ieder geval toonde hij doorzicht en had de liefde hem scherper leren zien, want hij was het zelf, die zacht vroeg:

„Tinie, is het... is het Just?"

Ze merkte, dat het hem krachtsinspanning kostte om dit te vragen en tot haar eigen verbazing hoorde ze zich zeggen:

„Ja, ja toch!"

Hij beet zich op de lippen die vreemd beefden en ging verder:

„Maar waarom zijn jullie dan niet..."

Hij aarzelde het fatale woord „verloofd" uit te spreken en ze wist, dat hij haar verkeerd begreep. Koert dacht, dat het tussen haar en Just in orde was. Natuurlijk moest hij dat denken na haar bekentenis, hoe kon hij weten dat dit haar zelf niet duidelijk was? En ze probeerde het hem uit te leggen, en hem een inzicht te geven in haar verwarde gevoelens. Daarop had hij recht. Hij hoorde hoe ze zelf geen uitweg had geweten en nu was het zijn beurt om te huiveren, Just of Koert was het bij haar, hij had een kans, half om half!

„Je zult toch moeten kiezen," kwam er hees, „terwille van je zelf en... van ons."

Geen van beiden dacht er aan, hoe tekenend het was voor zijn vertrouwen in haar, dat hij alles grif geloofde en geen ogenblik twijfelde, Tinie had nooit anders dan eerlijk tegenover hem gestaan en hij kende haar: Tinie speelde geen comedie.

Weer had ze het gezichtje in de handen verborgen, toen Koert de diagnose scherp en juist stelde.

„Een keuze tussen den harden werker en den luien nietsnut!"

Even brak zijn stem op dat woord, waarmee hij zichzelf beschimpte en ze was in opstand gekomen. Dat was hij niet, omstandigheden maakten dat hij niet hoefde aan te pakken, geen wonder dat iemand dan nam wat hij kon krijgen. En hij meende met een schok te weten: zij was toch wel net als hij, ze kwamen echt overeen, ook háár lokte de mogelijkheid nieuwe werelden te ontdekken, zich niet dadelijk naar het maatschappelijk patroon te voegen. Even beving hem de verleiding daarop door te gaan, haar voor te toveren wat zou kunnen zijn, als ze zich aan hem bond. Maar zijn goede inborst gedoogde het niet, en eerlijk, ook al was het ten koste van misschien zo heel, heel veel, zuchtte hij:

„Een soort herhaling van Frida en Donald!"

Dus datzelfde was Koert door het hoofd gegaan en moeilijk voegde hij er bij:

„En ze heeft geen spijt van haar keuze."

Weer zaten ze stil naast elkaar, tot Koert zich oprichtte. Hij zag bleek, maar nog meer was Tinie getroffen door zijn stem en zijn woorden.

„Tinie," zei hij ernstig, „dit is niet het laatste woord hierover. Je bent niet zeker van je zelf en dat moet je zijn, eer je mij wegstuurt, helemaal, rotsvast zeker. Ik zal je gelegenheid geven tot jezelf te komen, zodat je niet beinvloed: wordt door allerlei bijomstandigheden. Ik ga een tijdje op reis, de ouwelui zullen het begrijpen, misschien, dat je dan helderder alles ziet."

En Koert was werkelijk gegaan. Na dien avond had ze hem niet weer gezien. Zijn vergelijking met Frida

en Donald was in haar blijven hangen, maar ze wist dat er grote verschillen waren. Frida had Wouter gekozen zonder zich een ogenblik te hoeven bedenken. Ze leerde hem kennen en was zich meteen bewust van een allesoverheersende liefde voor hem. Ze had moeten strijden om hem te krijgen, haar vaders woede had ze niet geacht, geen enkele moeilijkheid had haar tegengehouden, terwijl zij ... Niemand legde haar iets in den weg. Nee, Frida was verre haar meerdere en graag had ze naar Frida gekeken om te weten of die werkelijk goed had gekozen. Een tijdje geleden zou ze er op gezworen hebben, dat dit zo was, maar juist nu leek Frida niet meer zo zeker van zichzelf. De berichten uit Arnhem werden schaarser en de toon verried veel. De opleving van de goede familieverhouding was van korten duur geweest en bij zijn laatste bezoek aan Amsterdam was Wouter ongewoon stil en gedrukt. Hij had niets bijzonders gezegd, maar Frida's naam kwam niet gemakkelijk over zijn lippen en Tinie had een paar maal gemeend, dat hij haar graag onder vier ogen wilde spreken, maar de gelegenheid deed zich niet voor. Hij zei niets en toch had het een náár, onzeker gevoel bij Tinie achtergelaten.

Het was allemaal meer dan genoeg om Tinie's gelijkmoedigheid en blijde levensvreugde te temperen, zo niet te doven.

Van Weiden wist natuurlijk niets van al die bijzonderheden, maar hij kon combineren. Het feit, dat Koerts wagentje zo lang niet meer was komen langs racen en dat ze zijn naam niet meer noemde, was genoeg voor hem om hier een klein drama of op zijn minst een misverstand te vermoeden en graag wilde hij helpen. En dat gelukte hem, door gewoon vriend te zijn en prettig met haar te praten. Ze miste opeens zo heel veel, want onbewust had Just hetzelfde middel van Koert aangegrepen. Hij zat allang in Laren, waar hij den herstellenden jongen bijwerkte en forensde op Amsterdam, wat het hoofd van zijn school had goedgekeurd, omdat Just er de man niet naar was om maar iets van zijn plichten te verzaken. Van beide jongelui was het goed bedoeld, maar nu ze weg waren, voelde ze zich vreemd verlaten en deed ze wanhopig haar best om tot klaarheid te komen ... Ze was eenzaam, akelig eenzaam, hoewel ze moeder had en volgens haarzelf was dit wel het beste bewijs, dat ze diep in den put zat, want zelfs moeders aanwezigheid kon haar niet opwekken. En hoe kwam het nu, was het omdat ze Koert te veel miste of door Just's afwezigheid?

Ook nu was ze weer afgedwaald naar dat eeuwige onderwerp en ze zuchtte zo diep, dat ze opschrok door Van Weiden's stem, die vroeg:

„Fiets je zover met me mee, Tinie?"

Meteen glimlachte ze en knikte blij.

Daar had je hem weer, haar trouwe bewaker, die niets vroeg, maar haar hielp om zichzelf te blijven. Een echte goeierd was hij toch. Jammer, dat ze zo heel zeker wist, dat hij in geen geval de oplossing van haar dilemma kon zijn. Het was anders wel gemakkelijk geweest! En ineens kon ze het komische zien als dat werkelijk gebeurde. Zoiets als de demonstratie van het spreekwoord: twee honden vechten om één been, de derde loopt er hard mee heen.

Ferdinand van Weiden vroeg niet naar de reden van haar plotselinge vrolijkheid. Als ze het hem wilde vertellen zou ze het wel uit zichzelf doen! Hij was blij genoeg dat ze blijkbaar nog aanleiding vond tot plezier en begon met een alledaags praatje:

„Ik heb daarnet even naar je band gekeken en die liet zich werkelijk niet meer oppompen, maar het was

geen lek. Je ventiel was verstopt en natuurlijk had „Jantje Secuur" een nieuw ventielslangetje in zijn fietstasje zitten en knapte er jouw vehikel mee op."

Nu lachte ze ronduit. Ze plaagde hem altijd, dat hij op alle mogelijkheden was voorbereid en om zijn zakken vol reserve potloden, pennen, veiligheidsspelden, maar nu begreep ze dat er iets voor te zeggen was en bedankte hem vriendelijk. En opgewekter volgde ze hem naar het fietshok, waaruit ze haar herstelde ros haalde, maar vlak bij het hek bleef ze verschrikt stilstaan, want ze zag een bekende figuur heen en weer lopen langs het schoolgebouw.

Ze pakte Van Weiden bij een mouw en stotterde:

„Daar . . . daar is mijn broer, er is vast iets gebeurd!"

„Och nee, Tinie, dan was hij toch naar binnen gegaan naar den concierge," bedacht hij dadelijk ter geruststelling.

Meteen zagen ze hoe Wouter met een ongeduldig gebaar op zijn horloge keek, toen ging zijn blik spiedend den tuin in.

„Hallo, Tinie," ontdekte hij zijn zuster en kwam met lange passen op hen toe en weer bleef Tinie staan, alsof haar benen haar niet verder konden dragen.

„Moeder!" hijgde ze, in angst dat iets over moeder hem hierheen had gebracht.

„Welnee," stelde Wouter haar gauw gerust, „ik ben nog niet eens thuisgeweest, want ik wou met jou praten."

„O," zuchtte Tinie verlicht en voelde haar bloed rustiger vloeien. Meteen dacht ze ook weer aan de omgangsvormen en stelde voor:

„Mijn broer, die advocaat te Arnhem is en Van Weiden, mijn collega hier op school."

De heren wisselden een paar beleefdheidsfrases over het weer en het onderscheid tussen het grote Amsterdam en een provinciestad, die Arnhem toch nog steeds was.

Toen kwam Van Weiden met het voorstel dat hij al eens vaker had gedaan, toen Koerts wagentje voor de school stond:

„Wil ik je karretje soms weer meenemen?"

Maar Wouter, wat ook zijn zorgen of moeilijkheden mochten zijn, want het was zeker niet voor het genoegen zijn zuster wat eerder te zien, dat hij den extra omweg naar haar school had gemaakt, was als altijd de correctheid zelve.

„Heel vriendelijk van u, meneer Van Weiden, maar doet u geen moeite, ik neem het wel aan de hand."

„Zoals u wilt," en met een groet sprong Van Weiden op zijn fiets en liet de andere twee alleen.

Tinie wist intussen allang waarom Wouter speciaal een gelegenheid had geschept om haar alleen te treffen.

„Dus toch," betreurde ze van te voren, en haar gedachten gingen naar Frida.

Natuurlijk was er iets met die twee mensen, iets ernstigs en Wouter greep alles aan om het weer in orde te brengen. Daarom kwam hij naar zijn zuster toe, die zijn vrouw het naaste stond en haar altijd in alles wat hem zelf vreemd leek, had begrepen. Maar ze zei niet, dat ze dóór had waarom hij plotseling voor haar school stond en sloeg kalm Frida over, om te informeren:

„Hoe is het met Jopie?"

„Best!"

Afwezig werd de belangstelling naar zijn kleine dochtertje beantwoord.

„En de zoon en compagnon?"

Het gewone grapje, dat hem trots maakte, ontlokte hem nu geen lachje en ze begreep, dat de graad van

ernst over wat hij te vertellen had, aardig hoog zou zijn. Daarom deed ze het zwijgen er toe. Ze wist van vroeger, dat ze Wouter toch niet aan het praten kon krijgen, al probeerde ze het ook. Wanneer hij het deed, deed hij het alleen maar uit zichzelf en heel wel overlegd. Zo ging het nu ook. Ze waren den drukken rijweg overgestoken en liepen in een rustiger zijstraat, toen hij opeens begon:

„'t Is mis tussen Fried en mij!"

Als ze hem niet beter had gekend, zou ze misschien hebben gemeend, dat het hem onverschillig was, omdat het er zo plompverloren uitkwam. Maar ze kende hem beter en schrok van de woorden, die hij gebruikte. „Mis" betekende, dat er een breuk was en door Tinie's romantisch brein flitsten vreemde gedachten, die ze uit haar gelezen romannetjes had overgehouden. Was Wouter soms van een ander gaan houden of had Frida met haar ranke figuurtje en knappe gezichtje een man ontmoet, die haar deed verlangen haar gezin in den steek te laten? Meteen wist ze, dat daar geen sprake van kon zijn, maar het scheen wel, of iets er van op haar gezicht te lezen stond, want haast minachtend viel Wouter uit:

„Denk nou dadelijk geen malle dingen, het is geen film met gekken en idioten! Aan dien modernen onzin doen we geen van tweeën mee, maar dat maakt het niet beter. Het zit er te dieper om!"

Tinie liet in het midden of wat hij „moderne onzin" noemde anders ook niet diep genoeg kon ingrijpen in huwelijken en mensenlevens, maar luisterde aandachtig toen hij verder vertelde. Nog nooit had hij zo open en zo volkomen aan iemand verteld van de moeilijkheden die hij te overwinnen had. Ze begreep nu ook wel, dat hij veel meer had opgemerkt dan hij had doen blijken, maar wat haar het meest frappeerde, was Wouters nederigheid, en het bewustzijn, dat er veel was waarin hij zelf was tekort geschoten. Het waren geen klachten over Frida, of verwijten aan haar adres, die Tinie kreeg aan te horen, maar een erkennen van onmacht om hun stuur recht te houden. Voor iemand, die Wouter zag lopen, flink van gestalte en met iets energieks in zijn gebaren, leek hij een zelfbewust mens, maar Tinie wist dat hij nu niet naast haar ging als Mr. Vermeulen, advocaat en procureur met een aantal cliënten die hun volle vertrouwen in zijn wijsheid stelden, maar als een heel eenvoudig man, met angst in het hart en die dolveel van zijn vrouwtje hield, al waren ze dan beiden een verkeerden weg ingeslagen, zodat ze elkaar dreigden kwijt te raken en die niet wist hoe hij haar moest behouden. Voor het eerst in hun leven klampte Wouter zich aan zijn jonger zusje vast. Hij herinnerde zich, hoe dikwijls zij Frida was bijgevallen tegenover hem en nu hoopte hij op haar hulp en bijstand. Al Tinie's medegevoel ging naar hem uit en ze wilde maar, dat ze werkelijk in staat zou zijn, iets voor hem te doen. Arme Wouter, maar ook zeker arme Frida! Ze besefte nog eens weer, dat haar schoonzusje het in haar huwelijk steeds moeilijker had gehad dan veel anderen. Zij had zich een nieuwe levenshouding moeten scheppen, zonder dat die langzaam aan was opgebouwd met den ruggesteun van een zeker thuis. Wat ze daar had geleerd, moest ze zelfs liever vergeten, terwijl Tinie en Wouter steeds moeder achter zich hadden geweten en nog wisten, in haar degelijke goedheid, voor wie niets zozeer telde als het geluk van haar kinderen. Zij had hun van jongs af geleerd, ook door het eigen voorbeeld, dat de enige goede weg door het leven liep over vlijt, wil en plichtsbetrachting. Ze hadden aan haar metterdaad kunnen zien, hoe zij zich dien als jonge weduwe baande. Zij had

niet haar hand opgehouden voor rijkere familieleden, die wel wilden bijspijkeren, maar ze had aangepakt en haar kinderen op eigen krachten klaargemaakt voor hun leven.

Dat kon je nooit vergeten en was een niet te onderschatten steun. Dat Frida nog zo degelijk en flink was geworden als ze nu was, mocht nog een wonder heten, want bij haar thuis had ze dat zeker niet geleerd. Haar vader en moeder stonden los van elkaar en het contact en de zogenaamde liefde van haar vader voor Frida waren voor een groot gedeelte te schuiven op het gemak en plezier dat hij van haar had. Later kwam er nog bij, dat hij erg trots was op zijn knappe dochtertje, dat kleur en fleur bijzette aan zijn omgeving. Toen zij haar eigen neiging en liefde wilde volgen, had hij dat haar kwalijk genomen en Tinie wist, dat dit nog altijd een wonde plek in Frida's hart was. Zij had wel echt van haar vader gehouden en nog betekende hij een wereldje apart voor haar en schoof ze veel van zijn eigenaardigheden op zijn artist-zijn. Waarschijnlijk voelde Wouter nu, dat hij niet genoeg rekening had gehouden met dit alles. Mannen konden typisch blind zijn in die dingen, maar nu was het zeker niet het juiste moment om hem er aan te herinneren en ze liet het er bij, ook toen hij helemaal niet scheen te weten, dat moeder en zij wel degelijk op de hoogte waren van hetgeen er in zijn huishoudinkje omging.

„Jullie hebt het natuurlijk niet gemerkt," constateerde hij kortzichtig, „maar in de Paasvacantie waren er ook al haken en ogen, zoals het al deze jaren is geweest. En altijd om dezelfde reden, telkens was het haar vader, die het ons leverde. Hij weet precies hoe hij Friedje moet aanpakken. Je herinnert je zijn methode wel van vroeger, ineens komt er een alarmerend telegram, als hij een ogenblik hees is geweest of hij kon zijn hoogste noot niet halen. Hij meent dan dat hij zijn stem voor eeuwig mist en in een opwelling van het ogenblik seint hij naar Friedje, die het ontvangt en helemaal uit haar centrum wordt geslagen. Ik heb hem eens kras mijn mening gezegd, vlak voor Wouterke's geboorte en dat hielp tijdelijk. Vernooy is geen kwaaie man, alleen onberekenbaar. Op het laatst liet hij ons meer met rust, behalve dan een klaagbrief in Maart, waarin hij beweerde dat alles en ieder hem ontviel. Het feit dat wij Wouterke niet naar hem, Alphonse hebben genoemd, werd ook nog eens even onderstreept. Enfin, hij is nu eenmaal op zijn retour," — een onwillekeurige beweging van Tinie deed hem even hierover uitweiden, — „ja, dat is een feit. Zijn stem wordt gedecideerd minder, hij heeft haar nooit gespaard, hij was trots op zijn sterke constitutie en hield niet van zogenaamd verpappen. Dat wreekt zich nu, een stem is eenmaal een soort kostbaar instrument, dat je met bijzondere zorgen moet behandelen. Hij heeft het niet gedaan en nu dreigen de gevolgen. Meer dan ooit heeft hij behoefte aan Friedje en haar gerede bewondering. Friedje blijft in hem naast haar geliefden vader nog steeds den kunstenaar zien, dien ze graag aanbidt en verzorgt.

Met moeite weerhield Tinie haar:

„Is dat niet erg begrijpelijk, en echt Frida?"

Ze zei het niet, het was beter, zijn gedachtengang niet te storen. Hij sprak zich zo weinig uit en ze begreep dat het hem goed deed, alles eens onder woorden te brengen juist tegenover iemand, die sympathiek tegenover zijn vrouwtje stond en haar altijd voorsprak.

Wouter ging verder:

„Den laatsten tijd schrijft hij iedere week en telkens vraagt hij wanneer zijn dochter nu eens komt en een

paar weken met hem meetrekt. Zij was degeen, die hem altijd wist te animeren, zijn mascotte noemt hij haar in zijn laatste epistel. Of hij geen enkel recht meer op haar had. Net of Fried geen Wouterke heeft, die haar niet kan missen. Jopie is ook op den leeftijd dat ze behoefte heeft aan haar eigen moeder en Fried kan toch den boel niet den boel laten en op zijn wenken vliegen? Ze ziet het zelf volkomen in, maar het maakt haar onrustig en zenuwachtig. Ze tobt over geld en ze had gespaard, om tenminste eens naar hem toe te kunnen, als hij in Keulen of in Brussel concerteert, maar nu kwam de rekening van den oorspecialist voor Wouterke en die was hoger dan ik dacht. Ik moest haar deze maand minder geven en ze moest bijpassen van dat sommetje. Trouwens, zie jij die sukkel van een Antje alleen met twee kinderen en een huishouding? Ik ben ook niet zeker genoeg van mijn tijd om klokslag vijf uur thuis te zijn zonder mankeren. Frida kan eenvoudig niet weg. Ze legde er zich bij neer, tot vier dagen geleden één van zijn ouderwetse telegrammen kwam: „moe, ziek en oud, verlang naar je, brief volgt."

Je begrijpt hoe de uitwerking was, vooral toen de brief niet volgde. Als Wouterke geen verhoging had gekregen en een nieuwen asthma-aanval, was Frida afgereisd, voordat ik thuis was, hals over kop. Het telegram kwam uit Brussel en ze weet waar hij altijd logeert. Nu bleef ze halfhuilend rondtobben met het kind, sliep zelf niet en was prikkelbaarder dan ooit."

„Dan snap ik jou niet. Waarom stelde je niet vóór moeder te vragen of ze wou overkomen?"

Even wierp hij een vreemden blik op haar en ze besefte, dat hij dat inderdaad ook gedaan had en hoe Frida daarop had gereageerd. Hij beantwoordde haar vraag niet in woorden en Tinie achtte hem er des te

hoger om, maar hij maakte een moedeloos gebaar met de handen en alsof ze niet had gesproken, ging hij verder.

„Ik nam de zaak in handen en wilde eerst weten of het Wahrheit of Dichtung was. Eigenlijk dacht ik het laatste. Je wordt cynisch op den duur. Enfin, ik telefoneerde naar zijn hotel en hield net zo lang aan tot ik zijn secretaris of impressario te pakken had. Dat is een heel behoorlijke vent, met hersens en begrip, met wien je kan praten. Hij vertelde me dat Vernooy werkelijk ziek was. Een soort flauwte in de solistenkamer en meer narigheid. Mevrouw Vernooy had eenvoudig geweigerd te komen, er was juist grote onenigheid over een financiële kwestie en Frida's zusters hadden allerlei uitvluchten. Het had Vernooy een zenuwcrisis bezorgd. Nu was hij gekalmeerd, maar erg down, en hij, de secretaris, was erg met hem begaan. Maar er was geen reden tot ongerustheid meer, de dokter was tevreden. Ik ook, maar toen ik me omkeerde, stond Friedje achter me, ik had haar niet horen binnenkomen en meende dat ze nog bij Wouterke was. Blijkbaar had ik het woord zenuwcrisis herhaald en dat gaf den doorslag. Ze verweet me van alles en ik... ik deed hetzelfde, we waren beiden buiten ons zelf en nog dien avond reisde ze af met Wouterke."

„En?"

Tinie kon niets anders vragen en mat vertelde Wouter verder:

„De ouders van Ikie, je weet wel, gingen naar Brussel. Hoe ze het zo gauw met hen klaarspeelde, weet ik niet, maar ze pakte haar koffer en alles van Wouterke, ze haalden haar af en weg was ze. „Maakt u zich geen zorgen," zei Reeuwerda tegen mij, „we leveren uw vrouw en zoontje aan haar vader af."

„En Jopie?"

„Die logeert bij de Reeuwerda's. Ze hebben een reuzenhuis en een uitstekende kinderjuffrouw en Ikie is Jopie's vriendinnetje. Nee, Fried liet alles in de uiterste perfectie achter. Nog nooit deed ze alles zo in de puntjes."

„Nou dan!"

„Maar dat is het hem juist! Snap je niet, dat dat me juist zo benauwt, het maakt het zo definitief. Als ze zo maar was weggelopen, met open kasten en zonder een enkelen maatregel te treffen, was het veel meer Frida. Maar dit! Het hoort niet bij haar!"

„Waarom eigenlijk niet, Wout? Ze is toch ouder en wijzer geworden in al die jaren. En sinds Wouterke er is, deed ze nooit meer zo impulsief. De gezondheid van het kind gaat haar boven alles."

„Dat weet ik wel."

Wouters stem klonk schor en haar instinct waarschuwde Tinie, dat er meer achter stak. Er was meer gebeurd. Er waren waarschijnlijk dingen gezegd, woorden geuit, die hem bang maakten. Het was geen angst voor Wouterke of Jopie, ook niet het feit dat hij alleen zou zijn in Arnhem, die hem zo deden kijken en spreken en ze voelde, dat ze hem moest dwingen, ook de rest te vertellen. Met de halve waarheid kwamen ze niet verder en kon ze hem onmogelijk helpen.

„Wouter, er is een bepaalde reden, waarom je je zo overstuur maakt."

Ze zag het trekken in zijn gezicht en net als vroeger herkende ze het zenuwachtig tikken van de ader in zijn slapen en ze wist dat ze gelijk had.

„Toe, Wout, vertel het mij. Het is heus beter, en ik vraag het niet uit nieuwsgierigheid. Als je het mij zegt, zie ik het misschien net als Frida, je weet hoe wij het haast altijd eens zijn en dan kunnen wij het samen ontzenuwen."

Nog even aarzelde hij, toen kwam er stotterend:

„Die, die violist, die Darskov is er ook, voor het muziekfeest!"

Darskov! Tinie moest eens even nadenken wat ze van hem wist, maar dat was weinig. Ze zweeg even, want ze begreep, dat er jaloezie in het spel was en opeens herinnerde ze zich dat Darskov op zijn tournée door Nederland bij Frida en Wouter had gelogeerd. Aha, daar had je het, Wouter naijverig en zonder reden. Zijn trouwe Friedje, die geen ogen had voor een ander, maar dat scheen een jaloers echtgenoot niet te bevroeden en gauw vroeg ze:

„En dat heb je haar opgegeven als de reden, waarom je haar niet graag zag gaan?"

Met een ongeduldigen ruk sjorde Wouter de fiets tegen den hogen trottoirband op, eer hij korzelig antwoordde:

„Nee, natuurlijk niet. Ik zei, dat ik het een schande vond, om Wouterke aan die reis te wagen. Anders mag hij amper de deur uit."

„Zo," vond Tinie droog, „en wat zei ze daarop?"

„Dat ik ook zou gaan, als mijn moeder ziek was en ook háár toestemming niet zou vragen."

„Dat was wel heel waar, Wouter."

„Maar ook heel iets anders."

Scherp en kort hadden woord en wederwoord elkaar gekruist, maar daaraan dacht geen van tweeën. Tinie was zich alleen bewust, dat ze op dit ogenblik veel ouder was dan Wouter, die zo heel onverstandig omsprong met Frida. Met zachtheid had hij haar gemakkelijk kunnen leiden. Maar dat was een taak, die een jaloersen man niet afging, al was er geen enkele reden om dat te zijn en lief stak ze een arm door den zijnen en zei:

„Dat is niets anders, Wouter, hoe je het ook bekijkt. Zij houdt alleen anders van haar vader dan wij van moeder. Hij is een soort Wouterke voor haar, die niet weet wat goed voor hem is en dien ze wil beschermen tegen zichzelf. En als hij dan eenzaam en ziek is! Jij moet toch snappen wat dat voor iemand als ons Friedje wil zeggen."

Weer zag ze het om zijn mond beven. Hij wist het beste van iedereen hoe lief ze was als je in ellende zat of je voelde je niet goed!

En dapper ging Tinie voort en kapittelde hem:

„Och, Wout, je bent zo oliedom geweest. Je deed of je het bespottelijk vond, dat ze angst had voor haar vader en of je haar de reis niet gunde, terwijl het dat andere was waarover je je in stilte zat op te winden. Natuurlijk heb je ook nog extra den nadruk gelegd op de kosten die ze moet maken?"

Ze keek naar hem en hij knikte onderworpen.

„Zie je wel," triomfeerde ze, „alles wat haar verbitterde heb je gezegd en het enige, dat haar echt zou hebben getroffen, liet je weg. Daarover sprak je niet, maar je liet haar weggaan met het idee, dat ze een man had met weinig gevoel, voor wien „de dubbeltjes" het voornaamste was?"

„Hè?"

Hij bleef staan met de fiets aan de hand. Waarover bazelde ze nu? Hoe kwam ze er bij, al die dingen te opperen. Toch luisterde hij gewillig. Zelf was hij ten einde raad en misschien kon zo'n meisje als zij hem helpen.

„Wat had ik dan moeten zeggen?"

„Natuurlijk de eenvoudige waarheid. Dat je jaloers was, stapel, ziedend jaloers, omdat Darskov in Brussel is en vast en zeker om haar heen zou draaien. Als je dat had gezegd, desnoods woedend of beledigend, was het toch nog goed afgelopen."

„Was ze dan niet weggegaan?"

Weer was het net een jonger broertje, dat bij een oudere zuster komt om raad, en Tinie voelde het echt of het zo was.

„Dat wel. Natuurlijk moest ze naar Brussel, ze had hier geen rust meer. Maar dan was ze anders vertrokken, dan had ze je verzekerd, dat dat hele Darskov-genie en al, haar niets kon schelen en zichzelf wat haar betreft, naar de maan mag fiedelen. Dan had ze het persoonlijke achter je weigering gezien, je angstige liefde, je jaloezie voor haar. Dat was meer dan genoeg voor Friedje geweest, om je te overtuigen dat geen man op de wereld iets voor haar betekent dan die oerdomme, grote Wouter Vermeulen! Stel je voor, jij of Darskov!"

„Maar die vent componeerde dingen voor haar en... en..."

„Al componeerde hij een hele bibliotheek vol aandoenlijke amoroso's, wat dan nog? Fried lapt ze aan haar laars, maar weet je waarop ze trots zou zijn? Als ze wist, dat jij nog steeds aan die oude Geschichte denkt en het begrijpelijk vindt dat die Darskov haar niet kan vergeten en je daarom als een razende dolleman opspeelde! Maar nee, dat deed je niet, je was de tyrannieke echtgenoot, die liever zijn dubbeltjes in zijn zak houdt, dan zijn vrouw naar haar zieken vader te laten gaan."

„Jongens, Tinie!"

Haar woorden, die niets aan duidelijkheid te wensen over lieten, drongen goed tot hem door, nu hij ontvankelijk was voor zo'n meisjesopvatting en hij trachtte ze te toetsen aan wat hij van zijn vrouwtje wist. Frida met haar impulsief goede hart! Als ze maar enigszins had

vermoed, dat hij zo onaardig was uit angst voor hun liefde, dan ... ja, dan was ze vast en zeker niet zó weggegaan, dan had ze wel een middel gevonden om hem te tonen, dat het onzin was. Zo was Friedje, die liet hem niet in onrust achter, als ze het kon verhinderen. O, had hij het maar gedaan, had hij zijn stijve hoofd maar gebogen en haar laten zien hoe klein hij eigenlijk was!

„Ik heb haar laten gaan in de mening, dat ik het bespottelijk vond, omdat haar vader niet ziek was en dat het zonde was van het geld."

Tinie begreep, dat ze al veel bereikt had en dat hij in haar woorden geloofde.

„Koest maar, jongetje," troostte ze gemoedelijk, „dat kan je allemaal nog inhalen."

En alsof ze tijd te over had gehad om kalm een plannetje in elkaar te zetten, legde ze hem uit:

„Je gaat vanmiddag na de koffie naar Arnhem terug en ik ga met je mee. 't Is Woensdag, dus dat kan heel goed. Dan ren jij door naar je kantoor en regelt alles voor je afwezigheid van een paar dagen. Ondertussen overval ik Antje, vertel haar dat ze vacantie krijgt en geef haar kostgeld. Ik sluit het huis behoorlijk, na eerst Jopie's kleertjes te hebben ingepakt. Dan gaan we samen naar de familie Reeuwerda en jij geeft de juffrouw uitleg, dat Jopie naar haar grootmoeder in Amsterdam gaat logeren. Het kind is even blij als moeder, want ze heeft al steeds gevraagd, wanneer ze bij oma en tante mocht „losere". Je zet Jopie en mij op den trein en gaat zelf naar Brussel, waar je onverwacht bij Friedje verschijnt en ... en ... enfin, daarover hoef ik je niet in te lichten. Als je als berouwvol, liefhebbend echtgenoot komt aanzetten is Fried als was in je handen. Compris!"

„En moeder?"

„'t Is mis tussen Fried en mij!" *(Blz. 102)*

Aan zijn veel opgewektere stem hoorde Tinie, dat hij werkelijk van plan was haar raad op te volgen, maar hij was nog niet de Wouter van altijd, dat bewees zijn afhankelijkheid van haar, toen zij hem moest vertellen hoe ze met moeder zouden doen.

„Aan moeder," besliste ze kalm, „vertellen we voorlopig alleen over de ziekte van Frida's vader en als ik vanavond terug ben met Jopie, en die ligt rustig in haar bedje, hoort ze de rest. Moeder merkt wel, dat alles niet couleur de rose is tussen jou en Fried, maar ze zal het je niet moeilijk maken en we hebben weinig tijd te verliezen. Daar, ren met die lange benen van je, daar heb je net je tram. Een overstapje," gilde ze hem nog na, als was hij vóór zijn Arnhemsen tijd niet een echte Amsterdammer geweest, die alle buurten op zijn duimpje kende.

Zelf sprong ze op de fiets en zag hoe Wouter, nu één en al vastberadenheid, zijn tram nog net oppikte. Van het achterbalcon af wuifde hij haar hartelijk toe, zeer ingenomen met dit zusje van hem. Die Tinie had onder haar zorgeloos uiterlijk toch maar een hartje van goud, concludeerde hij en ook met haar hersens was het best in orde. Ten minste, hij hoopte dat ze dit werkelijk goed inzag . . . en de groef tussen zijn ogen werd weer dieper. Het leek hem wel erg lang eer hij Brussel zou bereiken en Frida weerzien.

Onderwijl trapte Tinie met een stevig vaartje door het verkeer heen. Ze nam den kortsten weg, om vooral eerder thuis te zijn dan haar broer, zodat ze moeder met enkele woorden op de hoogte kon brengen van zijn moeilijkheden. Het was prettiger voor moeder wanneer ze iets wist en vooral als ze Tinie's plan de campagne kon onderschrijven, want nu hun gesprek achter den rug was, voelde Tinie de verantwoording die ze zo zon-

der meer op zich had genomen, sterker. Ze hoefde niet alles haarfijn uit te leggen, met een enkel woord begreep moeder genoeg en deze zou tevreden zijn met de wetenschap, dat ze 's avonds een uitgebreide explicatie kreeg.

In recordtijd werd alles geregeld. Moeder bemoeide zich alleen met den hap-hap. Ze sneed en belegde Wouters boterhammen zelf voor hem, want ze vreesde, dat er den verderen dag niets van eten voor hem zou komen. Werktuigelijk at hij ze op! Moeder kende haar zoon, die in zenuwachtige ogenblikken de eisen van zijn maag vergat en het met hoofdpijn moest bekopen.

Ook Tinie was één en al bedrijvigheid, ze moest haar afspraken voor den middag en den avond nog afzeggen en voor het ogenblik was de eigen misère vergeten. Maar toen ze later tegenover Wouter in den trein zat en hij zich achter de krant verschool, waarin hij niet las, zonk alle opgewektheid uit haar weg. Ze had allen tijd om na dit gejacht tot zich zelf te komen en kwam tot de ontdekking hoe gemakkelijk het was om raad te geven in de zaak van Wouter en Frida, want de zekere ondergrond van liefde was aanwezig en dan moest immers alles in orde komen na een beetje heen en weer gepraat en zeker na een nederige bekentenis van Wouter. Twee mensen, die wisten wat er in hun harten leefde en niets liever wilden dan weer samen één zijn.

Jopie bleef drie weken in Amsterdam tot wederzijds genoegen en met volkomen toestemming van haar moeder. Wouter had het voor elkaar gebracht, want zo was hij nu eenmaal. Als hij ongelijk bekende, deed hij het grondig en stelde alles in het werk om goed te maken wat hij in zijn onverstand had verknoeid. Wat er precies tussen hem en Frida werd verhandeld, kregen ze niet

te horen en ze visten er ook niet naar, maar het bleek heel, heel goed tussen hen te zijn en een ongewoon galante Wouter maakte zijn opwachting bij moeder en zuster, toen hij Jopie terug kwam halen. Voor allebei had hij een groten bos bloemen meegebracht, dien hij met een buiging overhandigde.

„O, Wout, en nog wel uit dien duren winkel?" flapte Tinie er uit, die even gelukkig zou zijn geweest, als hij ze op straat bij een kar had gekocht en hij lachte jolig en jong met een knipoogje tegen moeder, die het warm om het hart werd bij die herleefde opgewektheid, en hij vond:

„Een adviseuse als mijn zuster moet men in ere houden," terwijl hij werkelijk gemeend vervolgde: „Tinie heeft verbazend veel kijk op de mensen en de toestanden, want mijn Friedje had ze ook heel raak geschoten."

Dat was het laatste, dat ze te weten kwamen over zijn „Darskov-complex" zoals Tinie heel nieuwerwets tegen moeder het geval had betiteld, die er nu weer om kon lachen.

Frida en Wouter waren een nieuwe levensperiode ingegaan, beter uitgerust dan vroeger, want behalve hun liefde, die ongedeerd uit den strijd was gekomen, waren ze ook een groter begrip over elkaars gevoelens rijker geworden.

Moeder zei dit tegen haar volwassen zoon op haar eigen manier, waarnaar hij stil luisterde zonder zijn gewoon sarcasme.

„Je bent een heel eind opgeschoten, jongen. Het ABC der liefde bevat echter zijn volle zes-en-twintig letters. De drie eerste ken je nu, maar word niet overmoedig en verwaarloos de rest niet. In het huwelijk hebben ze allemaal hun waarde."

„Moeder," schreef Frida later uit Arnhem, „wij volgen uw raad op en zijn druk aan het leren. Nu zijn we al aan de „g" en die staat toch zeker voor „geluk"?"

Deze toespeling op haar preekje tegen Wouter, deed moeder gelukkig glimlachen. Het feit, dat Wouter zijn vrouw had durven oververtellen hoe moeder en hij samen hun misverstand hadden besproken en zij niet jaloers was, ja, er zelfs op terugkwam in een brief, leverde het doorslaande bewijs, dat ook Frida een blaadje had omgeslagen en dat ze moeder niet langer beschouwde als iemand, die probeerde nog een stukje van Wouter als privé-bezit vast te houden.

„'t Is gek," peinsde Tinie 's avonds hardop, terwijl ze een japonnetje dat ze net had geknipt, in elkaar reeg en moeder behulpzaam was en aan de aardige pofmouwtjes begon, „hoe een mens zich moet losmaken van begrippen uit zijn jeugd. Als ik vroeger romannetjes las, zuchtte ik voldaan als de held de heldin ten huwelijk had gevraagd en de eerste kus was gewisseld, en als de auteur hen eenmaal veilig in het huwelijksbootje had geloodst, vond ik de zaak gezond. „En toen leefden ze verder lang en gelukkig," betekende het voor mij. Maar dat zijn van die kinder-illusies, net als Sinterklaas, want nu weet ik, dat het juist daarna pas begint en dat menigeen te stompzinnig blijkt om uw ABC ooit behoorlijk te bemachtigen."

Ze had het half lachend, half ernstig gezegd en moeder ging op denzelfden toon voort:

„De mensen kijken dikwijls maar half naar het bootje waarin ze stappen. Ze beginnen vaak met een lek. En toch, al zijn ze niet zeewaardig, die bootjes kunnen ongelooflijk veel verdragen. Soms slaan ze om in een storm van niets, de inzittenden krijgen een nat pak, vatten kou en het lijkt of het grondig mis is. Achteraf

blijkt het dan juist een zegen te zijn geweest, men bekijkt zijn averij met open ogen. En dan ziet men al te dikwijls dat het ongeluk gebeurde, omdat men den liefdeballast verkeerd verdeelde. Met een beetje zorg vaart men weer uit en het gaat al beter."

Met het hoofd over het werk gebogen luisterde Tinie toe. Het was nog even prettig als vroeger, als moeder fantaseerde en haar levenswijsheid in een verhaaltje goot.

Maar toen liet ze allen schijn varen. Ze stond op en legde haar hoofd in moeders schoot, die ook dadelijk haar vingers liet rusten.

„Moes," fluisterde ze, „ook zijn er mensen, die nog niet eens kans zien hun eigen bootje te herkennen, die maar blijven zoeken . . ."

En moeder kon niets doen kan Tinie's haar strelen. Zo heel graag had ze raad geschaft, maar er waren nu eenmaal dingen in het leven, zelfs van je eigen kind, waar tegenover je als moeder machteloos stond, omdat je je er eenvoudig niet in durfde mengen. Het enige was dan, dat ze nog meer moest tonen, hoe ze te allen tijde een veilige haven voor haar dochter wilde zijn, ook al had deze zelf schuld aan verkeerde manoeuvres.

Wat er ook mocht gebeuren, naar welke richting ze ging zeilen, moeder stond altijd voor haar klaar.

HOOFDSTUK V

TINIE LEERT ZICHZELF KENNEN

Mevrouw Vermeulen hoorde Tinie's vlugge voeten de trap opstormen. Nog voordat ze helemaal boven was, galmde ze al:

„Moes, Moes, waar zit u?"

Nu had ze het portaal bereikt en gauw stak moeder een vriendelijk gezicht om het hoekje van de keukendeur. Ze was bezig voor het eten te zorgen en bakte onderwijl koekjes, omdat ze 's avonds een paar kennissen op de thee kreeg.

Meteen stond Tinie al bij het fornuis en snoof met hoog opgetrokken neus de lekkere geuren op, die er uit opstegen.

„Het zijn cocoskoekjes," wist ze deskundig vast te stellen en moeder knikte, terwijl ze aanbood:

„Ja, en jij mag ze er uithalen!"

Dat betekende de randjes ouwel oppeuzelen, wat ondanks het klimmen der jaren nog één der zeer begeerde pleziertjes was.

Toen veranderde Tinie van toon en vroeg:

„Wat denkt u, dat ik vanmiddag heb uitgevoerd?"

Moeder nam haar nog eens goed op, keek naar het keurige, blauwe mantelpakje, waarbij de witte, zijden blouse vrolijk afstak, naar de blauwe schoenen, en de

dito handschoenen en tas. Alle details waren in orde en ze raadde:

„Een beetje officiëel op visite geweest!"

„Kranig, Moes," prees Tinie en ging door met haar verhoor:

„En waar?"

„Ja," gaf moeder zich nu gewonnen, „als ik dat ook kon zeggen, was ik helderziend, erg prettig voor mij, maar erg onvrij voor anderen."

„Och," vond Tinie, „mensen als u hebben dat niet eens nodig, die komen vanzelf wel alles te weten," en moeder werd met keukenschort en al omhelsd. „Maar," ging ze verder, „wist u dat ik uit was, en zó?"

Ze wees op haar toiletje en moeder bekende:

„Ik zag je oversteken, toen ik mijn plantjes begoot en bij me zelf overlegde ik, dat je er keurig uitzag, eenvoudig en chic."

„Fijn!"

Moeder zei zo-iets niet als ze het niet meende en Tinie was blij, dat ze in haar pakje was gegaan, ze vond dat zelf ook altijd zo bijzonder netjes.

„En, Moes, vindt u me niet een stiekeme dochter, dat ik er tussenuit kneep, zonder iets te vertellen."

„Och," sputterde moeder tegen, en wierp even een keurenden blik in den oven, waar haar baksel al begon op te schieten, „ik dacht, als ze thuis komt, hoor ik het wel."

„Dan bent u eigenlijk toch een beetje helderziend," plaagde Tinie en moeder waarschuwde op dezelfde manier:

„Dan mag je wel op je qui-vive zijn, jonge dame!"

Ze lachten beiden en Tinie vond tevreden, dat ze het maar wat goed getroffen had met een moeder, die haar vrij liet, en moeder overlegde blij, dat het eigenlijk altijd

zo tussen haar en Tinie was geweest. Zij legde Tinie niet aan banden en het resultaat was, dat deze vrijwillig alles vertelde, wat ze beleefde.

„Even verkleden, Moes, één momentje," kondigde ze nu aan, en terwijl ze wegliep, had ze de ceintuur al los en met het jasje in de hand, werkte ze de blouse over het hoofd. In haar kamer was in een oogwenk de rok uit en schopte ze de nette schoentjes veilig onder het bureautje, waarna ze gauw in een paar oude tennisdito's gleed. Toen nog de mouwschort, die ze speciaal voor huishoudelijk gebruik had gekocht, en terwijl ze de knopen nog dicht maakte, was ze alweer terug in de keuken, waar ze moeder op een stoel duwde.

„Ziezo," beval ze, „u blijft zitten en ik ga aan den slag. Ik moet me weren en u weet dat ik nu eenmaal werken en praten kan tegelijk."

Moeder, die den helen middag al kleine karweitjes had opgeknapt en haar benen voelde, liet zich gewillig commanderen en ging lekker breeduit op een stoel naast het keukentafeltje zitten. Ze wist dat het waar was, hoe vlug Tinie's mond ging, haar handen hielden het tempo bij, terwijl moeder zelf niet opschoot, als zij babbelde of als een ander druk tegen haar redeneerde.

Tinie nam den ketel water van het gasstel, deed zeeppoeder in de teil en begon af te wassen wat nog vuil op het aanrecht stond.

„Moes," vertelde ze onder de hand. „Ik ben vanmiddag heel zelfstandig en heel eigengereid opgetreden. Vanmiddag heb ik eenvoudig over mijn vacantie gedisponeerd en niet eerst met u overlegd. Maar, ziet u, Moes, ik had allang met bepaalde plannen rondgelopen en toen het toeval me te hulp kwam, dacht ik nu of nooit... en klaar was Kees!"

Ze draaide zich om en keek moeder eens aan, die den

blik heel gewoon beantwoordde. Ze zag er helemaal niet uit of die aankondiging haar wat heel rauw op het lijf viel en animeerde zelfs:

„Ga verder, ik ben heel nieuwsgierig naar de rest!"

„Die grote chèque," vervolgde Tinie, en bewerkte een pan stevig met een boendertje, „die oom Martinus op mijn verjaardag stuurde, heeft me doen inzien, dat geld zijn moeilijkheden meebrengt. Daar had ik het nu in mijn handen en ik zat er mee verlegen. Ik mag dan honderd keer zijn petekind zijn, verdienste wat mij zelf betreft, zit daar niet in. Ik had geen stem in het kapittel en als hij iemand dankbaar moest zijn, dan is het u of vader."

Even leek het of moeder iets in het midden wou brengen, Tinie wist wat het zou zijn en voorkwam haar:

„Ja, ik weet wel, dat hij altijd heel lief voor u is geweest en na vaders dood van alles heeft aangeboden, tot uw overkomst met ons tweeën naar Afrika toe. Voor een verstokt celibatair, uit het hartje van de wildernis, buitengewoon aardig, maar den laatsten tijd vergeet hij teveel dat u twee kinderen heeft. Hij hoeft Wouters bestaan niet te negeren."

„Och, kindje," vergoelijkte moeder dadelijk den broer, die wat eigenaardig was geworden door zijn eenzaam leven in den vreemde, „het ging nu eenmaal niet tussen hem en Wout, toen hij den laatsten keer met verlof over was en enfin, daaraan was niets te doen. Het deed me verdriet..."

„Nou," viel Tinie moeder in de rede, „dat lag toch niet aan Wout. Die had zich juist vol ijver op de rechtenstudie geworpen, toen een oom uit de rimboe kwam aanzetten en hem compagnon wilde maken in een schapenfarm. Moet je een liefhebber van studie en wat dies meer zij, zo'n voorstel doen! Geen wonder dat

Wouter voor de eer bedankte. En in plaats dat oom het waardeerde dat Wouter liever op eigen krachten zich iets schiep, was hij in zijn wiek geschoten!"

't Was weer moeder, die beide partijen kon begrijpen:

„Natuurlijk, dat Wouter het niet deed, maar oom Martinus meende het goed, Tinie, en voor hem gaat er niets boven Afrika!"

„Gelukkig voor den goeien man," vond Tinie kalm. „Enfin, mijn naam en het feit, dat ik op u van vroeger lijk, hebben mij tot zijn lievelingetje gemaakt, vandaar die bom duiten. Eerst was ik van plan het eens lekkertjes uit te geven en wilde mee met den wandeltocht van de club, naar Tirol. 't Leek me ideaal en sportief, maar de mop is er af, Miek en Ton gaan niet mee en er was nu al allerlei onenigheid. Ik heb me niet gebonden en daar ben ik nu blij om."

Moeder begreep, dat het vooral het gebrek aan levenslust bij Tinie was, dat er aan schuld had. Vroeger vond ze alles leuk en amusant, maar nu werd ze moeilijker. Moeder was benieuwd, wat ze nu voor zichzelf had bedacht.

„En?" moedigde ze met een enkel woordje aan.

„Toen kreeg ik een brief, gistermiddag. Toen u rustte, haalde ik hem uit de bus. Het was een uitnodiging van het bestuur van een particuliere vacantiekolonie. Den naam weet ik niet precies meer, maar ik laat u aanstonds den bewusten brief wel lezen. Daarin werd me gevraagd of ik eventueel de leiding op me wilde nemen van hun koloniehuis aan zee. Als staf kreeg ik drie assistentjes, en een flinke verpleegster werd toegezegd. Behalve kost en inwoning werd aan het eind een gratificatie uitgereikt, die wel niet groot was, maar meer als een dankbare erkenning voor bewezen diensten moet worden beschouwd. In een P.S. vermeldde men, dat

men mij geschikt achtte voor het vervullen van deze taak, omdat ik onderwijzeres was en het Hoofd mijner school te mijnen gunste had geadviseerd."

„Dus meneer Doelens weet er van," peinsde moeder hardop. „Is het van hem uitgegaan?"

„Nee," wist Tinie, met den rug naar moeder toe en alle aandacht voor den gootsteen, die extra schoon werd gemaakt.

„Wie zitten er dan in het bestuur? Kennissen van mij?"

In moeders stem klonk verbazing, en nog steeds over haar werk gebogen gaf Tinie naderen uitleg:

„Nee, ook niet. Het is uitgegaan van mevrouw Dorema, Koerts moeder. Die is presidente."

„O!"

Heel rustig zei moeder het.

„Dus de brief was ook van haar afkomstig?"

Nu, op de knieën voor den oven, waaruit ze het bakblik trok, dat moeilijk te hanteren was, vertelde Tinie nonchalant:

„Die was door de secretaresse geschreven. Toen ik er vanmiddag heenging, wist ik alleen dat die Mejuffrouw Beekstra heette en het was een verrassing voor me, dat mevrouw Dorema mij ontving en me aan de andere dames voorstelde..."

„Zo," vond moeder alleen, en toen, „kreeg je nog al een aardigen indruk van het geheel?"

„O ja, Moes, ze waren erg geschikt. Eerst vond ik het griezelig, maar ze stelden me dadelijk op mijn gemak. Ik kreeg alles uitgelegd, hoe groot het huis is, hoeveel kinderen worden uitgestuurd, wat mijn plichten zijn, enfin, alles en alles. Natuurlijk is het verantwoordelijk werk, maar de pleegzuster is een ouder iemand met veel ervaring. Verder zijn er huisbewaarders, die

hoogst betrouwbaar zijn... De vrouw is een vroegere dienstbode der Dorema's en de man een pakhuisknecht, die niet sterk is en nu licht huis- en tuinwerk doet. Zij kookt en moet een uitstekende kokkin zijn. Enfin, alles schijnt keurig in orde en o, Moes, ik kreeg er toch zo'n zin in. Vindt u het niet of het zo moet zijn? Ik voel het zo en... ik heb dadelijk toegehapt."

Nu keerde ze zich resoluut om en keek moeder vragend aan. Er lag een beetje vrees in Tinie's heldere ogen over wat moeder zeggen zou over deze eerste zelfstandige daad. Maar deze dacht er niet aan, aanmerkingen te maken. Tinie deed het niet om moeder buiten haar belangen te sluiten en moeder knikte haar vriendelijk toe:

„Ik kan het best van je begrijpen, kindje. Het is een aanbod dat je moet aantrekken. Er is maar één „maar" aan verbonden. Wordt het niet te vermoeiend voor je? Je krijgt vacantie om uit te rusten en nu ben je niet vrij, maar neemt dadelijk weer verantwoording op je. En je weet het, een nieuwe klas vergt bij iederen cursus veel van je. Heb je daaraan wel gedacht?"

Energiek schudde Tinie het hoofd:

„'t Wordt niet vermoeiender dan een trektocht met z'n allen, dan tippel je een helen dag, en van vroeg naar bed gaan komt ook niets in. U had Ton verleden jaar moeten zien, toen ze terug was, vel over been! Nee, voor overwerken ben ik niet bang. Maar weet u, wat den doorslag gaf? Ik wil de hele vacantie niet voor de pret leven, dat geeft me geen voldoening en nu kan ik me nuttig maken in een gezonde lucht, en... en ik zou het helemaal zalig vinden als u het ook goed vond."

„Dat vind ik ook, Tinie. Ten slotte ben je oud en wijs genoeg om te weten wat je wilt en je zult er heel wat nuttige kennis opdoen, die je in je latere leven te

pas komt. En wat het omgaan met die kinderen betreft, daarvoor ben ik niet bang, dat gaat je goed af, terwijl die pleegzuster je kan bijstaan in moeilijke problemen. Wil jij dus je vacantie opofferen, ga je gang, kindje."

„O, Moes!"

Tinie's gezichtje straalde ouderwets, maar moeder was nog niet klaar.

„Eén ding begrijp ik alleen niet helemaal. Je begon met die toespeling op het geld van oom Martinus. Heb je daarvoor een andere bestemming of ga je het op de spaarbank brengen?"

Tinie zette met een bons het afwasbakje neer, dat ze net had leeggegooid.

„Nee maar," hijgde ze, „zo'n slimme moes! Natuurlijk heb ik er iets mee voor. Legt u dat aardappelmesje maar eens even neer, want anders kon u zich in de emotie van het ogenblik eens in de vingers snijden in plaats van in de petatters. Daar gaat-ie dan! Van dat geld van oom Marinus, waarover ik alles te zeggen heb, expediëer ik u en Jopie al dien tijd naar zee, niet in een eigen huisje, waar u weer moet ploeteren, maar in een knus pension, zodat u niets te doen hebt dan op Jopie te letten. U hebt een verfrissinkje nodig en na die mazelengeschiedenis in Mei is het kind haar hoest nog steeds niet kwijt. De dokter praatte toen al over verandering van lucht, maar onze onvolprezen Amsterdamse moet ze niet hebben. En ik weet zeker dat u er in stilte al vaak over hebt getobd. Durft u dat ontkennen, Moes?"

Een dreigende vinger werd opgestoken, maar ook zonder dat zou moeder wel hebben toegegeven dat Jopie's smal gezichtje en scherpe hoest haar dikwijls in de gedachten kwamen. Maar toch had ze bezwaren tegen dat plan.

„Om jouw geld daaraan te besteden, kindje, dat is toch wel wat bar!"

„Poeh," minachtend blies Tinie haar wangen op, „uw geld of het mijne, dat blijft hetzelfde, en denkt u dat ik rustig in mijn koloniehuis kon zitten, als ik weet dat u op uw bovenhuisje puft? Nee, we zoeken iets in mijn buurt, zodat ik op een vrijen avond eens naar u toe kan fietsen en als ik dan constateer hoe bruin en dik onze Jopie wordt, zwelt mijn tante-hart van trots. Daar komt bij, dat ze heel geschikt gezelschap voor u is, ze is niet lastig, ze slaapt veel en last not least, heeft de jonge dame een grappige gave om aan te pappen met kinderen. De moeders zoeken u dan vanzelf en vallen flauw als ze horen dat u de oma is. Dat geloven ze nooit!"

„Vleistertje!"

Moeder lachte en knikte Tinie lief toe, deze wist, dat het pleit nog niet gewonnen was, doch ze had nog reservetroepen en bracht die in het vuur.

„Frida krijgt een extra drukken tijd, nu Antje haar juist heeft opgezegd. Arnhem heeft een treurig tekort aan hitten, die in een kindergezin willen zijn en nu Wouterke het boxenhatend stadium is binnengetreden en hardlopersneigingen toont, kan ze de twee peuters haast niet tegelijk aan."

Ze liet het nog ongezegd, wat Frida had verteld, dat een derde baby zich had aangekondigd, maar moeder dacht daar natuurlijk aan. Ze verzette zich niet meer, maar trok met een lief gebaar Tinie's gezichtje naar beneden en kuste haar hartelijk.

„Tinie," zei ze, „ik neem het aan in denzelfden geest, waarin het me wordt aangeboden. En ik wil graag bekennen, dat een rustig verblijf aan zee me aantrekt en ik het heerlijk vind, Jopie eens een tijdje voor me alleen te hebben als een echte, jaloerse grootmama. Je zult

eens zien hoe flink en opgewekt we terugkomen."

„Fijn!"

En Tinie trok moeder met aardappelmes en al van den stoel op en op de radiomuziek van de buren zag ze kans een dansje met moeder in de nauwe keuken te doen. Daarna zorgden ze samen voor het eten en brachten den avond gezellig door met moeders oude vrienden. Maar onder het drukke gepraat door en ondanks de grapjes, die Tinie als altijd met mijnheer Feenstra maakte, die zelf geen kinderen had en graag leentjebuur speelde, kon moeder niet nalaten telkens en telkens eens naar haar te kijken. Er was iets in haar ogen waar te nemen, dat moeder vreemd vond en dat ze niet goed wist uit te leggen. De zomerplannen waren immers naar Tinie's genoegen geregeld. Kon er nog iets gebeurd zijn vanmiddag, iets dat Tinie in haar verhaal had overgeslagen? Moeder vermoedde het, maar ze dacht er geen ogenblik aan, dit na te vorsen. Als Tinie iets te zeggen had, kwam het vanzelf wel! Blijkbaar ging het niet gemakkelijk, maar moeders geduld werd beloond.

De visite was weg, ze hadden netjes opgeruimd en moeder was al op haar slaapkamer, toen Tinie binnen kwam in haar blauwen kimono. Ze ging op het bed zitten, zonder te spreken en moeder vervolgde rustig haar bezigheden. Ze hing de nette japon in de kast en haalde de daagse voor den volgenden morgen vast te voorschijn, toen deed ze haar haar, terwijl Tinie doelloos met een vinger het patroon van de sprei volgde. Eindelijk begon deze:

„Moes, het was nog niet alles, wat ik u vanmiddag vertelde, er is meer."

Moeder zat voor de toilettafel, vanuit den spiegel kon ze Tinie zien en ze knikte haar toe:

„Ik dacht al dat er meer moest komen, meisje, vertel maar rustig."

Dit hielp en langzaam-aan kwam de biecht. Je kon tegen moeder alles zeggen, het was meer of je hardop tegen je zelf sprak en of alles op die manier geordender voor je geest kwam te staan.

„Het is over mevrouw Dorema, Moes. Ze vond me werkelijk geschikt voor het postje, maar het was er haar tevens om te doen, weer met me in contact te komen. Laatst zag ik haar in een lunchroom, maar we hadden allebei gezelschap. Toen vroeg ze me of ik eens gauw een kopje thee bij haar kwam drinken, maar ik heb het opzettelijk niet gedaan, omdat ik het eerlijker vond. Zolang het nog zo onzeker is tussen Koert en mij, wil ik zijn ouders liever niet ontmoeten... En nu had mevrouw er dit op bedacht. O, nee," verzekerde ze moeder, toen ze zag, dat deze even bedenkelijk keek, „het ging heus allemaal erg prettig. Mevrouw is niet iemand, om het je penibel te maken. Na afloop van de vergadering, in ieder geval de bespreking, vroeg ze of ze me thuis even zou afzetten. Dirk was er met de auto om haar te halen en ik had geen enkel excuus, want terwille van mijn netten rok had ik geen fiets. Ik nam het dus aan, hoewel ik een voorgevoel had, dat ik daarmee niet klaar was en zo ging het ook. Toen we eenmaal naast elkaar zaten, legde ze een hand op mijn mouw en bedelde haast: „Toe, Tinie, ga even mee naar huis. Je weet misschien niet, dat meneer al een heel tijdje ziek is. Hij praat dikwijls over je en zou je heel graag weer eens zien." Zegt u nu eens zelf, Moeder, kon ik dat weigeren, zonder echt onaardig te zijn? Enfin, een ogenblik later zaten we in die reuzen-serre, u weet wel, waaruit je een pracht gezicht hebt op het park. Meneer lag op den divan, hij was bleek en erg vermagerd, maar mevrouw zei, dat ze op den beteren weg waren en hij alleen nog een streng diëet moest houden. Mijn stoel werd vlak bij hem geschoven en ik kreeg zalige limonade met koekjes en bonbons, maar ik kon er niet van genieten, omdat ik voelde dat er iets op til was. En dat was ook het geval. Gelukkig draaiden ze er niet om heen, maar kwam meneer er rond vooruit. O, Moes, ik kan me nu best begrijpen, dat hem altijd alles lukt, zoals Koert zegt, en hij de mensen eenvoudig om zijn vinger windt. Hij praatte zo gewoon en zo gevoelig, ik merkte dat het regelrecht uit zijn hart kwam. Hij vertelde van den moeilijken tijd, dien mevrouw en hij achter den rug hadden en de vele bezwaren, die nog vóór hen lagen. In zijn ziekte was hun pas gebleken hoezeer ze een jongere kracht nodig hadden, zowel thuis als in de afdeling op kantoor, die zozeer meneers eigen is. Koert zou dat alles kunnen, als hij wilde en de nodige energie kon vinden. Hij had ronduit aan zijn vader bekend, dat hij een drijfveer moest hebben, dringender dan alleen de wens van zijn ouders en dat ik degeen was, die hem die kon geven. Het klinkt misschien pedant als ik het zelf oververtel, maar u begrijpt wel beter. Koert voelde, dat ik hem aan het werk kon houden, omdat er „gang" in me zat. Meneer gebruikte dat woord. Hij wist niet in hoeverre Koert het met mij had besproken, maar zij van hun kant wilden mij laten weten, hoe zij er over dachten. Ik kon rekenen op de vaste hulp van zijn ouders en wat ik wilde kreeg ik gedaan. O, Moes, het was werkelijk zielig om aan te horen, hoe die oudere man met al zijn rijkdom en kunnen mij aankeek, alsof hun heil van mij, een jong onderwijzeresje, afhing. En weet u wat het naarste van alles was, Moes? Sterker dan ooit werd ik me bewust, dat het mij nooit zou voldoen, de mentor van mijn man te zijn.

Vroeger had ik ook wel zo-iets gevoeld, maar nu stuitte het mij bepaald. Alles wat ze me aanboden, hun genegenheid, een mooie reis, ik weet niet wat al, kon dat andere niet verdoezelen. Toen wist ik meteen, dat wat ik voor Koert voelde, geen hechte liefde was, want dan had ik niet zo zuiver kunnen oordelen. Hij heeft me aangetrokken, omdat hij vlot en leuk is en nog vind ik hem een prettig vriend. Maar het romantische, de bijzondere sfeer, die hem omgaf, had mij verblind en dat doet het nu niet meer. Ik zie Koert, zoals hij is, niet zelfstandig, en ik weet dat ik nooit gelukkig met hem kan zijn en hem het ook niet kan maken op den duur. Ik liet meneer toch uitspreken, maar ik geloof dat hij iets van mijn gevoelens doorgrondde. Hij is gewend met veel mensen om te gaan en hij neemt ook altijd nieuw personeel aan, omdat hij mensenkennis heeft. Toen hij uitgesproken had, zuchtte hij tenminste diep en schudde het hoofd tegen mevrouw. Ik zag hen om de beurt aan, maar kon geen woorden vinden en stond daarom gauw op. Wat kon ik ook zeggen? Koert heeft het recht het eerst te horen wat ik voel. Maar zij bleven even vriendelijk en bij het afscheid hield meneer mijn hand zelfs lang vast en zei vaderlijk: „Het heeft je misschien allemaal heel egoïstisch in de oren geklonken, maar we hebben maar één jongen, Tinie! En ondanks alles zou ik niet willen, dat je je door ons liet overhalen, als niet je volle liefde naar hem uitgaat. Die moet er in de eerste plaats zijn." Ik dacht aan u, Moes, wat u altijd zegt en het ontviel me: „Liefde is de grootste factor." Weer scheen hij mijn gedachten te kunnen lezen, maar hij zei niets dan: „Juist, Tinie." Daarna liet hij me gaan en ze waren niet boos op me, want in de gang kuste mevrouw me, net als u doet, Moes. Ze voegde er niets bij en ik heb tegen haar ook geen woord

meer geuit. Op straat ben ik eerst een eind omgelopen, want ik had een ellendig zwaar gevoel in me, omdat ik nu juist die mensen verdriet ga doen. En toch weet ik, dat het beter zó is. U kent me, Moes, en u zult het begrijpen. Als ik trouw met een man, dien ik moet leiden, word ik vast en zeker een heibei, net als toen met Riekje."

Moeder knikte, ze zat werkeloos voor haar kaptafel en beider gedachten dwaalden af naar Riekje Beders, het dochtertje van buren, die vroeger naast hen hadden gewoond. Riekje en Tinie waren even oud en de meisjes speelden veel samen, maar van het begin af was Tinie de meerdere, die over Riekje baasde en bij alles de leiding nam. Alles wat Tinie deed of zei, bewonderde de andere, ze was een gewillig slavinnetje en aapte alles na. Het gaf Tinie een gevoel van macht, ze ging haar exploiteren, tot ze op het laatst beu was van zo'n vriendschap en soms hele middagen ontsnapte, om Riekje maar niet te hoeven zien.

„Ze zegt ook nooit eens „nee"," had ze gesnikt, toen moeder haar onder handen nam, omdat Tinie met twee andere meisjes op Riekje's kinderfiets was gaan rijden en de eigenares kalm naar huis had gestuurd. En nog scheen Tinie datzelfde in zich te voelen, ze moest iemand hebben, die van haar hield, maar tegen wien ze kon opzien en die niet zonder meer naar haar pijpen danste, maar wel degelijk zijn eisen stelde en een „persoon" was.

„Arme Koert," dacht moeder, en haalde zich zijn aardig, maar wat zwak gezicht voor ogen. Misschien, dat deze schok mogelijkheden in hem tot ontwikkeling bracht, die wel aanwezig in hem moesten zijn, want hoe kon het anders, als zoon van een energieken vader en een moeder, die lief was en toch flink. Onwillekeurig

vond moeder nu ook „arme ouders" en verdiepte zich er in, hoe dikwijls een enig kind zo heel veel moeilijkheden met zich brengt. Alles en alles wil men voor hen opofferen en toch kwam men vaak te staan voor een kwestie die zich eenvoudig niet laat oplossen.

Het moest voor Tinie een zwaar uurtje zijn geweest en moeder was dankbaar, dat ze wel besefte wat ze zijn ouders aandeed en toch niet was teruggeschrokken. Met haar peignoir om ging moeder naar Tinie toe en zette zich naast haar op het bed en als een klein kindje kroop deze weg in moeders beschermende armen.

„Ik ben blij, Tinie," fluisterde ze, „dat je eerlijk tegen de Dorema's bent gebleven en niets hebt gezegd, dat je niet volkomen kunt verantwoorden. Het was hard voor hen, om te merken, dat je aarzelde, maar toch is het beter, want het bereidt hen vóór op wat misschien een grote teleurstelling voor hen allen wordt. Ik ben dankbaar dat je het mij allemaal hebt verteld, want nu voel ik temeer, hoe goed het is, dat je je vacantie inricht naar je eigen wensen. Je komt daar in een nieuwe omgeving met nieuwe mensen en wie weet hoezeer je met je zelf in het reine komt. Dan breng je nieuwen levenslust en durf mee voor het komende werkseizoen."

Tinie knikte. Ze weidde er niet verder over uit, maar in haar bed stelde ze al den brief samen, dien ze Koert zou moeten sturen en die hem pijn zou doen en hem buiten haar leven zou plaatsen. Dat deed haar ook pijn, maar ze wist, dat ze geen halve maatregelen mocht nemen, ter wille van hem zelf. Ze mocht geen twijfel bij hem laten bestaan of ze het wel oprecht meende.

Zoals bij alles wat ze aanvatte, wierp Tinie zich op dit nieuwe, vol energie, voor wat haar te wachten stond. Ze bestudeerde en overdacht het van alle kanten. In een impuls had ze het aangenomen, maar die had zich

bestendigd tot den vasten wil om het tot een goed einde te brengen. Ze moest mevrouw Dorema in één heel belangrijk punt teleurstellen, in het tweede dat haar ook zeer ter harte ging, wilde ze haar dolgraag bevredigen. De twee waren wel niet te vergelijken, maar Tinie's eergevoel spoorde haar aan, tenminste te doen wat ze kon. Ze herinnerde zich plotseling, dat Frida's nichtje, Dora van der Elst, de leiding had over een Gelders koloniehuis en informeerde naar het juiste adres, waarna ze deze een briefje schreef met het verzoek om uitgebreide inlichtingen. Ze voegde er zelfs een vragenlijstje bij, dat ze samen met moeder had opgesteld.

Het antwoord was een vriendelijke invitatie om persoonlijk inspectie te komen houden van „het bedrijf in werking."

Dora's kolonie was waarschijnlijk wel veel groter, maar werd toch naar dezelfde principes geleid, zoals deze uit Tinie's schrijven had opgemaakt.

„Kom een week-end," vroeg Dora, „licht dat je allerlei dingen opmerkt, die je later van pas komen en die moeilijk te beschrijven zijn."

Tinie was enthousiast.

„Moes, vindt u het niet enig van Dora?" vroeg ze aan moeder en deze knikte tevreden:

„Die Dora maakte indertijd een flinken, degelijken indruk op me."

„All round efficiency!" betitelde Tinie het hoogdravend, en moeder zegende dit vacantiebaantje, dat Tinie's gedachten afleidde en haar iets nuttigers te overdenken gaf dan het vele gezwem en getennis.

„Oom Martinus betaalt de reis," glunderde deze, want het retourtje voor den trein hakte anders te veel in haar spaarduitjes en toch voelde ze van hoeveel belang

het voor haar was eens alles persoonlijk in ogenschouw te kunnen nemen.

Het was een stralende dag, waarop ze haar reisje ondernam en moeder, die wist hoe gevoelig Tinie voor dergelijke bijkomstigheden was, voelde zich gedwongen een paar ernstige woordjes te spreken:

„Dit weer duurt niet eeuwig, Tineke, je kunt best een regenperiode treffen, bezie het dus niet van al te zonnige zijde, letterlijk en overdrachtelijk."

„Nee hoor, Moes," troostte Tinie moeder voor dien angst, „dat zou ik niet eens willen. Annie Sleeswijk" — dit was één der assistentjes, die ook in Amsterdam woonde en met wie Tinie dadelijk in relatie was getreden — „en ik, hebben een hele lijst met spelletjes voor binnenshuis, van kalm tot gematigd wild en dol toe en we hebben laatst al gezegd: als het nu maar niet in één stuk door denderend weer is. We hopen op een gezellige afwisseling van enkele regenmiddagen."

Bij een dergelijk optimisme vond moeder dat ze er verder het zwijgen wel toe kon doen, dat zou een stootje kunnen verdragen! Ze bracht nu Tinie gezellig naar den trein, ging zelfs met een perronkaartje mee op het perron, omdat Tinie er bijzonder op gesteld was, door iemand te worden nagewuifd. En moeder zwaaide plechtstatig met een groten zakdoek, dien ze speciaal voor deze gelegenheid uit de kast had gehaald.

„Maar hij wordt bij thuiskomst geïnspecteerd," had Tinie aangekondigd, „en als er zilte tranen aan kleven, wee uw gebeente!"

Ze wist, dat moeder slecht tegen alleen zijn kon en ze had mevrouw Feenstra met een invitatie voor den Zaterdagavond te voorschijn laten komen: moeder had dan een gezellige en rustige afleiding.

Terug in het flatje, waar alles haar aan Tinie deed

denken, voelde moeder ondanks alles de eenzaamheid zwaar drukken. Wouter was zijn eigen weg gegaan, Just had haar verlaten, en ze stelde zich voor hoe het zou zijn, als Tinie ook op haar bestemming kwam. Toen berispte ze zichzelf, want eenmaal moest het gebeuren en dat ze Tinie zolang voor zich had kunnen behouden was een luxe, die ze met weinigen deelde. Hoeveel meisjes waren op dien leeftijd al niet het huis uit, op eigen wieken, of met iemand getrouwd, die haar geheel voor zich opeiste en geen rechten van een liefhebbende moeder erkende of die althans lastig vond. Ze wist wel, dat op dat gebied ook andere mogelijkheden bestonden en het kon niet anders of ze dacht aan Just, hoe het had kunnen zijn als Tinie zijn liefde had beantwoord. „Haast te mooi!" zuchtte ze bij zich zelf, want dan had ze een schoonzoon van wien ze niet hoefde te leren houden, maar die al een heel ruime plek in haar hart besloeg. Tinie was typisch zwijgzaam over hem en hoewel hij geregeld schreef en mevrouw uitvoerig antwoordde, had ze hem in méér dan een maand niet gesproken. Even dacht ze er over of ze hem zou opbellen om hem te vertellen dat ze dien Zondag alleen thuis was, in ieder geval zonder Tinie. Het trok haar aan, maar meteen verwierp ze het weer: al zagen ze elkaar nu weinig, die oude band tussen haar en Just bleef evengoed bestaan. Alleen had zijn verstand hem aangeraden dien althans tijdelijk enigszins te slaken en het huis van zijn pleegmoeder te mijden. Ze voelde hoe dit inderdaad het beste voor hem was en het mocht niet van haar uitgaan, hem daarheen te lokken. Een enkel woord van haar: „kom" zou genoeg zijn, maar ze wist, dat hij dan kwam met de stille hoop, dat ze hem iets goeds te vertellen had, misschien niet een feit kon noemen, maar dat ze toch niet voor hem wanhoopte. Het was waar:

ze wist dat Koerts kansen slecht stonden, maar dat betekende nog niet dat die van Just stegen. Natuurlijk konden ze in hun gesprekken Tinie en haar aangelegenheden niet vermijden en het zou Just nodeloos aan zijn oude wonde herinneren, die misschien nauwelijks dicht was. Toen kwam er een andere gedachte in haar op. Just kon wel geheel genezen zijn. Hij had herstel gezocht in Laren en als hij dat eens gevonden had? Als zijn gevoelens eens veranderd waren? Het leek haar onwaarschijnlijk, Just was geen man voor nu eens dit en dan weer dat, hij had sterke emoties, die niet van voorbijgaanden aard waren en toch moest ze met die mogelijkheid rekening houden en het zelfs voor hem hopen. Ze probeerde zich zo-ver te brengen, maar merkte nu ook, dat in haar veel van Tinie's optimisme stak. Ze kon haar illusie over die twee niet dadelijk laten varen, en dat het nog eens goed zou komen.

Onderwijl gingen ook dergelijke gedachten in Tinie's hoofd om. Ze deed haar best, niet over Just te piekeren, maar het toeval wilde dat ze in den overvollen coupé naast een vriend van Just kwam te zitten, die vroeger veel met hem samen werkte en dikwijls bij hen aan huis kwam. Zoals ook hun verdere kennissenkring, had hij geen vermoeden over de bijzondere verhouding waarin die twee tot elkaar waren komen te staan. Hij was altijd goede maatjes met Tinie geweest, die hun geregeld thee als lafenis tussen het studeren door was komen brengen en zijn begroeting was altijd vrolijk en joviaal. Natuurlijk begon hij dadelijk over Just en vertelde haar dat hij hem al een keer in Laren had opgezocht en misschien morgen weer even bij hem ging kijken, als het zulk weer bleef.

„De kerel leidt daar een leven van een prins," verklaarde Steffen Kooman lachend. „Mevrouw is een uitstekend pianiste en kan zijn moeilijkste tra-la-la's begeleiden. Zijn leerling blokt met ijver voor hem, want dan hebben ze meer tijd voor hun gezamenlijke hobby: schaken, niet met een praatje, maar met gruwelijk zwijgende toewijding, en om die idylle te volmaken is er een jonge dochter des huizes, die bereid is desnoods zijn schoenen te poetsen. Ik ben er maar kort geweest, maar als ik ooit heb moeten aanschouwen hoe iemand openlijk werd geadoreerd, dan is het mijn waarde en kalme vriend Just."

Tot Tinie's eigen verwondering voelde ze plotseling een fellen steek van jaloezie bij die woorden. Het was of haar hart opeens wonderlijke capriolen ging maken. Het klopte en bonsde of er een heimachine in zat en belemmerde haar geregelde ademhaling. Ze voelde zich niet bij machte het voor Steffen te verbergen en toch moest dat gebeuren. Daarom deed ze net of ze het te warm kreeg en wurmde zich uit haar mantel. Dadelijk hielp Steffen één en al beleefdheid en ze hoopte dat hij het malle trillen van haar handen niet opmerkte. Ze wilde maar dat ze een ander onderwerp van gesprek kon bedenken en toch hoopte ze, dat hij er mee zou doorgaan en meer vertellen, ze moest en zou weten wat Just daarginds beleefde. Als ze het niet deed, liet het haar later geen rust en geen ogenblik besefte de vrolijke Steffen, welk een moed het jonge ding naast hem aan den dag legde, toen ze er in slaagde op luchtigen toon te informeren:

„Nee maar, Steffen, daarvan moet ik meer horen. Is het een leuk meisje, die vlam van Just?"

„Tja, wat zal ik er van zeggen? Ik ben geen matador in het beschrijven van personen."

Hij deed zijn ogen dicht, als kon hij zo beter nadenken en vervolgde:

„In elk geval was het een lief kind, knap, en van dat

glanzende, donkere haar, met je weet wel — hij bewoog zijn handen op en neer om er golven mee aan te duiden — „en een slank figuurtje. De ouwe Just kon er slechter af komen."

Nu ging zijn blik weer naar haar en bekeek hij haar critisch:

„Zeg, weet je wat me ineens opvalt? 't Is net zo'n type als jij!"

Weer deed Tinie's hart pogingen om naar buiten te springen, maar ze wilde eenvoudig niet toegeven. Met stijve lippen zag ze toch nog kans een lachje te forceren, ze boog zo-ver het mogelijk was in de nauwe ruimte voorover en zei:

„Dank je, Steffen. Dat was werkelijk een goeie beurt van je!"

Zelf sloeg hij zich nu lachend op zijn knie:

„Waarachtig, Tinie, niet slecht voor een beginneling, echt complimenteus. Maar alle gekheid op een stokje, er is veel waars in, al is er één reuze groot verschil."

Tinie merkte, dat Steffen het gesprek echt naar zijn zin vond en er graag op doorging. In den ouden tijd maakten ze ook altijd samen gekheid en had hij de grootste pret, wanneer ze niet om een antwoord verlegen was! Ze deed dan ook haar best, haar ouden naam gestand te doen. Nog meer dan daarnet verlangde ze er naar, precies alles te weten te komen en Steffen was niet iemand om iets achter te houden. Arme Steffen, moest ze ondanks zichzelf denken, die geen vlieg kwaad zou doen en nu onbewust háár martelde met verhalen over... over haar mededingster, noemde ze het woord bij zijn juisten naam?

Ze slikte eens, keerde zich wat meer naar hem toe en ging door:

„Zo, is er dat reuze grote verschil? En wat is dat? Heeft ze geschoren wenkbrauwen, of knalrode lippen en nagels?"

„Tinie!"

Hij stak quasi verschrikt twee handen omhoog, „wat doe je me aan en wat denk je van Just. Nee, dat is het niet, het zit hem dieper."

Weer gleed Steffen's blik langs haar heen en bleef op haar gezichtje rusten, dat hij de vuurproef deed doorstaan. Maar Tinie was paraat, hij zou niets aan haar merken en uitdagend hield ze aan:

„Kom, Steffentje, zeg eens op, of durf je niet. Ben je bang, dat ik je de ogen ga uitkrabben?"

„O nee, ik durf je nog wel aan!" Steffen stak manmoedig de borst vooruit. „Je bent wel een katje, dat je met handschoentjes aan moet beetpakken, maar dat is het niet, ik moest het eerst bij me zelf definiëren. Het onderscheid zit hem in de uitdrukking van jullie gezichten, nog meer in de ogen. Elsje is één en al smeltende liefde, met haar grote violenkijkers, nou, en dat kan niet gezegd worden van die organen van jou. Jij kijkt wat te ondeugend en helder de wereld in, om zo sentimenteel te kunnen doen."

Inwendig huiverde Tinie en dacht ze wat een slecht mensenkenner Steffen toch was, want ze voelde zich helemaal niet ondeugend of helder, ze had het meeste zin om allersentimenteelst een deuntje te huilen. Alle lust om te strijden en zelfs een beetje met Steffen te flirten, ontbrak haar, maar ze mocht nu eenmaal geen kamp geven. Stel je voor dat hij aan Just vertelde, hoe zij veranderd was in een huilebalk!

Ze knikte hem dan ook bemoedigend toe:

„Knap jongetje ben je, Steffie, zoals jij de vrouwen dóór hebt! Je bent warempel een wonder."

„Zeg, neem je me er tussen?" wilde hij weten, want

hij was niet zeker wat die bijzondere schittering in haar kijkers beduidde, maar zo schuchter bekende ze met een bedeesd stemmetje:

„'k Zou het niet dur-re-ven!" dat hij weer op zijn knie sloeg en hartelijk lachte om haar komische manier van doen.

„Tinie," trachtte hij toen het gesprek persoonlijker te maken, „ik hoop, dat ik je nog eens als hevig-verliefd-verloofd meisje mag zien!"

„Man," waarschuwde ze hem quasi-ernstig, „klop het af, je zou er maar wee van worden!"

En handig begon ze over iets anders, wat háár meer belang inboezemde. Een flirtation in den vollen coupé met Steffen trok haar allerminst aan en zacht, want de belangstelling van hun medepassagiers scheen op hen geconcentreerd te zijn, vroeg ze:

„En Just? Hoe houdt die er zich onder. Geweldig épris?"

Ze moest en zou te weten komen of Just haar al was vergeten en of hij bezweek voor het zachte, meisjesachtige Elsje.

„Just?"

Met een hulpeloos gebaar haalde diens vriend de schouders op en schudde bedenkelijk het hoofd.

„Van Just krijg je niet zo gauw hoogte. We zijn beste vrienden, we behandelen alle mogelijke onderwerpen vrijuit, maar altijd abstract, onpersoonlijk, zijn hartsgeheimen houdt hij apart, die vertrouwt hij een ander niet toe."

„Maar je hebt toch zeker ogen in je hoofd?"

Ze hoorde zelf iets scherps in haar stem en haastig voegde ze er aan toe:

„Jij, ontrafelaar van meisjeszielen, hebt toch wel enig begrip van de gedragingen eens verliefden sexegenoots?"

Maar Steffen's hoofd bleef ontkennend schudden:

„Hier moet ik mijn onwetendheid betuigen. Dit is me te moeilijk. Ik kan je alleen zeggen, dat Just nog precies dezelfde rustige, bedachtzame jonge man van altijd was, en naar mijn bescheiden mening bestaat er geen meisje dat hem uit de plooi krijgt. En jij, ben je dat met me eens?"

Weer keek hij haar onderzoekend aan, zodat ze alle reservekrachten te hulp moest roepen:

„Natuurlijk," spotte ze, „ik zal het wel uit mijn hart laten jou tegen te spreken!"

„O, zo," constateerde hij voldaan, toen de bewegingen van zijn medepassagiers en een blik naar buiten hem vertelden, dat ze Bussum naderden en hij zijn spulletjes bij elkaar moest zoeken.

„Zeg, Tinie," zei hij nog even, „zal ik dien neef van je je zegen geven, als ik hem soms morgen zie?"

„Hij is geen neef van me, Just is niets van me!"

Ze hoorde zelf, hoe fel het er uitkwam en het scheen Steffen ook op te vallen, die juist beleefd een zwaren koffer van een medepassagiere uit het volle net tilde. Hij draaide zich om en vond bedarend:

„Keep your hair on, je zou waarachtig wel mindere kunnen bezitten!"

„Natuurlijk," haastte ze zich het goed te maken, „zó meende ik het ook niet."

„Anders zou ik je ook!"

Lachend dreigde hij haar met een vuist en voegde er bij:

„Dus ik mag hem de goedkeuring overbrengen van Tinie Vermeulen, de wildvreemde voor hem!"

„Best, hoor," kon ze nog zeggen, „daar zit hij beslist op te wachten."

„Of course!"

De zware koffer werd met één hand op het perron

gezet, zijn eigen bagage had hij in de andere, en met een vrolijken groet was Steffen meteen al een eind weg en verdween tussen de drommen forensen, die hun vrijen middag lekkertjes buiten gingen doorbrengen.

De coupé was aardig leeggelopen. Tinie bleef over met een dikken heer, die van Amsterdam af had zitten slapen en die dit zelfs voortzette tijdens het stationnement en met een dame, die een boeienden roman onder handen scheen te hebben. Tinie vond het een ware bevrijding, dat de rest was uitgestapt, vooral de twee jonge meisjes, die geen oog van haar en Steffen hadden afgehad en alleen tegen de aankomst te Bussum een stukje aandacht hadden besteed aan hun poederdoosje en lippenstift.

Toch nam ze de courant, die Steffen achteloos had laten liggen, dankbaar op, en dook er achter weg zonder te lezen, want ze voelde hoe het vreemd in haar gezicht ging trekken en dat ze haar zakdoek nodig had om een paar stiekeme traantjes weg te vegen. Bespottelijk vond ze het van zichzelf. Er was toch niets veranderd? Mal was het, dat ze het niet kon uitstaan dat een ander meisje dol was op Just! Dat kind was toch vrij om het hem te tonen! En geen wonder, Just was nu eenmaal een knappe, aardige man, ze wist wel, hoe vaak haar eigen vriendinnen met een tikje bewondering naar hem hadden opgekeken. Toen had ze het leuk gevonden. En nu was het dan ook niets dan lelijke afgunst bij haar. Ze kon niet hebben dat zijn belangstelling naar een ander uitging of meer dan dat. Ze moest het nu wel tegen zichzelf toegeven, dat ze Just telkens geweldig miste. Ze hadden zoveel punten van overeenkomst en hij kon haar zo prettig raden. Hoe dikwijls was het in de laatste weken niet voorgekomen, dat er een kleinigheid op school was gebeurd, waarover

ze hem dolgraag had geraadpleegd. Ook besefte ze nu, waarom ze de piano nooit meer had geopend. 't Zou haar te veel aan Just's stem doen denken en aan hun prettige muziekavondjes, als ze hem accompagneerde en ze soms tweestemmig zongen. Laatst door de radio had een weke mannenstem een bekende aria gezongen en was er ook opeens die beklemming geweest en had ze bijna gehuild. Nu wist ze heel zeker, dat het niet alleen Just's stem was, die het haar had aangedaan. Het was ook wel degelijk de persoon van Just, de rustige, bedachtzame, zoals Steffen hem noemde, die niet uit de plooi was te krijgen, maar van wien zij wist, dat hij anders was, dat hij op een moment al het andere kon vergeten. Hoe zou hij ook zo gevoelvol kunnen zingen? Zij kende dien anderen Just, die daaronder leefde en dien hij haar even had getoond. Waren voor zo iemand een paar maanden niet een korten tijd om haar te vergeten en zijn liefde op een ander over te brengen? Toen kwam de beschrijving van Elsje haar in de gedachten, die Steffen had gegeven.

„Zo-iets als jij!"

Natuurlijk maakte dat een verschil. Just was dan het type getrouw gebleven, alleen had hij er iets bij gewonnen en dat was een wezentje, dat hem adoreerde en zich graag door hem liet vormen, niet een bijdehandje als zij zelf. Ze probeerde er zich in te denken hoe prettig zo'n verandering voor Just moest zijn, maar ze kon niets anders zien dan Just's lachende ogen, als ze hem met een raken zet had getroefd of wanneer hij haar schijnbaar zonder erg uit haar tent had gelokt en zij „hapte". Hij had haar niet kattig gevonden. „Spirit" had ze volgens hem en in dien tijd was hij geen Just, die aangebeden wenste te worden. Maar wie weet hoe welkom het hem was na haar koele bejegening. Dat

moest hem wel als een koude douche op het lijf zijn gevallen. Het zou heus geen wonder zijn, dat hij zo'n aanhankelijkheid als Elsje wist te tonen, ging waarderen, juist op een keerpunt in zijn leven. Want dat was het enigszins. Niet alleen had hij afstand moeten doen van zijn liefde, ook was hij de vertrouwde omgeving waarin hij was opgegroeid, kwijt geraakt en Just met zijn huiselijken aard, verlangde vast en zeker naar een milieu, waar hij hoorde en welkom was. Ze wist van moeder, dat hij grote kans had op een betrekking in Utrecht aan een bijzondere inrichting. Wel moest hij nog examen doen, maar dat liep zeker goed af. Just nam niet aan zo-iets deel zonder er voor klaar te zijn en bij hem was het percentage voor wanboffen heel klein. Natuurlijk begon hij zijn baantje op een laag salaris, maar tot nu toe had hij al steeds privaatlessen gegeven, waarmee hij natuurlijk doorging... als... als hij zich de weelde permitteerde te gaan trouwen met... Elsje. Weer kwamen de lastige tranen in haar ogen, die ze met een nijdigen veeg afdroogde. Daar zat ze me nu te grienen, terwijl ze met een beetje gezond verstand al veel eerder had kunnen weten, waar ze haar geluk kon vinden. De goede kant er van was, dat ze nu meteen eens voelde, wat het zeggen wilde, als iemand je deed denken dat hij van je hield en na een paar maanden vergat hij je kalm voor een ander, die alleen een beetje op je leek. Zij zelf had Koert eens op een soortgelijke manier behandeld! Ze had hem eerst hoop gegeven en zijn brief van verleden week, waarin hij daarop terugkwam en waarin hij meende haar nog voor zich te kunnen winnen, had haar alleen maar kregelig gestemd. Nu pas welde er medelijden in haar op. Ze had het moeilijk gevonden, woorden te vinden om hem te vertellen, dat het hopeloos en voor altijd mis tussen

hen was. De brief had haar grote moeite gekost, terwijl ze voelde vellen en vellen te kunnen volpennen aan Just om hem uit te leggen hoe de ommekeer in haar tot stand was gekomen. De schok, dien Steffen haar, onbewust, had gegeven met zijn woorden over Elsje, hadden het haar duidelijk gemaakt.

Toen dwong ze zich tot kalmte en zag ze het zo rustig mogelijk onder ogen. Er was veel terug te brengen op haar oude kwaal, dat het onbereikbare haar plotseling onmisbaar leek. Nu was Just van een ander, was het dat?

De trein stopte weer bij een volgend station. Mensen keken de coupé's in en Tinie moest zich wel beheersen, en toen ze weer reden wilde ze flink zijn. Zo ging het niet. Ze was op weg naar de vacantiekolonie van Dora en ze kon er moeilijk als een treurwilg aankomen. Ze moest zich instellen op hetgeen ze zich had voorgenomen en haar eigen aangelegenheden niet laten bovendrijven, want dan kon ze zich niet geven aan al het nieuwe, dat Dora haar zou tonen. Wie weet hoezeer ze zo-iets nog eens nodig zou hebben. Misschien kon ze later solliciteren naar een plaats als vaste directrice van een groot tehuis, als ze ervaring opdeed en men was tevreden over haar. Dora was toch ook nog jong. Tinie trachtte zich de voordelen van zo'n positie voor te stellen! Natuurlijk had je vrij wonen. Dan kon ze moeder bij zich in huis hebben en hadden ze het gezellig samen, terwijl er genoeg kinderen waren aan wie ze haar zorgen kon geven. Hun leven was gevuld en ze hadden er geen mannen bij nodig, geen Koert, die op háár steunde en geen Just, nee, ook geen Just. In plaats dat hij zong, zette je immers de radio maar aan en als je lang genoeg draaide, hoorde je wel iemand die niet voor hem onderdeed. Dus alsjeblieft geen verder ge-

zeur, en vastberaden verdiepte ze zich in de krant en toen ze aan het stationnetje van haar bestemming uitstapte, had ze zichzelf weer goed in bedwang en zou niemand in dit meisje met het vrolijke gezichtje, een pijnlijke onzekerheid hebben vermoed.

Buiten op het kleine pleintje kwam een jong meisje op haar toe.

„Juffrouw Vermeulen?” vroeg ze wat schuchter, want het is altijd vervelend iemand met een naam aan te spreken, waarnaar niet geluisterd wordt, maar dezen keer had de vraagster dadelijk beet en op Tinie's gretig:

„Ja, dat ben ik,” legde ze verder uit:

„Ik ben assistente van de kolonie en juffrouw Van der Elst heeft me hierheen gestuurd om u op te wachten. Ze zei dat het veel te mooi weer was om in een autobus te hobbelen en dat u vast graag een eindje fietste. Ze heeft me daarom haar eigen karretje meegegeven.”

Ze wees op twee fietsen, die tegen een boom leunden, en Tinie sloeg in verrukking de handen in elkaar.

„Mensenkinderen,” riep ze uit, „wat een goeie gedachte.”

Aarzelend keek ze de andere even aan, omdat ze haar naam nog niet wist en haastig stelde deze zich voor:

„Willy van Eck!”

„En ik ben Tinie Vermeulen.”

Tinie's antwoord kwam met den nadruk op haar voornaam en even lachten ze samen om het weinig ceremoniële. Willy kon niet veel met Tinie in leeftijd verschillen en ook niet met Dora, maar het sprak vanzelf, dat deze haar prestige moest handhaven en zich niet kon laten tutoyeren.

„Punt één, waaraan ik moet denken voor me zelf,” merkte Tinie in stilte op en vond dat ze nu al iets had opgestoken van haar bezoek, want anders had ze zonder

meer haar eigen assistentjes verzocht niet zo griezelig beleefd en onderdanig te zijn. En ze prentte het zich goed in de gedachten: afstand bewaren.

Toen reden ze samen over den prachtigen, gladden weg, die zachtglooiend op en neer ging en Tinie keek zich haar Amsterdamse ogen uit naar alle mooie tinten. Gek, als je in de stad was, merkte je niet, dat je iets te kort kwam, hier buiten drong het pas tot je door. Het donkere bos, dat afstak tegen het heldere groen van een weitje met een paar koeien, toen wat verder op de hei met hier en daar een bomengroepje als een kleine oase en dan een villa, half verscholen achter de struiken, met grote terrassen, waar je heerlijk kon zitten.

„Wat is het hier heerlijk!”

Willy lachte om Tinie's verrukking en om de manier waarop ze met haar neus snoof, om vooral veel van de lekkere geuren binnen te halen! Tinie wist zelf niet hoe juist van pas haar dit kleine fietstochtje kwam, na de emoties in den trein en hoe ze zichzelf terugvond in de mooie natuur, waarbij Willy's tegenwoordigheid haar niet hinderde. Willy was een rustig type, die niet veel praatte en die Tinie den tijd liet, goed rond te kijken.

Toen ze het dorp door waren, zagen ze het koloniehuis liggen in een tuin met oude, grote bomen, genoeg in de buurt van de bewoonde wereld om het gemak van winkels te hebben, maar toch ver genoeg er vandaan om echt buiten te zijn. En Tinie voelde hoe ze al het andere tijdelijk van zich had afgezet en klaar was voor nieuwe indrukken.

„Tinie ziet kans misère tot nader order op te bergen,” noemde moeder het wel eens benijdend, want het was een gave die ook voor haar omgeving van belang was.

Dora had staan uitkijken naar haar gast en kwam zelf haastig aanlopen om Tinie welkom te heten.

„Prettig, dat je de reis er voor over had," zei ze blij. „Voordat ik je naar boven laat gaan, neem ik je eerst mee naar buiten, vanwege den geweldig goeden indruk, dien je van mijn huis zult krijgen. Je moet weten, dat dit het gunstigste moment van den dag is. Ze hebben allemaal hun slaapje uit en zitten aan de thee, zo heet het tenminste, hoewel het kroezen met melk zijn."

Tinie lachte en Dora vond ronduit:

„De eerste indruk doet veel en dan kan er later veel gebeuren, eer je dien weer vergeten bent," en ze ging Tinie voor, den tuin door, om het huis heen, waar op het grasveldje lange houten planken op schragen waren gelegd.

Daaraan zaten op banken een vijf-en-twintigtal kinderen, blond, zwart en bruin, van drie tot zes jaar. Het was hier beschut tegen den wind en echt warm, zodat de assistentjes hun pleegkinderen geen kleren hadden aangetrokken, alleen maar rode badpakjes en sandaaltjes.

„O!" riep Tinie verrukt uit bij dit aardige tafereeltje en bleef staan, terwijl Dora glunderde: ze had haar doel bereikt.

Het was dan ook een schattig gezicht, hoe de kleuters de stevige kroezen met hun beide handjes omklemden en hun gezichtjes er in begroeven. Toen ontdekten ze plotseling, dat er bezoek was en staarden ze Tinie met open mondjes, waarvan de melk afdroop, aan.

„Net een reclameplaat voor de zuivelbeweging: drink meer melk, vind je ook niet?" fluisterde Dora. „Ik geloof dat ik er een kiekje van instuur."

Tinie knikte en begroette de andere assistentjes, die met de zorg voor dezen maaltijd waren belast en vriendelijk teruglachten, maar met hun taak doorgingen. Toen liep ze met Dora dichter op de tafel toe. Deze

begon prettig en ongedwongen een praatje tegen de kleine meisjes, die leuk devoot naar haar opkeken en goed durfden antwoorden. Het was duidelijk, dat de directrice hier een persoon van gewicht was, zelfs voor de kleinste peuters.

„Zou ik het ooit zo-ver brengen?" peinsde Tinie bewonderend, toen er afleiding kwam, doordat een klein meisje wat al te veel belangstelling had voor de visitejuffrouw en haar evenwicht verloor. Met kroes en al maakte ze een onverwachte buiteling van de bank. Ze kwam niet hard terecht, bank en schragen waren berekend op de hoogte van degenen, die ze moesten gebruiken, maar de schrik was al erg genoeg en de dikke waterlanders stroomden met de restjes melk langs het gezicht en het badpakje. Voordat één der assistentjes te hulp kon schieten, was Tinie er al bij. Ze raapte het meisje, dat één der kleinsten bleek te zijn, op, en suste het met lieve woordjes op haar arm, terwijl Dora lachend toekeek en niet ingreep. Uit haar tasje diepte Tinie daarna een pepermuntje op en het kleine ding liet zich getroost op de bank neerzetten, terwijl ze dapper op de ontvangen lekkernij zoog. Maar daarmee was het niet afgelopen.

„Mijn ook," vroeg-beval een leuk, kraalogig jongetje en stak twee armen uit naar deze aardige bezoekster en met een vertederd gebaar tilde deze ook hem van de bank en liet hem zelf in haar tasje zoeken of er misschien nog ergens zo iets lekkers te vinden was. Het gelukte, maar daarna kwam Dora tussenbeide:

„En nu gauw op je plaatsje, Loutje," zei ze ferm en voerde Tinie aan een arm mee.

„Dan kan je je even opfrissen," vond ze gemoedelijk.

Eenmaal uit het gezicht van de kleintjes, in de koele gang van de ouderwetse villa, die voor het tegenwoor-

dige doel heel geschikt was veranderd, dreigde Dora haar lachend met een vinger:

„Tineke," plaagde ze, „daar was je nog geen vijf minuten op mijn domein, of je beging de grootst mogelijke fout. Je was druk bezig favorietjes te maken. Liefkozingen en pepermuntjes aan dat leuke stel! Het was te begrijpen, want niets is zo verleidelijk, maar... ook gevaarlijk. Je zult het misschien moeilijk vinden om het voetstoots van me aan te nemen, maar al zijn de mensjes hier nog zo jong, het is toch al een echte staat, met politieke partijen van uitgesproken kleur. En bevoorrechting ontketent burger-oorlogjes met heuse gewonden en heuse misère."

Tinie zag haar met verschrikte ogen aan. Het pepermuntjes-incident nam grote vormen aan: natuurlijk had ze hun allemaal iets moeten uitdelen, maar de grote fles zuurtjes, moeders idee, zat gelukkig nog in haar koffertje achter op de fiets! Dora had gelijk, op school waakte ze er ook voor en nu was ze hier zo verkeerd begonnen. Maar Dora legde een vergoelijkende hand op haar arm en zei vriendelijk:

„Je bent een vreempje en daarom is het niet zo erg. Ga deze dagen maar je gang en vier je moedercomplex eens bot, want er zijn er bij, die snakken naar een knuffelpartijtje. Als outsider kan je je die dingen permitteren, waarvan wij ons moeten onthouden. Dat valt niet altijd mee, want sommigen hebben van die vraagogen..."

Dora's expressief gezichtje toonde aan, hoe graag ze eens even haar plichten wou vergeten en met een arm door dien van de jonge directrice heen, vond Tinie bewonderend:

„Je ziet met één oogopslag, dat bij jou alles op wieletjes loopt. Zover krijg ik het natuurlijk niet dadelijk, zo'n eersten keer. Dorus, kind, je bent een kraan!"

Maar deze snoof eens minachtend en on-directriceachtig en vond toen onparlementair:

„Lariekool, Tinie, als je critischer was aangelegd zou je heel wat aanmerkingen kunnen maken en wat jouw speciale kolonie betreft, kind, ze hebben me daar effentjes zuster Bakker voor je aan den haak geslagen en met die ben je goed af. Van haar gaat een soort fluïdum uit, dat eensgezindheid en harmonie welig doet tieren en bengels verandert in makke schapen. Leidsters met humeurtjes worden engelen, als zij in de buurt is!"

Eerst vond Tinie dit de grootst mogelijke geruststelling voor haar experiment, maar toen viel haar iets in, dat haar benauwde:

„Maar is ze dan niet in haar wiek geschoten, dat het bestuur haar opscheept met zo'n ononderlegde directrice als ik, zonder ervaring?"

Maar nu lachte Dora voluit:

„Maar je daarover niet bezorgd, meisje, zuster Bakker is nooit op haar teentjes getrapt, dat komt eenvoudig niet voor. Zuster Bakker is zuster Bakker, die alle beheer over alle koloniehuizen kon krijgen als ze wilde, zodra ze één enkel woordje zegt! Maar dat doet ze niet. Het is haar niet om macht te doen. Ze leeft voor haar vak en als je tien minuten met haar hebt gesproken, ben je daarvan overtuigd en haar gewillige slavin, directrice of niet! Ze is een schat!"

„Hè!"

Tinie ademde verlicht op. Dora, die niet zo gauw warm liep voor iemand, had met waar enthousiasme gesproken over degeen, die Tinie's grootste steun moest zijn. Ze zag zonder enige pedanterie zelf in, dat het bestuur wel degelijk had overwogen, dat onder deze omstandigheden Tinie's jeugd geen bezwaar kon zijn, daar

zuster Bakker achter haar stond met raad en daad.

Dadelijk nadat Tinie een eenvoudig katoenen jurkje en een schort had aangetrokken, begon ze de assistentjes te helpen. Ze droeg de kroezen op het blad naar de keuken, rolde slabbetjes in elkaar en deed wat haar hand te doen vond, blij dat ze de gewone routine eens mee kon maken. Ook den helen Zondag was ze in de weer, ze controleerde, regelde mee en mocht als een privelege de hele kleintjes aankleden, terwijl zij ook het verteluurtje mocht vullen, waarbij Dora haar vrij liet in de keuze van haar verhaal. Ze genoot zelf van al die leuke, opgeheven gezichtjes, die alweer veel kinderlijker waren dan haar klas-peuters en ze had het met alles en alles zo druk, dat ze geen tijd had, aan eigen moeilijkheden te denken.

„Hè," zei Dora 's avonds bij het naar bed gaan, „'k wil je best een jaar als assistent hebben, je hebt het heilig vuur!"

En die lof deed Tinie goed, want haar goede wil, gecombineerd met zuster Bakkers ervaring, moest dan toch wel goed werken.

Zondagavond nam Dora er den tijd voor, haar zelf naar den trein te brengen en onderweg bespraken ze nog van alles wat met een kolonie in verband stond.

„Je hebt den slag van met kinderen om te gaan, Tinie," zei ze nogmaals en vroeg daarna of ze ook wel iets anders wilde horen, of liever alleen „lievigheidjes." Lachend verklaarde Tinie, dat ze graag gecritiseerd werd door Dora, liever dan dat haar eigen bestuur het nodig zou oordelen en nu gaf Dora onomwonden haar opinie:

„Jij zult er aan moeten denken, je prestige te handhaven, zowel tegenover de kinderen als tegenover de assistenten. En wees vooral niet te medelijdend voor de laatsten. Ze zijn niet van suikergoed en kunnen tegen

een stootje. Zwakke meisjes worden niet aangenomen en gezonde mogen 's avonds gerust moe zijn. De staf, dien je krijgt is goed berekend voor het aantal kinderen. En dan ... als je in de verleiding komt, denk aan de pepermuntjes!"

Ze lachten nog even over Tinie's komische entrée zoals Dora het noemde en Tinie bekende, dat ze maar al te zeer op de hoogte was van de opgesomde zwakheden.

„Als ik maar gewoon tegen zuster Bakker mag doen, mijn eigen zelf zijn!" zuchtte ze en Dora gaf toe:

„Natuurlijk mag je dat, je zou het niet eens anders kunnen, gansje! Bakkertje ziet meteen dwars door je heen, nou, hè, en dan ben je gepiept!"

„Gelukkig," meende Tinie, en hardop nam ze zich voor: „ik lever me op genade of ongenade aan haar over, en vraag of ze me een knipoogje wil geven als ik uit den toon val."

„Welja," spotte Dora goedmoedig, „je vraagt nog al wat. Het goeie mens heeft dan aan het eind van den zomer terwille van jouw carrière een chronisch knippend oog en moet zich onder behandeling stellen."

„Dat moet ze voor de goede zaak over hebben en het bestuur kan er wel voor opdraaien, hun kas schijnt er uitnemend voor te staan."

En nog lachend stapte Tinie in haar coupé en wuifde zolang ze kon tegen Dora, die met beide fietsen aan de hand stond te wachten, tot de trein uit het gezicht was.

„Dora is een kraan," vond ze hardop tegen het raampje dat ze openzette om frisse lucht te krijgen, en ook thuis raakte ze niet uitgepraat over Dora, met haar nuchteren levenskijk en grote opgewektheid, de kleine schatten met hun lieve en ondeugende maniertjes en het vele, dat ze er had opgestoken. Maar onder in haar

woelde dat andere, dat ze op de heenreis had gehoord en dat ze zo graag met moeder zou willen delen. Maar toch volgde ze moeder niet naar haar slaapkamer, wat ze anders voor extra vertrouwelijkheden deed. Dit was iets, waarmee ze moeder niet lastig mocht vallen.

Moeder en Tinie kusten elkaar dus goeden nacht en gingen elk naar hun eigen kamer, met de eigen gedachten, en deze twee mensen, die zoveel van elkaar hielden, meenden het zo goed met elkaar, dat ze trachtten, hun zorgen niet op de andere te stapelen. Maar dezen keer had het een averechtse uitwerking. Nu had een uitwisseling van gedachten juist een einde kunnen maken aan beider onderdrukte angsten.

Moeder hield het bezoek van Just, dat ze dien dag had gehad, geheim voor Tinie. Wel had ze gewacht op een geschikte gelegenheid, om er over te vertellen, maar ten slotte was ze bang om Tinie's opgewektheid, die deze als zó echt had doen voorkomen, dat moeder er in was gevlogen, te verdrijven, wanneer ze het netelig onderwerp aanroerde. Ze wist te weinig van Tinie's gevoelens voor hem, maar wel was ze overtuigd dat Tinie wist waarom Just zo vlug gehoor had gegeven aan de vraag van zijn vaders vriend om in Laren te komen wonen. En ook, dat in Tinie's hartje medelijden voor hun ouden vriend en huisgenoot woonde en als ze nu hoorde, dat Just geen genezing van zijn leed in Laren vond, werd de herinnering aan haar prettig uitstapje vergald. Moeder moest den laatsten tijd zuinig zijn op vrolijke buien bij Tinie!

En zo hoorde Tinie niet, dat Just gebruik had gemaakt van Wouters mededeling in een brief aan hem, over Tinie's voorgenomen uitstapje naar het koloniehuis. Hij wist dus dat hij moeder alleen zou treffen en Tinie niet zou hinderen met zijn bezoek en daarom had

hij dezen Zondag daartoe benut. Had Tinie het maar geweten! Vast en zeker had ze zich dan niet aan haar besluit kunnen houden om moeder niet te vertellen van de ellende in haar hart. En hoe graag en hoe volledig had moeder haar dan uitgelegd, dat Just niet wispelturig was en dat een toevallige uiterlijke gelijkenis met een ander meisje hem Tinie niet had doen vergeten. De liefde van Just was niet alleen voor een meisje met Tinie's gezichtje, maar wel degelijk ook voor haar innerlijk.

Just en moeder hadden gezellig bij elkaar gezeten in een druk gesprek, want hoewel ze geregeld correspondeerden, waren er veel onderwerpen, die je dan niet behandelde of aanraakte.

„En Just," moest moeder nauwkeurig weten, „hoe heb je het er nu eigenlijk? Is het werkelijk alles zo naar je zin of wil je het zo vinden?"

Met zijn kopje thee naast zich en een sigaar rokend, die moeder haastig en blij uit het zolang gesloten gebleven kistje had aangeboden, gaf Just haar een beschrijving van alles wat ze wilde weten en hij eindigde:

„Ja, tante Jo, het is er goed, maar altijd „the next best." Dit hier blijft toch altijd mijn eigenlijke tehuis en vaak denk ik terug aan vroeger."

Zijn blikken gingen in het rond en bleven lang op de piano rusten, eer hij langzaam zei:

„Maar ik ben zo tevreden, als ik kan."

„Je sprak daarnet over een dochtertje, een aardig meisje, is ze volwassen?"

Nu lachte Just even ondeugend en legde een hand op haar knie.

„Lieve tante Jo, dat is zo heel vrouwelijk en voorzichtig ingekleed, maar de domme man begrijpt de verborgen mening."

Er was een grappig-ironisch lachje in zijn ogen toen hij verder ging:

„Ik ben benieuwd, wat u zal zeggen, als ik vertel dat Elsje op uw Tinie lijkt."

„Just!"

Nu lachte hij haar openlijk uit om die gamma van nieuwsgierigheid, angst en ongeloof, die ze enkel in zijn naam wist te leggen en liet hij haar nog in het onzekere.

„Van wie heeft Tinie het toch geërfd, dat plotselinge springen tot conclusies, het spontane, dat haar innerlijke gedachten plotseling verraadt?"

Hij was nu even helemaal de oude Just, die genoeglijk vrij durfde zijn in zijn toon tegenover haar, maar toen versomberde zijn gezicht, en met een stem waarin men den waarachtigen ernst hoorde, zei hij:

„De gelijkenis is wat heel oppervlakkig, tante Jo, ze hebben zoals u het wel eens noemde een „faux air" van elkaar, voor de rest..." zijn handen maakten een welsprekend gebaar, „Tinie's vast karakter, haar willetje en dat bijzonder aantrekkelijke, het sprankelende in haar, mist Elsje ten enenmale. Die is een lief natuurlijk kind, begrijp me niet verkeerd, maar ze is lang geen Tinie, „zo is er maar eentje."

Dit laatste was een aanhaling uit één van Hullebroecks liedjes, „Marleentje," dat hij zo dikwijls voor moeder had gezongen:

„Als mijn Marleentje, zo is er maar ééntje!"

Maar moeder glimlachte nu niet, inplaats daarvan zei ze zacht:

„Onze Tinie is veranderd, Just, juist dat sprankelende is verdwenen."

De bekentenis viel haar zwaar, en toch dwong ze zich er toe, want ondanks haar grote liefde voor Tinie wilde ze eerlijk blijven tegenover Just. Als hem dat nu juist zo bijzonder had aangetrokken!

„Och!"

Just's gezicht verzachtte en rustig wist hij moeder te vertellen, hoe hij dit zag.

„Dat komt terug, tante Jo. Herinnert u zich niet, dat we er al eerder over gesproken hebben? We voelden allebei, dat Tinie door een moeilijke periode heen moest. Dan moet dat bruisende in haar tijdelijk verstillen. Haar levenslust en levensdurf lijken dan klein en zwak te worden, maar ze zal zich zelf overwinnen, misschien met verlies van veel, maar met ten slotte winst en dan komt die ingeboren levensvreugde weer naar boven, onweerstaanbaar. Nee, dat verliest ze niet, ik weet het zeker. Tinie zal nooit verzuren, na een inzinking krijgt u een verinnigde Tinie te zien, die haar omgeving weet te verwarmen en gloed bijzet."

Toen gooide hij alle sentimentaliteit en te groten ernst van zich af. Hij was niet gekomen om te filosoferen of te lamenteren over wat hem heel misschien nog wachtte en hij ging voor de piano zitten en onthaalde moeder op haar lievelingsliederen. Later hielp hij haar bij het klaarmaken van den eenvoudigen maaltijd, dien ze hem maar kon voorzetten en toen hij wegging, wist hij, dat ze elkaar hadden goed gedaan door dit samenzijn.

En hoezeer moeder ook vervuld was met dit alles, ze sloot het in zichzelf op. Ze meende beide partijen beter te dienen door niet over Just en diens uitlatingen tegen Tinie te spreken.

HOOFDSTUK VI

EN EEN „HAPPY END”

Op het terras, dat langs de hele voorzijde van het aardige, landelijke koloniehuis gebouwd was, stonden Tinie en zuster Bakker naast elkaar te wuiven naar de inzittenden van den groten, zwarten wagen van mevrouw Dorema. Dirk was net met ware chauffeurskunst het tuinpad uitgereden en had den scherpen hoek keurig genomen.

Het bestuur in zijn voltalligheid keerde naar Amsterdam terug na hun wat officieel bezoek aan aller troetelkind: de vacantiekolonie.

Ze waren gekomen omdat het de laatste dag was van Tinie's directriceschap en elk jaar werd dan in een kleine, plechtige bijeenkomst nagegaan hoe de resultaten waren en of men met genoegen terug kon zien op den afgelopen zomer.

De kinderen waren al den vorigen dag in een speciaal gehuurde autobus weggebracht. Het waren allemaal Amsterdammertjes en de reis loonde dus de moeite, want ook alle bagage in de meest zonderlinge koffertjes, mandjes en dozen vond een plaatsje in het ruime vehikel. De assistentjes begeleidden voor het laatst hun beschermelingetjes, die er allen roze en bruin uitzagen. Het leek wel of ze niet alleen dikker waren geworden, maar ook gegroeid, want vreemd stonden hun de stadse kleren, na de heel eenvoudige trainingspakken van het tehuis.

De zon- en zeekuur had wonderen verricht aan de bleekneusjes, en in de vergadering, die in Tinie's kamer tevens kantoor, werd gehouden, waren veel waarderende woorden gesproken.

In de afgelopen weken was telkens één van de dames komen kijken en aan Tinie's adres werden verschillende vleiende opmerkingen gericht. Ze had wel met moeilijkheden te kampen gehad, maar haar moed en goed humeur had ze steeds weten te behouden en vriendelijk knikten de andere bestuursleden, toen de presidente ten slotte vroeg:

„En ik meen uit ons aller naam te spreken, juffrouw Vermeulen, als ik vol hoop vraag of we u andermaal weer bereid zullen vinden ons ten dienste te zijn.”

Eerst meende Tinie, dat er geen antwoord van haar werd verwacht, maar dit bleek wel het geval te zijn, want ze keken haar allen in spanning aan. En toen voelde ze zich opeens niet meer het directricetje, dat geleerd had zich zo nodig te laten gelden, maar was ze alleen weer een jong meisje tegenover veel oudere dames. Met een blik om hulp naar zuster Bakker, die breeduit en genoeglijk mee aan tafel zat, verzekerde ze open:

„Als zuster Bakker er weer is, durf ik het graag aan.”

Het iets naïeve in dit antwoord scheen de dames te bevallen en men knikte tevreden, toen ook zuster beloofde:

„Indien het mij maar enigszins mogelijk is, doe ik het zeker.”

„We zullen zorgen er het volgend jaar tijdig bij te zijn, om u beider zeer gewaardeerde hulp machtig te worden,” beëindigde mevrouw Dorema het officiële gedeelte en een ogenblik later kwam de ijverige huisbewaarster, juffrouw van Dorp, binnen, met koppen bouil-

lon en schalen belegde broodjes.

Daarna zorgde ze nog voor koffie, cake en vruchten en lunchte men ongedwongen met elkaar.

Op haar onnavolgbare, gemoedelijke en humoristische wijze vertelde zuster Bakker enkele grappige voorvallen en men stond pas op, toen de klok haar waarschuwende stem liet horen en men ieder ogenblik Dirk verwachtte, die bij de Van Dorpen in de ruime keuken had gezeten.

Maar voordat hij er was, nam mevrouw Dorema Tinie even apart en met een arm door den haren liep ze met haar over het terras, langs de houten lighallen het tuinpad op.

Even zag Tinie haar wat angstig aan, maar mevrouw begon dadelijk met haar gerust te stellen.

„Nee, Tinie, het is geen hernieuwde aanslag op je vrijheid, op je persoontje, ik wil je alleen maar iets vertellen, dat je terughouding tegenover mij onnodig maakt. Ik voel hoe moeilijk het voor je is en ik billijk het ook volkomen, maar als je me hebt aangehoord, begrijp je me beter. Koert heeft ons een langen brief geschreven, nadat hij wist, dat jij zijn vrouwtje niet kan worden. Het waren de woorden van een jongen man, die door een grote teleurstelling geheel uit het lood is geslagen. Hij gaf voor het ogenblik den brui aan alles en trok er alleen op uit. Hij wilde alleen even thuis komen om alles te regelen en wenste dan door niemand te worden geïntervieuwd zoals hij het noemde. Om je de waarheid te zeggen, verwonderde het ons niet. Jouw aarzeling had ons voorbereid, ook op Koerts reactie, maar toch pakte ons de zekerheid geducht aan. We wilden ons goed houden, maar toen hij vóór ons stond, onze enige zoon, kon zijn vader zich voor één maal niet beheersen. Hij wankelde en we meenden, dat hij weer

één van zijn aanvallen kreeg, die hij juist had overwonnen! Het was een vreselijk moment, Tinie, het leek me toe of alles me op eenmaal ging ontvallen, maar het werd voor Koert een psychologisch keerpunt. Later hebben we het tenminste zo beredeneerd. De schok van jouw weigering is het begin geweest, al besefte niemand het, Koert was er door wakker geschud uit een onbestemd idee, dat hem alles gelukte. Wij hadden hem dat bijgebracht door onze opvoeding. Soms beseften we dat zelf, maar och, Tinie, we waren zwak voor hem en dat strafte zichzelf. Het eerste dat hem werkelijk onontbeerlijk leek, konden we hem niet geven. Toen wist hij, dat er voor hem onbereikbare dingen waren. Het heeft hem tijd gekost, dat te verwerken. Voordat hij zover was, maakte hij mee, dat zijn vader in elkaar stortte. En wat deze in zijn gezonden tijd niet gedaan kreeg, gebeurde, toen hij ziek en zwak was. Er werd een snaar in dezen nieuwen Koert aangeraakt, die nog nooit gevibreerd had, hij voelde, dat hij ons moest beschermen en dat gaf hem de nodige kracht om het te kunnen. Hij is niet op reis gegaan, maar nam zijn vaders taak op de schouders. Mijn zwager is een verstandig man, hij maakte gebruik van deze zeldzame gelegenheid om Koert van allerlei op te dragen, zodat hij het gevoel kreeg, echt onmisbaar te zijn. En het is bij Koert geen opwelling van het ogenblik geweest, ook nu gaat zijn hele denken nog naar de zaak uit. Onder ons gezegd en gezwegen, Tinie, is mijn man al veel beter dan hij zich voordoet, om Koert de kans te geven, van allerlei op te knappen."

Weer zweeg mevrouw en weer wist Tinie, dat er nog iets zou volgen en dat kwam ook:

„Dus nu is er een Koert Dorema, die zichzelf tot een flinken man aan het vormen is."

Mevrouw zei het met vergeeflijken trots en uit den

nadruk op het „zichzelf" begreep Tinie de bedoeling van haar woorden heel goed en spontaan wendde ze zich tot de oudere dame. Mevrouw Dorema had in deze hele geschiedenis zo'n mooie rol gespeeld, dat Tinie voelde haar niet verder in onzekerheid te mogen laten.

„Gelukkig voor u en meneer."

Ook Tinie's manier van zeggen was duidelijk en slechts voor één uitleg vatbaar en mevrouw liet het er bij. Ze had het nodig geoordeeld, terwille van beide jonge mensen een verslag te geven van het gebeurde, maar ze was verstandig genoeg om niet aan te dringen op iets waarbij nooit andere motieven een rol mogen spelen dan een alles overheersende liefde. Tactvol veranderde ze dan ook van onderwerp en deed een paar vragen naar de beschermelingetjes en hoe hun vertrek van stapel was gelopen.

Maar Tinie kon haar bescheiden en lieve manier van optreden niet gemakkelijk vergeten en terwijl ze de dames in de wegrijdende auto nawuifde, ging alles weer door haar heen, en uitte ze iets er van tegen zuster Bakker: „Mevrouw Dorema is toch een echte schat."

Zuster Bakker knikte, en beaamde het volmondig, al was het dan in enigszins andere termen.

„Zij is een hoogstaande vrouw, met veel plichtsbesef en gevoel voor anderen. Men moet haar nog des te meer bewonderen als men weet dat ze dit soort dingen," — met een gebaar in het rond wees ze op het huis en de omgeving — „indertijd bij de oprichting nog niet uit een ruime beurs kon doen en ze er zichzelf heel wat voor moest ontzeggen. Het is bij haar niet alleen het zoeken om legen tijd te vullen, maar liefdewerk dat uit het hart voortkomt. De Dorema's hebben vroeger een dochtertje verloren en dat heeft hen heel ontvankelijk gemaakt voor wat andere ouders hebben te verduren, die geen geld hebben om hun zwakke kinderen naar buiten te sturen. Ze hebben nu alleen maar een zoon, enfin, je kent mevrouw en zult dat wel weten."

Zuster gaf geen verder commentaar over Koert, maar na dit verhaal begreep Tinie beter hoe het mogelijk was geweest, dat twee verstandige mensen, als mevrouw en meneer Dorema toch waren, hun enigen zoon zo hadden kunnen verwennen. Natuurlijk was de herinnering aan het dochtertje, dat ze niet hadden mogen behouden, de oorzaak, en ze kreeg een warm gevoel van dankbaarheid, bij de gedachte dat alles zo was gelopen en zij tenminste geen schuld droeg aan een verwijdering tussen Koert en zijn ouders, zoals bijna was gebeurd. Ook was ze heel blij dat hij bijtijds tot inkeer was gekomen en geen onbezonnen dingen had begaan, maar zijn verdriet als een man droeg. Toch bracht het geen verandering in haar gevoelens ten opzichte van hem. Koert bleef de prettige vriend, dien ze graag had willen behouden en met wien ze graag had willen blijven omgaan, maar er was op de hele wereld maar één persoon met wien ze het leven durfde ingaan als zijn vrouw, al werd dat dan ook een bestaan, waarin zuinigheid en op de kleintjes letten het parool zou zijn.

Dat leek haar nu juist leuk. Ze konden best hun geluk in huis vinden met praten en lezen en niet te vergeten Just's heerlijke muziek. De avonden vlogen dan voorbij... Toen trok ze met een ruk de rem aan. Wel, haar verbeelding was daar aardig op hol geslagen. Just dacht er niet aan, haar te vragen of ze soms ook veranderd was, wat betrof een samengaan met hem. Dat had ze een half jaar geleden niet gewild en hij had er zich bij neergelegd. Hij was hun huis uitgegaan om het te overwinnen en het was hem gelukt door een meisje, dat wél wist te besluiten.

Maar ze wilde niet treuren over dingen waaraan niets te verhelpen viel en ze had zich geschoold, hem zoveel mogelijk uit haar hoofd te zetten. Soms lukte het niet, dan liet het zich niet terugdringen, maar meestal slaagde ze en ook nu kon ze het, en gearmd met zuster Bakker liep ze het koele huis in, waar het vreemd stil was, nadat ze gewend waren aan drukke stemmetjes en trippelende voetjes.

„Naar, hè zuster Usse, die rust en orde?"

Deze lachte eens en knikte haar ex-directricetje vriendelijk toe. Ze had plezier in haar nieuwen bijnaam, dien Tinie had overgenomen van één der peuters, die het „zuster" zó had verhaspeld, en zuster Bakker had verklaard: „Het klinkt beter dan de werkelijkheid. Ik ben op dat gebied werkelijk als een verschoppeling op de wereld gekomen, want wie kan nu tevreden zijn met mijn combinatie van namen, te beginnen met Bakker, niets om verrukt over te zijn, maar toen hebben mijn goeie ouders me ook nog Keetje gedoopt! Daarom vind ik dat zuster Usse best, het klinkt gemoedelijk en het zegt gemakkelijk!"

„O," zuchtte Tinie toen verder, met een blik in het rond, „wilt u wel geloven, dat ik beslist heimwee zal krijgen naar dit alles. Maar ik heb wat bedacht. Ik houd het met allemaal aan, want ik vind het een verschrikkelijke gedachte, niets meer te horen van al die leuke mensen en kinderen."

„Och, kindje," zusters toon was heel gemoedelijk tegen haar directrice, „dat neem je je nu wel voor, maar het zal bij die plannen blijven. Ik weet het aan mezelf, je verliest elkaar toch in eigen omgeving, als je weer in je gewone doen bent."

„Zuster," midden in de gang bleef Tinie staan en hield de andere ook tegen, „was het dan ook niet echt gemeend, toen u mij beloofde bij ons te komen logeren?"

Zuster keek eens lachend naar het verschrikte gezichtje en troostte gauw: „Uitzonderingen bevestigen den regel, Tinie, en zo zal het in ons geval zijn. Jou laat ik niet los," maar ernstiger vervolgde ze, „je moet het niet te tragisch opvatten, als je niet veel van de anderen merkt. Ik heb hetzelfde zo vaak uit een soort zelfverdediging moeten doen. In mijn werk ontmoet ik zoveel mensen intiem en een tijdlang beleef je alles intens met hen mee. Als ik niet schiftte, kwam ik dagen te kort voor bezoekjes, en de post kon alleen wel van mij bestaan."

Tinie knikte. Ze begreep dat iemand als zuster wel met overleg te werk moest gaan, maar dergelijke overwegingen golden niet voor haar. Aan het begin van haar leven kon ze nog niet zo wijs zijn, en peinzend verzekerde ze zuster:

„Ik geloof toch, dat ik op mijn vrije middagen bezoekjes ga afsteken bij de diverse moeders van onze pupillen. Stel u voor, dat ze blij zijn, me te zien! Dan geeft het je toch het gevoel iets meer bereikt te hebben dan alleen het lichamelijk welzijn van hun kinderen."

„Zeker, dweepstertje, je wordt beslist met open armen ontvangen en neem dan één raad van mij aan: begin met een visite aan juffrouw Schel en juffrouw Onders!"

Het kwam er heel gewoon en droog uit, maar Tinie proestte meteen van den lach en schudde zuster aan een arm heen en weer.

„Plaaggeest, dat u bent! Om dadelijk een koude douche over mijn enthousiasme te storten! Nee, ik blijf liever uit de buurt van die dames vandaan, ondanks hun schattig kroost!"

En bij de herinnering aan het komisch intermezzo,

vrijwel in het begin van hun verblijf aan zee, moesten ze dat nog eens even ophalen. Het was voorgevallen in het rustuurtje van de kinderen, en Tinie, zuster Bakker en Annie Sleeswijk benutten dien tijd voor administratieve bezigheden. Ze waren met z'n drieën in het kantoortje, dat op den weg uitzag, toen ze een grote, rode autobus voor het hek zagen stoppen.

„Zeker verdwaald," opperde Tinie, want de weg was niet geschikt voor grote voertuigen, maar ze vergiste zich. Het portier ging open en twee dikke juffrouwen, elk met een flinke karbies aan den arm, werden door den chauffeur met veel beleid uitgeladen. Ze hadden heel sportief een kleurigen doek om hun wapperende haren gebonden, die komisch afstak tegen hun vuurrode kleur en Annie wees op hun ook al fel gekleurde, jeugdige sokjes. Maar onbewust van hun succes schommelden ze zij aan zij op de voordeur af, die gesloten was om de hitte zoveel mogelijk tegen te houden.

Langdurig klonk daarna het electrische belletje en zuster Bakker voorspelde al somber: „twee pierewaaiende ma's! Hoe kunnen we die afpoeieren?"

In de gang hoorden ze Van Dorp in conferentie met de dames en een ogenblik later klopte hij en stak een hoofd om den hoek, om zacht te vertellen.

„De moeders van Tommie Schel en Roosje Onders zijn d'r, directrice. Of ze derlui kindertjes een moment maggen zien? Wat mot ik zeggen?"

Van Dorp wist, dat het tegen de regels van het huis was, maar met de beide dames levensgroot in het voorportaal was het een moeilijk geval, dat hij op zijn eigen houtje niet durfde opknappen. Misschien hadden hun afmeting en hun vlotte conversatie er het hunne toe bijgedragen om Van Dorp zijn heil te doen zoeken bij de hogere machten. Het was een puzzle en de oplos-

sing niet zo gemakkelijk. Tinie wist al, dat sommige moeders het bespottelijk vonden en er geen genoegen mee namen, dat er ook voor hen vaste uren golden en naar het uiterlijk waren deze specimina niet tot de makke schapen te rekenen. Met een hulpelozen blik op zuster Bakker, besliste ze daarom:

„Vraag of de dames even binnenkomen."

„We vinden er wel wat op," vond zuster Usse bedarend en Tinie raapte al haar moed en waardigheid bij elkaar. Ze ging de ongenode gasten tegemoet, een paar passen en verzocht hen beleefd, plaats te nemen. Daarna liet ze wijselijk het initiatief aan de bezoeksters over, die zichzelf presenteerden. Dadelijk bleek, dat moeder Schel de aanvoerster dezer expeditie was en dat Roosje's moeder de tweede viool speelde. Tijdens de verkenningen van haar voorhoede, bepaalde zij zich er toe, met een groten zakdoek over haar warme gezicht te wrijven, dat door de behandeling niet aan kleur inboette. Verder knikte ze krachtig en instemmend bij alles wat haar collega welsprekend wist te vertellen. Moeder Schel begon met de mededeling, dat ze buren waren: „ik woon twee hoog vóór en zij drie hoog achter."

Verder bleek dat ze beiden lid waren van een bloeiende buurtvereniging, waardoor een jaarlijks uitstapje was gearrangeerd „voor ons moeders onder mekaar." Tot nu toe was alles heel begrijpelijk, maar de toehoorsters vreesden de rest. In een lijvig boek werden alle kinderen ingeschreven en daaronder bijzonderheden vermeld, die uitleg gaven van eigenaardigheden, gezondheid en toevallig hadden zowel Tommie als Roosje een onderstreepte aantekening, die het onderwerp van een gesprek tussen Tinie en zuster was geweest. Achter Tommie's naam stond: onverstandige moeder, door den vader met haar onwillige medewerking uitgestuurd.

Kind overmoe door te weinig rust, zeer nerveus. Een soortgelijke notitie stond vermeld over de eigenaardige opvoedkundige opvattingen van moeder Onders.

Zowel zuster als Tinie herinnerden het zich en ze kregen nu een proefje van wat deze moeders geschikt voor hun kinderen vonden, hoewel ze veel van hen hielden en hen verder goed verzorgden en schoon hielden. Nog steeds was moeder Schel aan het woord, die voorstelde samen met buurvrouw de lieverdjes te gaan aankleden om ze een paar uurtjes mee uit te nemen. De andere dames hadden er „niks geen" bezwaren tegen en of ze nou hier in het duin speelden of met d'r eigen moeders aan het strand zaten, dat bleef hetzelfde.

„Ze krijgen een fijn ijsie, misschien wel twee."

Hiermee was het uit en kwam de beurt aan Tinie, die zuster eens had aangekeken. Deze had onmerkbaar zeer beslist „nee" geknikt en Tinie begreep ook, dat dit plan afgeketst moest worden. Op het strand was het gloeiend heet en „ijsies" hoorden tot de versnaperingen, die niet geschikt waren voor de maagjes van het zwakke Roosje en Tommie. Maar ze voorzag allerlei scènes, waarin de strijdbare moeders zeker geen genoegen met een gewone weigering zouden nemen. En wat moesten ze beginnen, als ze zich met geweld een weg baanden naar de serre en elk met een kind onder een stevigen arm naar de rode autobus stevenden en hun prooi ontvoerden? Over den rand van het vehikel gluurden de gezichten van de andere dames. Dat betekende zoveel reservekrachten tegen hun klein aantal meisjes, met alleen den goedigen, tengeren Van Dorp, die zeker niet opgewassen was tegen al deze Kenau's. „Wie niet sterk is, moet slim zijn," schoot door Tinie's hoofd en meteen besloot ze het lumineuze plan, dat in haar hoofd opkwam, te wagen! Ze kon het immers proberen, zuster en Annie speelden beslist hun rol, en vriendelijk legde ze uit:

„Het is wel jammer, dat het zo loopt. Als u uw bezoek had aangekondigd, hadden we u zeker een anderen dag aangeraden."

Hier viel juffrouw Schel haar in de rede:

„De tocht was zoveel als met onbekende bestemming, juffrouw directrice, we wisten niet dat we vlak bij de kinderen zouden komen. Anders had ik u wel effentjes een brievekaartje geschreven. Maar jawel, daar zeit me opeens juffrouw Onders hier: „ik laat me hangen, buurvrouw, asse me niet vlak bij me Roossie zijn."

Nou, de chauffeur zei asdat het zo was, nou, toen mosten we toch wel aanleggen, zegt u het nou eiges eens? De anderen raaiden ons aan: natuurlijk mot je gaan, mens, wij wachten wel, hoor!"

„Dat is heel vriendelijk van de dames," vond Tinie effen, „maar de kwestie is, dat Roos en Tommie allebei wat hangerig waren, o, niets erg, het is de warmte, maar daarom besloot zuster Bakker hen in de serre te leggen, koel en fris. Is het niet zo, zuster?"

Zuster sprong manmoedig in de bres en terwijl zij met de moeders sprak over de rust, die de kinderen zo goed deed en hoe ze dat natuurlijk zelf best voelden, daarvoor waren ze immers de moeder, sloop Annie ongemerkt weg. Tinie kreeg hoop, dat alles zou gelukken en toen ze wat later op de tenen met de bezoeksters en zuster de serre binnenkwam, vond ze er Annie en Mieke, die samen de wacht hielden bij de middagbedjes, die gemaakt waren van twee ijzeren staven, waartussen zeildoek was gespannen. Met een handwerkje zaten de meisjes naast de bedjes van Roos en Tommie en zonder hen op zij te schuiven, konden de moeders de kinderen niet bereiken. De zonneschermen waren neer, er heerste

stilte en zelfs moeder Schel's harde gezicht verzachtte.

„Lekkere schat!" fluisterde ze hees en Roosje's moeder schudde meewarig het hoofd:

„Fijn bruin ziet die meid!"

Of het zuster Bakkers zachte dwang was of een tikje begrip van wat goed was voor hun kinderen, was niet duidelijk, in ieder geval stonden ze na een minuut weer in de gang, waar een paar claxonstoten het ongeduld van hun reisgenoten vertolkte.

„Och, Van Dorp," bedisselde zuster Bakker handig, „vraag of de dames buiten nog één minuut geduld hebben," en terwijl deze wegliep om deze boodschap over te brengen, loodste ze hen de eetkamer binnen, waar zij zelf en Tinie haastig een paar glazen limonade inschonken en de koekjestrommel te voorschijn haalden. Dat viel in den smaak, en zonder protest lieten ze zich, geflankeerd door zuster en Tinie, naar de bus geleiden, waar deze twee grondig werden aangestaard en opgenomen, terwijl moeder Schel luid en welwillend verkondigde, dat de kinderen het „maar wat bestig hadden."

„Bullen zijn het geworden, juffrouw," verzekerde ze één van de belangstellenden en nadat de chauffeur allerlei griezelige draaien en bochten had gemaakt, bereikte de wagen gelukkig achteruit den groten weg en tufte hij weg, terwijl Tinie en zuster kalm en waardig het huis binnengingen, maar in de veilige beslotenheid moest Tinie even een luchtsprongetje maken over den goeden afloop van het geval.

„Stel je voor," zuchtte ze, „dat we de schatten in die overvolle autobus hadden laten meehobbelen op schoot bij hun ma's! En ze zijn net zo heerlijk koel en fris! Gelukkig, dat ze doodmoe waren van vanochtend, anders waren ze allemaal wakker geschrokken van moeder Schel's fluisterstem!"

„Ja," viel zuster in, „en stel je voor, dat we het anders hadden opgeknapt en hen attent hadden gemaakt op de regels van het huis, die ze ondertekend hebben toen ze de kinderen opgaven. De vaders hebben dat eigenlijk gedaan, hoewel het geldt voor allen, maar dan was het vanavond in Amsterdam bakkeleien geworden. De mannen weten niet waarvoor we hen hebben bespaard!"

Deze en andere kleine voorvallen hadden den onderlingen band van het leidend personeel zeer versterkt! Ze hadden elkaar leren kennen en waarderen, zodat Tinie niet de enige was, die het jammer vond, dat er een einde aan hun verblijf was gekomen.

Nu waren zij en zuster alleen nog over, om de laatste kleine karweitjes op te knappen en daarop wierpen ze zich met ijver. Alles werd geïnventariseerd en nagekeken, totdat ze eindelijk op de bank van het terras neervielen en de goede juffrouw van Dorp hen kwam verwennen met een blad met thee en verse koekjes, die ze speciaal voor hen had gebakken.

„Maar, juffrouw van Dorp," deed Tinie verbaasd en verrukt, „heeft u daar nog tijd voor gevonden?"

„Waarom niet?" vroeg deze. Ze had al dien tijd heerlijk gekookt en steeds tijd weten te vinden voor allerlei verrassingen en nu was ook haar mening:

„Mijn man moet het grote fornuis toch nog een beurt geven en dus kon ik den oven nog best een beetje gebruiken."

„Daar boffen wij bij," zei zuster vriendelijk en even genoten ze ook van de rust. Ze konden vanaf hun plekje in de serre zien, waar het vreemd stil was zonder het grappige gekwetter van veel kinderstemmetjes, en in die kalmte kwamen ze als van zelf tot een vertrouwelijk gesprek en hadden het over alles wat er in

die afgelopen weken was voorgevallen. Toen ook durfde Tinie de vraag stellen, die haar vaak had beziggehouden:

„Zuster, hoe is het mogelijk dat u altijd opgewekt is geweest? Was u altijd zo?"

Zusters vaste, goede humeur, haar blijde stemming, die bij al de anderen nog al eens had gevariëerd van heel hoog tot heel laag, had wel veel bijgedragen om de goede harmonie ongeschonden te houden. In stilte had Tinie de oudere vrouw sterk bewonderd en dat verminderde niet, toen deze eerlijk en onomwonden verklaarde:

„O nee, kindje, op geen stukken na! Ik heb het ook gehad, dat zum Himmel jauchzend en dan weer zum Tode betrübt! Hele tijden ben ik zelfs dat laatste geweest, er kon geen lachje af en mijn toenmalige directrice nam er mij eens flink over onder handen. „Het zit er niet meer in, directrice," wierp ik tegen en ik hoor nog haar verontwaardigd: „dan breng je het er maar weer in, Keetje Bakker. Heb je niet je kostbare gezondheid? Kijk om je heen naar al die stumperds in hun bedden, dan verander je wel!" Maar het kostte me lange, lange maanden eer ik zo-ver was."

„U, zuster?"

Er klonk ongeloof in Tinie's stem, en zuster, die meer had doorgrond, door den ernst en soms een sombere bui van Tinie, dan deze vermoedde, vond het een goede gelegenheid om eens samen te praten. Tinie's gezichtje in rust of als ze zich onbespied waande, had zuster het hare doen denken en nu vertelde ze aan Tinie wat maar weinigen van haar wisten:

„Het is niet altijd mijn ideaal geweest om als „zuster" door het leven te gaan. Eens meende ik, dat het een tijdelijk iets zou zijn en dat ik daarna een gezinnetje

ging stichten met den man van mijn keuze. Wij hielden van elkaar, mijn Jan en ik, en alles leek mooi en prachtig. Ik had mijn uitzet al bespaard, Jan genoeg geld om eenvoudige meubeltjes te kopen en we wisten een huisje, dat klein was, maar voor ons een kasteel. Zelfs de huwelijksdatum stond al vast en ik kon niet meer gewoon lopen, dansen wilden mijn voeten, ook in mijn werk, toen ik op een stralenden ochtend uit het ziekenhuis werd weggehaald door Jan's hospita; mijn verloofde had op kantoor een bloedspuwing gekregen en lag in een kliniek, met de zekerheid, dat hij de kwaal van zijn jong gestorven moeder had geërfd. Och, Tinie, we hadden het beiden geweten, dat hij niet sterk was, maar ik wilde hem juist graag vertroetelen en verder hadden we niet doorgedacht. In dien tijd hoorde je nog niet zoveel van voorzorg zoals nu, met al die consultatiebureau's. Als er tijdig was ingegrepen, was het waarschijnlijk niet zo-ver gekomen. Enfin, dat was niet gebeurd en inplaats dat we samen gingen wonen en trouwen, moest Jan een ligkuur doen in een sanatorium, een eind buiten Amsterdam. Je begrijpt, dat ik dadelijk pogingen deed om daar verpleegster te worden, iedereen hielp mee, zelfs de dokter die Jan behandelde. Maar het lukte niet. Men wilde geen verpleegster die verloofd was met een patiënt. Wat heb ik me toen verzet! Hemel en aarde heb ik bewogen om voor ons een uitzondering te maken, maar het mocht niet baten. Nu zie ik het juiste in van zo'n maatregel, maar toen leek het mij de laatste droppel die mijn emmer vol ellende deed overlopen. Ik was me zelf niet meer, maar een opstandig mens. Op mijn vrije dagen mocht ik hem bezoeken, daarmee waren ze heel clement en scheutig, maar dan zag ik dat mijn collega's, die hem verzorgden, méér voor hem waren dan ik het met al mijn liefde kon zijn,

en dat kon ik niet verkroppen. Zo'n bezoek kostte me dagen om weer bij te komen, totdat het Jan was, — hij heette zo heel gewoontjes Jan Jansen en het eerste dat ons in elkaar aantrok was een lach over onze namen — die mijn weerstand brak. Hij, in zijn ziekte, bleef sterk, hij vocht niet tegen toestanden waaraan niets te doen was en toonde zich ook toen een goed mens in de beste betekenis.

„Och Keetje," zei hij dan met zijn hese stem, die hij niet mocht forceren, „leid dat hevige verdriet van je in andere banen, zet het om in energie. Gooi je op je werk en geef aan jouw patiënten, die soms meer lijden dan ik, wat je voor mij in je draagt. Langs een omweg, dien wij niet begrijpen, komt het heus mij ten goede. Zo voel ik het. Je kunt me op die manier toch nog helpen en je zult eens zien hoe het je verlicht, als je 's avonds in je bed ligt en je hebt een dankbaren patiënt horen fluisteren: „dank je, zuster." Dan heeft misschien één van de meisjes hier wat extra zorg aan mij gegeven."

Tinie, dat heb ik gedaan en het is mijn redding geworden. Als ik naar Jan ging, zag hij het aan mijn gezicht, dat niet langer verbeten stond, wel moe, dat ik vrede ging vinden. En toen ik het wel moest merken, dat het hem een pak van het hart was, kweekte ik het bij me zelf aan. Ik wou niet langer opstandig zijn en toen mijn uur van de grootste beproeving sloeg, overweldigde het me niet, het deed me buigen, maar niet breken. Jan werd niet beter, hij wist het zelf en had er vrede mee. „Wees veel voor anderen," heeft hij me voorgehouden en in zijn grote verstand begreep hij, dat ik daarin zelfvoldoening zou vinden, als ik alleen stond. Nog vaak ben ik gestruikeld, maar ik hield vol, met de tanden op elkaar. Als ik maar druk werk had! Ik vroeg overplaatsing, toen ik hem miste, naar de operatie-

afdelingen en ze gaven me patiënten, waarbij iemands opmerkzaamheid geen ogenblik mocht verflauwen. Dat sleepte me door dien eersten tijd heen. Van het ene zware geval kwam ik bij het andere, tot ik op een keer tot bezinning kwam en wist dat Jan gelijk had gehad en dat ik genezen was. Ik vergat hem niet, dat was onmogelijk. In mijn hart bleef hij wonen en ik droomde soms van ons oude ideaal, hij en ik samen in ons huisje, maar ik had iets anders er voor in de plaats gekregen: liefde voor mijn vak. En die heb ik behouden, Tinie. Tegenwoordig neem ik dikwijls iets aan als dit" — ze wees op het huis en de serre, waar nog stoeltjes en banken stonden — „omdat ik ouder word en niet steeds grote verantwoording kan dragen, maar dan duik ik weer onder in een periode van nachtwaken en dergelijke! Uit mijn misère heb ik in die lange jaren mijn gelijkmatigheid weten te zeven en mijn verlangen de mensen zo goed mogelijk te helpen."

Tinie had heel stil en ingespannen zitten luisteren.

„Dus dat kan!"

Bijna fluisterend uitte ze die woorden en toen zuster haar vragend aanzag, legde ze nader uit:

„Ik dacht dat iemand nooit boven zo-iets uit zou komen, dat het voor je hele leven iets in je lam sloeg. Wanneer dat ene, heel mooie, je ontging, kan er dus toch iets ter vulling komen, dat geen surrogaat blijft, maar op den duur zo-iets wordt als je gelouterd ideaal."

„Je zegt het net als ik het voel."

Zuster knikte vast en bevestigend, ze voegde er niets meer bij en stoorde Tinie niet, die met nietsziende ogen voor zich uit zat te staren.

Haar geval was wel heel anders dan dat van zuster, die door ziekte haar geluk had verloren! Zij had haar leven zelf verknoeid door eigen schuld, alleen omdat ze

veel te oppervlakkig had geoordeeld, en nòch zichzelf had gekend, nòch Just had doorgrond. Maar als zuster had weten te vechten tegen moedeloosheid, hoeveel meer reden had zij dan om zich aan te passen. Ze had wel niet zo'n roeping, en geen baantje waar ze hulp en troost aan anderen kon brengen, maar voor iemand die wilde was er altijd wel een richting, waarin men zich nuttig kon maken. Ook hoefde zij niet ver te zoeken! Als ze eens begon met haar oude opgewektheid mee naar huis terug te brengen! Moeder zou er van opfleuren en het was of Tinie plotseling moeders gezicht van den laatsten keer in het pension terug zag. Het had moeder wel goed gedaan, dat verblijf aan zee, maar toch had iets Tinie verontrust. En nu meende ze, dat moeder over háár tobde. Misschien wist moeder wel méér, van wat bezig was haar dochter stilletjes te ondermijnen, als ze zelf er niet tijdig bij was om dat te verhinderen.

„Dank u wel, dat u het mij hebt verteld," zei ze tegen zuster, die zelf even was weggedroomd, maar nu alweer alle zwaarmoedigheid van zich had afgegooid. Het gebeurde niet dikwijls dat ze een blik terugwierp in het verleden, maar dit jonge vriendinnetje, waarvan ze was gaan houden, deed onwillekeurig haar eigen jeugd in herinnering komen.

Ook Tinie leek weer haar oude zelf, zoals ze hartelijk afscheid nam van de Van Dorps, eer ze samen met zuster in de auto stapte, die mevrouw Dorema als vriendelijke attentie nog eens naar de kolonie had gestuurd om ook hen naar Amsterdam te brengen.

„Tot het volgend jaar," riep juffrouw van Dorp hen na en met het blijde vooruitzicht op een dergelijke vacantie, knikte Tinie blij, terwijl zuster vrolijk met een zakdoek uit het raampje wuifde.

Samen kwamen ze bij moeder, aan wie ze zuster voorstelde met de woorden:

„Dat is ze nu, Moes."

Moeder had hen niet in het koloniehuis bezocht, omdat de reis er heen te omslachtig was en Tinie beter bij haar op de fiets kon komen, en dus hadden de beide dames elkaar nog niet ontmoet.

„Gelukkig dat zuster vannacht blijft logeren," vond Tinie wat later, „stel je voor, dat alles van de kolonie opeens weg was. Moes, u had geen raad met me geweten."

De twee ouderen wisselden een blik van verstandhouding en moeder was meer dan ooit overtuigd, dat haar Tinie daarginds in goede handen was geweest. Zuster Bakker was een persoonlijkheid, die zich niet op den voorgrond hoefde te stellen om als zodanig erkend te worden! En moeder wist best wie in moeilijke gevallen leiding had gegeven en zich de eer niet had toegerekend. En ze was blij, dat er een ware vriendschap was ontstaan tussen Tinie en deze flinke, hoogstaande vrouw.

Twee dagen later was het uit met de vacantie en begon de nieuwe cursus op school. Tinie voelde zich paraat om haar werk op zich te nemen. Ze had wel een tijd van aanpakken achter den rug, maar was opgefrist door de andere soort arbeid en door de vele nieuwe indrukken die ze had opgedaan.

Extra vroeg fietste ze dien dag naar school, want ze had gehoord dat een heel grote klas haar deel werd en ze wilde tijdig aanwezig zijn om de nieuwelingetjes te ontvangen en tijd te hebben met de diverse moeders een woordje te wisselen. Ze wist, hoe dikwijls zo'n eerste schooldag voor de moeders zwaarder was dan voor de kinderen zelf, omdat deze als het ware hun kind aan de wereld afstonden. Tot nu toe was het huisgezin het

middelpunt geweest waarom alles voor de hummels draaide, die ook alleen daarvoor belangstelling hadden gehad. Dan begon de school te eisen en dikwijls werd het: „maar juf zegt het, Moeder!" Een argument waartegen vader, moeder en de oudere kinderen het eenvoudig aflegden. Ook waren er dikwijls huilpartijen, als de schuwen zich angstig voelden in de menigte, waaronder altijd een paar driesten en belhamels scholen! Tinie kende het belang van een rustig, bedachtzaam overwicht, dat alleen van haar kon uitgaan, als ze zich helemaal gaf. En dat wilde ze doen. In die paar dagen thuis, had ze haar gedrag uitgestippeld. Ze hield zich zuster Usse als voorbeeld voor ogen, al wist ze, dat ze nooit zo-ver zou komen als deze. De grootte van zusters verdriet werd geëvenredigd door wat ze bereikt had in haar prestaties, maar „elk vogeltje zingt zoals het gebekt is," vond Tinie in haar nieuwen moed. Ze zou haar onderwijzeressenbaan als hoofdzaak blijven beschouwen, want dat was haar plicht, maar in de vrije uren ging ze niet meer hoofdzakelijk aan sport doen, maar nam ze lessen van een kennis van Van Weiden, over wien deze altijd vol lof sprak wegens zijn wetenschap, en het weinige geld dat hij vroeg om iemand klaar te stomen voor de hoofd-acte. Ze had vroeger wel altijd beweerd, dat ze haar kleuterklas trouw bleef en geen hogere aspiraties had, maar onwillekeurig zag ze toen een heel andere toekomst in het verschiet. Nu voelde ze dat „later" meer en grotere eisen aan haar ging stellen en daarvoor wilde ze klaar zijn. Als alles goed lukte en het bleek, dat ze behalve een leerhoofd ook examenflair had, ging ze misschien nog verder. Solliciteren naar iets, dat meer betaalde. Dan kon ze moeder een onbezorgden ouden dag bezorgen. Dat moest haar lichtpunt in de toekomst zijn.

Al die plannen woelden door haar hoofd en toch slaagde ze er in, haar opgewektheid te behouden, al was er iets veranderd en was zij van een andere kwaliteit. Het was Wouter, die het opmerkte en er de juiste betiteling voor vond.

Hij was den laatsten tijd oplettender geworden, zag meer en gaf er zich rekenschap van. Moeder overlegde bij zichzelf, dat hij innerlijk was gegroeid, sinds hij zijn moeilijken tijd had doorstaan. Hij had met Frida en de beide kinderen bij moeder koffie gedronken, doordat een vriend die met zijn auto naar Amsterdam moest, hem den rit had aangeboden, „als ballast." Deze beweerde namelijk dat de wagen anders te licht op den weg lag en Wouter en de zijnen hadden graag hun plicht als zodanig vervuld.

Toen Tinie weer naar school was, Wouterke sliep en Jopie zoet speelde met een oude pop van Tinie, had hij peinzend gezegd:

„Moeder, die zuster van me is veranderd!"

Moeder, die het maar al te goed wist, wilde graag horen wat hij er precies van vond en vroeg daarom:

„Hoezo?"

„In ieder geval in haar voordeel," constateerde haar broer zonder veel complimenten en voegde er bij: „Weet u wel, dat ze heel sterk op u gaat lijken? De manier waarop ze je aankijkt, iets in haar lach en zelfs dat trekje om den mond."

Wouter was opgestaan, en over moeder heengebogen, raakte een voorzichtige vinger haar wang en kin aan. Daarna liep hij weer heen en weer, de handen diep in de zakken, en weifelend ging hij verder:

„Als je niet beter wist, zou je zeggen dat ze verdriet heeft, dat diep gaat en dat haar heeft gelouterd."

Frida zat er stil bij te luisteren, ze mengde zich niet

in dit gesprek en weer deed moeder een vraag:

„Als je niet beter wist, Wout?”

Wouter keerde zich nu helemaal naar haar en met het aplomb van een broer die zijn zuster van haver tot gort meent te kennen, stelde hij kort vast:

„Natuurlijk kan dat niet. Tinie en verdriet? Een onmogelijke combinatie. Ze heeft een leven op een plankje. Waarover moet zo'n kind nu tobben?”

„Er zijn wel eens dingen in een meisjesleven, Wout, die onbegrijpelijk zijn, maar toch al te waar. Gebeurtenissen, die ze niet aan de grote klok hangen, maar die hen diep schokken! Ze uiten 't niet, maar sluiten het in zich zelf op!”

„Och wat!” Een onverschillig schouderophalen van Wouter moest die reden uit den weg helpen. „U doelt natuurlijk op die geschiedenis met Koert. Dat heeft haar wel aangepakt, maar voor hem is het vrij wat erger. Zij krijgt aan iederen vinger wel een ander, als ze wil. Maar dat doet ze juist niet, ze lijkt wel een ijskast naar mijn idee!”

Alsof de zaak hiermee was afgedaan, begon hij na zijn ongewone uitweiding over Tinie's aangelegenheden over iets anders, maar even troffen de ogen van moeder en Frida elkaar en was er een onderling begrijpen tussen hen. Beiden vermoedden meer, maar spraken er niet over en lieten zo'n „dommen man” er liever buiten. Die zou feiten en bewijzen vragen, en die hadden ze niet te geven. Zij gingen alleen op hun intuïtie af en zonder woorden wisten moeder en Frida het nieuwe in Tinie te definiëren als echt verdriet.

Maar er waren meer mensen, die het in Tinie opmerkten. Onder anderen Van Weiden, die gehoopt had een geheel herstelde Tinie te aanschouwen te krijgen en dit lieve zachte wel heel aantrekkelijk vond, maar

daarom verontrustte het hem toch. Hij kon zijn ogen bijna niet van haar afwenden en toen ze eens ongemotiveerd scherp tegen hem uitviel, luchtte hem dat zo op, dat hij zuchtte:

„Gelukkig, eindelijk!”

„Hè,” vroeg ze verbaasd en samen lachten ze ouderwets en onbedaarlijk om zijn uitleg.

„Je was me den laatsten tijd veel te mak, 't benauwde me werkelijk!”

„O,” beloofde ze, „als ik je genoegen doe met nu en dan een snauw, van harte, hoor!”

Het was geen bravour. Ze wist zich beter aan te passen. Wel werd de pijn in haar hart niet minder, maar ze leerde die glimlachend verdragen of negéren tot er iets gebeurde, dat haar pas verworven kalmte hopeloos verstoorde en haar hulpeloos en machteloos maakte.

Moeder had voor de vacantie al geklaagd, dat ze zo heel gauw moe was, waarom Tinie dan ook het plannetje voor haar had bedacht om eens een tijdje aan zee te zijn. Eerst leek het of het haar echt goed had gedaan, maar nu bleek dat de pijnen in haar lendenen weer terug kwamen. Erger, merkte ze. „Spit” noemde ze het met een moeilijk lachje en probeerde te verbergen, hoeveel moeite het haar kostte de dagelijkse bezigheden te verrichten. Toch merkte Tinie het, die haar zoveel mogelijk uit de handen nam en voorstelde Lena een extra keertje te laten komen. Nu hun gezin zo klein was, had die het hele huis in een enkelen dag keurig in orde. Maar daarvan wilde moeder niet weten. Nu Just niet meer bij hen inwoonde en zijn geregelde bijdrage in de huishoudkas ontbrak, vond moeder het veel te duur, er een werkster op na te houden en tegen dergelijke argumenten kon Tinie niet op. Toen, op een avond moest moeder zelf bekennen:

„Het gaat niet langer, kindje. Ik geloof, dat ik met de woorden spit en rheumatiek langzamerhand mijn bezwaren niet meer dek. De laatste nachten heb ik er over getobd en daarom ben ik vanmiddag even naar het spreekuur van onzen dokter gegaan. Ik heb het je opzettelijk niet van te voren gezegd om je een angstigen middag te besparen."

Ze zag hoe Tinie verbleekte en gauw legde ze een kalmerende hand op haar arm.

„Hij heeft nog niets bepaalds gezegd, Tinie."

„Maar... dus... hij vond..."

Ze kon niet uit haar woorden komen en moeder nam het van haar over en vertelde rustig:

„Hij raadde mij aan liever een specialist te raadplegen en gaf me een briefje mee. Vandaag was het te laat geworden, en daarom wilde ik liever morgen gaan."

„Een specialist?" hijgde Tinie en het was grondig met haar kalmte gedaan, zodat het moeder was, die moest troosten.

Maar lang duurde dat niet. Tinie begreep, dat ze het moeder niet zwaarder moest maken dan het al was en ze beheerste zich!

„Morgen is het Woensdag," bedacht ze, „dan kan ik met u meegaan," en moeder stribbelde niet tegen, al bekende ze niet, dat dit ook al bij haar was opgekomen en ze dolgraag op dien tocht gezelschap wilde hebben.

Den volgenden ochtend op school kon Tinie haar gedachten niet bij de les bepalen en om twaalf uur fietste ze extra hard naar huis, waar ze zich voor elkaar groot hielden en net deden of hun boterham best smaakte, maar in de wachtkamer lieten ze alle pretentie varen en hielden elkaars hand vast om steun te hebben.

Toen kwam het onderzoek en eenmaal thuis, waarheen ze zich per taxi hadden laten brengen — de specialist had het zelf voorgesteld — zaten ze verslagen tegenover elkaar en probeerden ze dapper onder ogen te zien, wat hun was meegedeeld. Een operatief ingrijpen was nodig en liefst zo gauw mogelijk. Ze wisten het preciese niet, maar ook zonder dat, begrepen ze wel, dat het van ingrijpenden aard zou zijn. Tinie voelde heel sterk haar verantwoording, nu moeders steun te zijn, maar deze zelf toonde, dat haar geestkracht geen verschijnsel van blijde dagen was! Ze beet zich op de lippen en bleef dapper.

„Wouter moet het zo gauw mogelijk weten," zei moeder na een kleine stilte en dadelijk bood Tinie aan:

„Zal ik het doen?"

„Nee, kindje."

Moeder schudde het hoofd en vervolgde:

„Dat moet ik zelf doen. Als jij schrijft voor en over mij, stelt hij zich de zaak veel erger voor en meent dat ik zelf geen pen meer kan vasthouden en zo'n vaart loopt het nog niet."

Ze trachtte het met een lachje te zeggen, dat jammerlijk mislukte en Tinie antwoordde niet, maar haastig ging ze het postpapier halen en moeder ging peinzend door:

„Eerst aan Wout en dan aan Just, die heeft haast dezelfde rechten."

Tinie kon niets doen dan knikken.

„Just," ging het door haar heen en ze stelde zich zijn gezicht voor, als hij dien brief las. Het zou hem hals over hoofd naar Amsterdam brengen. Bedenkingen over hun verhouding golden dan niet meer en ze zouden elkaar onder deze nieuwe omstandigheden ontmoeten. Hoe zou dat zijn? Ineens wist ze het: heel gewoon. Het ging immers om moeder en in tijden als deze waren alle persoonlijke gevoelens op den achtergrond ge-

schoven en zagen ze elkaar als vroeger. De oude band en hun beider diepe genegenheid en liefde voor moeder overheersten alles, al het andere verzonk daarbij in het niet. De Just, die zou komen, was de Just van vroeger, die meer broer was dan iets anders.

En zo ging het.

Tinie had gezorgd, dat de brieven nog met de laatste lichting meegingen en bij het ontbijt op hun bestemming waren en al vóór de koffie was Wouter in Amsterdam. Al zijn besprekingen had hij eenvoudig afgelast, hij moest onmiddellijk met eigen ogen moeder zien en precies horen wat er gezegd was. Zelfs wilde hij naar den specialist gaan en later een professor laten komen, maar hij liet zich door moeder bepraten, dat niet te doen.

Zijn laatste woorden voor zijn vertrek waren:

„Overmorgen ben ik hier weer. Kan ik er op rekenen, dat ik bericht krijg als het nodig is.”

Tinie beloofde plechtig dat ze hem van alles op de hoogte zou houden.

En 's middags tegen het eten klonk Just's bekende belletje en toen hij boven kwam, was het als in oude tijden.

„Tante Jo,” zei hij innig, met twee armen om moeder heen, die zich tegenover hem even durfde laten gaan. Met een drogen snik drukte ze haar hoofd tegen hem aan en over haar heen vonden de blikken der jonge mensen elkaar in dezen eersten gemeenschappelijken angst. Tinie wist niet hoe ze smeekte, maar Just begreep, wat ze zo graag van hem wilde.

„Ik kom iederen dag na school,” beloofde hij grif en het was ook voor moeder een hele geruststelling dit te weten, want Wouter woonde te ver af en was geen meester over zijn tijd en nu was er tenminste iemand

tot wien Tinie zich kon wenden. Tinie waardeerde het ook, maar durfde in die gerede aanbieding niets zien dan het gebaar van een ouden huisgenoot, die altijd één met hen was geweest. Just zou altijd iets voor hen blijven betekenen en al vond hij dan elders zijn levensgeluk, zijn jongensliefde bleef naar moeder uitgaan. Bij hen had hij zijn jeugd beleefd en ook Tinie kon zijn broederlijke genegenheid nooit verliezen.

In de volgende dagen viel het haar soms op, hoe gemakkelijk ze met elkaar konden omgaan, als was die andere episode er nooit geweest en ook de maanden van zijn afwezigheid waren als weggevaagd. Als Wouter er niet was, loste ze alle kwesties met Just op, die zich vanzelfsprekend ook in het ziekenhuis deed gelden. Ook was hij het, die haar hielp, toen Wouter er op stond, dat ze de invitatie van mevrouw Feenstra om daar te komen logeren, zou aannemen. Wouter vond het beter voor Tinie, dat ze bij die oude vrienden in huis ging, dan dat ze alleen bleef, toen een brief van zuster Bakker uitkomst bracht. Deze wist niet, dat mevrouw Vermeulen geopereerd was en kwam terug op een afspraak van den zomer. Ze wilde graag van de aangeboden gastvrijheid gebruik maken, nu ze haar particulieren patiënt in Amsterdam weer eens ging verplegen. Deze had alleen overdag haar diensten nodig, en dus was ze 's avonds vrij.

„Dat lijkt me nu geknipt voor Tinie,” gaf Just's kalme stem den doorslag, „ze behoudt haar vrijheid en heeft een kalm iemand tot wie ze zich kan richten met alles.”

Wouter knikte, eerst nog wat onwillig. Hij was ouderwets aangelegd, waar het zijn zuster en haar bewegingsvrijheid betrof, maar toen Just hem er aan herinnerde, hoe pessimistisch mevrouw Feenstra alle ziektegevallen

altijd bezag, begreep hij ook dat hij Tinie beter kon overlaten aan de gelijkmatige zuster Bakker, die haar nader stond en die, zoals hij uit de verhalen wist, haar eerder zou opmonteren dan terneer drukken.

Moeder moest eerst een paar dagen in het ziekenhuis liggen ter observatie en werd toen geopereerd en alles liet zich goed aanzien. Wel was ze nog zwak en pijnlijk, maar ze mochten haar alle drie een ogenblik bezoeken. Iederen dag ging ze vooruit en het leek wel of alles zich ten goede keerde. Moeders belangstelling was weer de oude en toen Wouter voor een noodzakelijke bespreking naar Engeland moest, durfde hij den dokter vragen of deze er bezwaren tegen had.

„Menselijkerwijze gesproken bestaat er geen enkele reden, waarom u het langer zou uitstellen," luidde het oordeel van den chirurg, dat door den huisdokter werd onderschreven. Wouter nam zijn bijzondere maatregelen, en gaf Tinie een lijstje, waarop van dag tot dag vermeld stond waar hij was, met de telefoonnummers er bij, en nadat hij 's avonds nog bij moeder was geweest, vertrok hij met de nachtboot.

„Ik ben blij, dat je gaat, jongen," zei moeder met een lachje, „want nu weet ik zeker, dat het menens is en ik werkelijk op den goeden weg ben."

„Waarvoor zo'n cliënt met vreemde relaties al niet goed is," vond Wouter tevreden en in een publieke telefooncel belde Tinie Just op, die een vergadering had gehad en die wilde afzeggen, hoewel hij er eigenlijk bij moest zijn.

„Je kunt gerust gaan, hoor," ried ze hem aan, „moeder is best. Ze heeft zelfs vanavond met een paar kussens in den rug wat hoger gezeten."

„Heerlijk, Tineke."

Er klonk iets bijzonders in zijn stem en op straat

mengde zich in de blijdschap om moeders toenemende beterschap een tikje vreugde om dien toon. Ze wilde niet wanhopen, misschien had Steffen ongelijk en betekende Elsje niet zoveel voor Just als hij dacht! Het kon toch!

„Just... moeder... Just... moeder!" zong het in haar en zuster, die al thuis was, hoefde maar naar het gezicht van haar gastvrouwtje te zien om te weten dat alles in orde was.

„Ben je zo blij, dat broerlief voor een weekje van de baan is?" plaagde ze Tinie, die zelfs de piano had geopend en een zacht wijsje speelde.

„Ja," knikte die over haar schouder heen, „nu heb ik moeder de eerste dagen alleen. Lekker."

„Egoïstje!"

Zuster deed of ze wanhoopte aan iemand met een dergelijk karakter en Tinie kon weer net als in de koloniehuis-dagen terugplagen.

Dien nacht sliep Tinie voor het eerst zonder telkens wakker te schrikken en als een heel grote verschrikking kwam dan ook de ontgoocheling.

„Menselijkerwijze," had de chirurg gezegd en het leek wel of hij dat voorbehoud had moeten maken, want het onverwachte gebeurde.

Den volgenden ochtend om zeven uur belde de benedenbuurman, die zijn telefoon ter beschikking had gesteld, indien men in geval van nood vanuit het ziekenhuis een boodschap wilde bezorgen. Lang en aanhoudend hield hij zijn vinger op het knopje en met een schok zat Tinie rechtop. Ze realiseerde wat het was en op blote voeten holde ze de trap af, terwijl ze onderweg haastig een peignoir omsloeg. Nog voordat haar bevende vingers den grendel hadden weggeschoven, herkende ze meneer van Oven, die zich in zijn badjas had gestoken

en ze begreep wel wat haar te wachten stond.

„Een spoedtelefoontje van het ziekenhuis, juffrouw Vermeulen, het komt van de hoofdverpleegster."

„Dood!"

Tinie stootte het uit en klemde zich aan de deur vast om steun, en grote verschrikte ogen in een krijtwit gezichtje staarden den man aan, die later tegen zijn vrouw zei, dat hij zo'n baantje van onheilbode verfoeide.

„Nee," verklaarde hij met klem, „dat niet," en vlug herhaalde hij alles woordelijk: „de patiënte heeft een inzinking gehad, waarschijnlijk tengevolge van een bloeduitstorting. De familie wordt verzocht te komen."

„O!"

Meer kon Tinie niet uitbrengen. Zo'n boodschap, en dat vroeg in den morgen, betekende, dat het wel heel ernstig moest zijn en even vreesde Van Oven dat ze flauw ging vallen, maar op dat ogenblik schoot zuster Bakker te hulp, die in haar dikke, rode ochtendjas de trap afkwam en in een ommezien de situatie doorzag. Dadelijk nam ze de leiding in haar capabele handen.

„Mag ik even weten...?" vroeg ze Van Oven, en hij herhaalde de boodschap.

„Tinie," zei ze daarop, niet zacht en medelijdend, maar met autoriteit, en als zuster op dien toon sprak, volgde er onmiddellijke gehoorzaamheid op, ook van iemand die buiten zichzelf was. Terzelfder tijd kwam uit den ruimen zak van haar jas een bloknote en potloodje, dat ze Tinie in de handen duwde.

„Schrijf hierop naam en telefoonnummer van het Hoofd van je school. Meneer van Oven wil hem dan aanstonds wel even opbellen en vertellen dat je vanochtend niet komt. En," dit was tegen den buurman, die verlicht had ademgehaald, nu de verantwoording niet langer op hem rustte, „telefoneert u dan eerst even een

taxi, als 't u blieft, om over tien minuten vóór te komen."

„Zuster?"

Met stijve lippen begon Tinie te spreken. Het was of iets in zusters kalme optreden haar deed beseffen, dat de verdere wereld niet stilstond, al voelde ze het zelf wel zo. Het deed haar aan haar plicht herinneren en daarom zei ze: „Van Weiden kan me vervangen, zijn klas heeft eerst gymnastiek en handwerken."

„Goed," vond zuster kort, „heeft hij telefoon? Schrijf het dan hieronder."

Het ging kort en zakelijk en zonder meer schreef Tinie het adres op van de schoenenzaak waarboven Van Weiden woonde, en van Oven nam het mee.

„En nu naar boven en je aankleden." Met zachten drang, duwde zuster Tinie de trap op, die ineens tot leven kwam en in een oogwenk in haar kamer was. In een paar minuten was ze aangekleed en zuster, die ook vlug was, kon er niet tegen op.

„Nu is de taxi er nog niet, ik kan wel op de fiets. De stalling is toch open," drong ze aan, maar zuster schudde het hoofd. Ze hield niet van zenuwachtige meisjes op de fiets door de ochtenddrukte van Amsterdam, als ze hun gedachten elders hadden, maar dat uitte ze niet.

„Die is er zó, kindje," kalmeerde ze, „en dan win je toch weer tijd. Trouwens, ik wou even met je meerijden. Je weet dat ik de hoofdverpleegster ken en misschien krijg je dan meer te horen."

„Ja."

Zusters aanwezigheid zou troostvol zijn, maar in de taxi zaten ze toch zonder spreken naast elkaar en liet zuster Tinie aan zichzelf over. Ze durfde niets te zeggen, want ze wist te weinig, wat Tinie daarginds te

wachten stond en zuster had er haar hele leven een gewoonte van gemaakt niet met ijdele praatjes aan te komen zetten, met het gevolg dat ze altijd werd geloofd als ze troostgronden vond.

In het ziekenhuis, waar de portier haar bleek te kennen vroeg ze dadelijk naar de hoofdverpleegster, die zich even vrij maakte en ze gaf Tinie aan haar zorg over. Maar eerst sloot ze haar zelf even heel hartelijk in de armen en Tinie klemde zich aan haar vast, maar toen ze dan ook zusters stevige gestalte om den hoek van de lange gang zag verdwijnen, was het haar of haar laatste steun haar ontviel en duwde de hoofdverpleegster haar zacht op een stoel, waar ze nog even moest wachten. Ze mocht niet dadelijk naar binnen, omdat de chirurg met een paar zusters bezig was en toen een blik naar binnen de hoofdverpleegster overtuigde, dat het nog wel even zou duren, nam deze Tinie aan den arm mee naar een klein wachtkamertje op dezelfde verdieping en liet haar daar een kopje thee en een beschuitje brengen.

Huiverend door den killen morgen en door zenuwachtigheid, probeerde Tinie het leven zonder moeder onder de ogen te zien. O, als dat van haar werd gevergd!

Het leek haar toe of ze het niet zou kunnen dragen. Toen herinnerde ze zich het verhaal van zuster Bakker en wat deze had moeten lijden bij den dood van haar verloofde. Daaraan moest ze zich spiegelen. Maar op dit ogenblik spraken de kracht en het doorzettingsvermogen van een ander niet tot haar, nu was het alleen de eigen eenzaamheid, die haar aangrijnsde.

Wat later werd ze gehaald en mocht ze even, heel even om den hoek van de deur naar moeder kijken, die vreemd wit en weggetrokken in bed lag, gesteund door kussens met een verpleegster naast zich, die haar pols

vasthield. Moeder leefde dus, maar Tinie durfde niet hopen, het levensvlammetje leek te flikkeren. Het gezicht was sedert gisteren mager geworden, zodat de neus scherp en veel groter dan anders naar voren stak. Een andere moeder, die heel ver weg was, misschien al op de reis, die iedereen alleen moet maken!

Later wist ze niet meer, hoe ze de wachtkamer had bereikt. Iemand sprak tegen haar, het was hun eigen dokter die een hand op haar schouder legde en iets mompelde over „uw broer." En Tinie kwam in actie, Wouter moest het weten. Meteen ging door haar heen „en Just. Ik ga hem opbellen."

Er was geen plaats voor overwegingen, of ze dit wel kon doen, zo heel natuurlijk leek het haar, dat Just naar Amsterdam kwam, ze had hem nodig. Ze vroeg of ze hem interlokaal uit het ziekenhuis kon opbellen en de hoofdzuster gaf haar een leerling-verpleegster mee, die haar naar de portierskamer bracht en haar daar bescheiden alleen liet. Als ze nu haar notitieboekje maar bij zich had! Gelukkig dat zuster op het laatste nippertje haar tas nog uit haar kamertje had gehaald en in haar handen had geduwd. Ze rommelde er haastig in, vond Just's nummer van zijn pension en van de school, met het lijstje van zijn lesuren.

„Je kunt me daar ook opbellen!" had hij gezegd en iets weggelaten, dat Tinie in haar hoofd had aangevuld met „in geval van nood". Dat was het nu zeker en ze durfde de aansluiting tot stand te brengen. Eerst kwam de directeur aan het toestel, maar deze was op de hoogte, want zonder verder gevraag antwoordde hij:

„Eén ogenblik," en even later herkende ze Just's stem en alleen zijn geluid al deed haar zich minder eenzaam voelen. Hier was iemand die het met haar mee beleefde. Onsamenhangend deed ze het verhaal, met vreem-

de herhalingen, maar hij vroeg niet om nauwkeurige inlichtingen.

„Arme moeder en arm meisje," troostte hij dadelijk, wel wetend hoe rampzalig het haar te moede moest zijn en hij voegde er bij, „ik zal even met den directeur spreken en kom zo gauw mogelijk."

Toen ze de hoorn ophing, probeerde ze aan niets te denken dan aan het feit, dat Just kwam. Ze wist niet, dat hij terwille van haar alle gewone zuinigheid op zij zette en na een kort onderhoud met den directeur, die zeer inschikkelijk was, een auto bestelde om hem langs den kortsten weg naar Amsterdam te brengen. Haar leek het nog lang, voordat men haar waarschuwde: „Er is een heer voor u."

Op hetzelfde moment stapte Just, die den portier was gevolgd, de wachtkamer binnen en uit Tinie waren alle problemen weg, ze wist niets meer, dan dat zijn aanwezigheid haar met de eerste hoop op iets beters vervulde. Ze vloog naar hem toe en hij sloeg zijn armen om haar heen, als was hij de broer, dien ze zolang in hem had gezien. Ook voor hem stond dat andere, dat nog steeds zijn leven beheerste nu op den achtergrond. Samen brachten ze de twee zware uren van wachten door en het was Just, die hun huisdokter opving, toen deze uit de ziekenkamer kwam, bleek en moe, maar hoopvol. Met een hand op een schouder van ieder der jonge mensen, lichtte hij hen in:

„Ze is goed bij kennis, de pols is vaster en ik geloof dat we haar er doorhalen. Het hart doet het hem!"

„Mogen we haar heel, heel eventjes zien?"

Tinie fluisterde het en met een knikje van zijn hoofd ging hij hen zonder spreken vóór, terwijl Tinie's hand zonder, dat ze het wist, in die van Just kroop.

Just bleef dien dag, tot zuster Bakker zijn zorg voor

Tinie kon overnemen en de volgende dagen kwam hij weer, net als na de operatie, tegen etenstijd uit Utrecht over. Het was of ze in een stilzwijgende afspraak een stuk uit hun leven hadden geknipt en terug waren gegaan naar den ouden tijd, waarin Tinie het jongere zusje was, op wie de grote broers moesten passen.

Just had Wouter telegrafisch gewaarschuwd en toen deze dadelijk antwoordde: „Dan vlieg ik onmiddellijk terug," durfde hij het niet op zijn verantwoording nemen en hem raden den goedkoperen, langeren weg te volgen. Maar toen Wouter regelrecht van Schiphol naar het ziekenhuis reed, was moeder zoveel beter, dat hij even naast haar bed mocht zitten, maar ze besefte nog niet, dat hij binnen den afgesproken tijd terug was en men zei het haar ook niet. Toch ging het nu met de beterschap even snel den goeden kant op als de verandering ten kwade was ontstaan. Na vijf dagen had ze haar verlies ingehaald en zagen de jongelui zelf wel, dat het ernst werd, moeder werd zichzelf. Tinie ging weer met een gerust hart naar school, race-te niet op den heen- en terugweg langs het ziekenhuis, om het laatste nieuws van de vriendelijke hoofdverpleegster te horen, maar Just kwam toch nog dagelijks, terwijl Wouter gebruik maakte van de bereidwilligheid van een cliënt, die hem graag in zijn auto meenam en die dikwijls pas laat 's avonds naar Arnhem terugkeerde. Een avondbezoek schikte moeder altijd het best en in het ziekenhuis hield men er rekening mee. Ze leidden in die dagen een roezemoezig bestaan van eten in cafeteria's, of van zelf thuis kokkerellen in de keuken, waarna ze met z'n allen afwasten. Zuster Bakker, die nog steeds bij Tinie was, deed graag mee en was geen belemmering voor hun bohémien-opvattingen. Het was of met moeders toenemende beterschap zich de oude luchthartigheid van

Tinie meester maakte. Ze had een tijdlang geblikt in een toekomst met donkere wolken, maar dat dreigende onweer was afgedreven en nu liet ze zich gaan in een nieuw optimisme. Ze lachte, zong als vanouds en ze leek geen zorgen meer in de wereld te bezitten. En met Just was het hetzelfde. Ze behandelden alles samen, maar wisten het persoonlijk element te vermijden en toch kwam hij ieder vrij ogenblik over, ook als er geen bezoekuur was. Niemand leverde commentaar en zij beiden allerminst. Het was of ze bang waren, dieper te peilen, en leefden in een roes van komend geluk, waarbij woorden eerder iets zouden bederven. Toch ging er iets bijzonders van hen uit, het was of er iets tussen hen vibreerde, dat niet te omschrijven was, maar zich aan de anderen meedeelde, die het duidelijk voelden.

Zuster Bakker had het allang doorgrond en bij zichzelf geglimlacht om den roman, die zich naast haar afspeelde. Dus deze jonge man had het op zijn geweten, dat Tineke soms donkere buien had gekend, en peinzend kon ze hen soms aanzien, in een vaag vermoeden, dat als er sprake van schuld was, die zeker niet bij Just lag. De uitdrukking in zijn ogen, als ze op Tinie rustten, sprak boekdelen en zuster oordeelde, dat hier een taak voor haar was weggelegd, niet om te genezen, maar om twee harten tot elkaar te brengen. Ze zei niets, want ze wist hoe verkeerd de best bedoelde inmenging soms kon werken, maar stilletjes nam ze maatregelen, waardoor ze langer in Amsterdam kon blijven.

„Dat oude romantische hart van me!" hoonde ze, want ze wist, hoe haar tegenwoordigheid het mogelijk maakte dat de jongelui hun liefdesspel tot het eind konden uitspelen. „Nog beter dan met hun moeder als toeschouwster" begreep ze, want hoe had deze zich blind kunnen houden voor wat zo duidelijk te zien en te lezen was.

Zuster Bakker genoot van het geluk, dat ze zag groeien en het was voor haar een verfrissende afleiding tussen de vele ellende, die ze te aanschouwen kreeg.

„Hoe is het mogelijk, dat Wouter niets merkt," dacht ze soms, maar ook tot dien drong het plotseling door, dat er een stralend Tineke als het ware op vleugelen ging en een Just, die steeds weer tijd had om te komen en te blijven plakken. En toen het eenmaal zover bij hem was, ging het verder en kon hij niet ongevoelig blijven voor dat typische, dat de twee uitstraalden. Op broers-manier moest hij er het zijne van hebben en dacht er in 't geheel niet aan, het te respecteren, zoals zuster Bakker.

Op een avond, dat ze met z'n drieën een zonderling maal in een cafeteria hadden verschalkt en later thuis op zuster wachtten, die wat later zou thuiskomen, zette Tinie thee, want ook de auto van Wouters vriend, die en passant Just zou opnemen, was er nog niet.

Wouter rookte een sigaar en onderwijl nam hij de andere twee eens nauwkeurig op en meende een blik te onderscheppen, toen Tinie hun van thee had voorzien.

„Zeg eens," begon hij en pufte een wolk rook uit. „Als jullie nu meent, dat ik er invlieg, hebben jullie het glad mis. Ik ben geen volslagen idioot."

„Hè?"

Tinie richtte zich op uit den fauteuil, waarin ze zich had laten vallen om te bekomen van de perikelen van haar maal en Just, die als altijd op het pianokrukje zat, maakte een halven draai in Wouters richting en vanaf dat zitje zag hij zijn vriend verbaasd aan.

Maar nu werkelijk verontwaardigd vervolgde Wouter: „Stellen jullie je als je blieft niet zo geweldig onnozel aan, want het ligt er duimdik op. Een blind mens

kan nog wel zien, hoe het met jullie gesteld is, verliefd van Kopf bis Fusz!"

Tinie en Just zwegen in alle talen, maar Wouter ging rustiger door: „En ik verheug me er waarachtig in, voor geen van jullie tweeën zou ik iets beters weten of wensen en juist daarom," zijn toon werd een tikje verongelijkter, „vind ik het zo belachelijk, dat jullie zo stiekem doet. Ik snap er trouwens de mop niet van! Wie heeft nou meer recht op de primeur dan jullie broer en vriend?"

Nog bleef het stil en wisten de twee zo gauw geen antwoord, dat Wouter tevreden zou stellen. Hij bracht hen wel in een heel moeilijk parket met zijn boute beweringen. Nog eens nam hij hen op, vond dat „schuldig" op hun gezichten te lezen stond en informeerde ronduit bij zijn zuster:

„Durf jij het soms te ontkennen, Tinie, dat je tot over de oren verliefd bent op dien daar?"

Met een handgebaar wees hij op Just, die bewegingloos had geluisterd, maar nu zijn hoofd ophief en Tinie recht in de ogen keek. Ze wendde de hare af en richtte zich tot Wouter:

„Je hebt gelijk, dat ben ik ook," bekende ze met een poging tot luchthartigheid. Ze voelde hoe haar hart opstandig klopte, want ze had met dien enen gewisselden blik in Just's ogen iets gelezen dat ze dood had gewaand. Het had haar eigen moed opgezweept tot deze zware bekentenis, die haar onbegrijpelijk leek, toen ze haar had geuit. Maar Wouter lette niet op bijkomstigheden, hij vond zichzelf het middelpunt van dit gesprek en verontachtzaamde de reacties van zijn slachtoffers. Hij knikte dan ook tevreden, voldaan over Tinie's eerlijkheid en nu was Just aan de beurt.

„En jij, amice, je wilt toch zeker niet beweren dat moeders toestand de aanleiding is om iederen dag de reis naar hier te maken. Heb jij het niet even stevig te pakken als mijn geachte zuster?"

Weer hield Just Tinie's ogen vast, terwijl hij toegaf met een kalmte, die hij niet voelde.

„Ik houd van haar, Wout, en dat weet ze."

„Zie je nu wel!" triomfeerde Wouter met gepasten trots om zijn doorzicht. „Maar ik blijf er bij, dat er iets abnormaals in jullie gedrag is. Dat zit me daar als twee stijve Klazen elk in een hoek van de kamer. Ik vraag geen demonstratie van jullie liefde, maar je hoeft je toch niet voor mij te generen? Ik knijp wel een oogje dicht, als het mij te machtig wordt."

Deze vaderlijke toegevendheid bezorgde beide partijen een moeilijk ogenblik, tot Tinie weer even naar Just keek en spontaan de oplossing vond. Waar het vandaan kwam, hoe, wanneer, waarom kon ze niet uitleggen, maar ineens had ze zekerheid dat Just naar zijn hart had gesproken en dat zijn oude liefde onverflauwd voortleefde. Hij hield van haar, zoals ze wist van hem te houden. Ze stond op en wat schor zei ze tegen Wouter:

„Dank je beleefd voor je permissie, broeder," en liep naar de piano, waar ze twee armen om Just's hals sloeg, zodat haar wang op zijn hoofd rustte en haar rug naar Wouter gekeerd was. Dadelijk omknelden haar zijn armen en trokken haar dichter naar zich toe.

„Goed zo," prees Wouter onderwijl goedkeurend, „het wordt al beter, al mankeert er nog wat aan."

Maar Tinie vond deze openlijke demonstratie meer dan genoeg, want Just maakte gebruik van het feit, dat Wouter achter hen was en wurmde net zo lang tot hij zijn hoofd vrij had om zijn lippen tegen den onderkant van haar kin te drukken, het enige bereikbare plaatsje.

„Just," smeekte ze, want de ontroering werd haar te machtig en onwillekeurig fluisterde ze daarna haar ouden babynaam voor hem: „Ju-ju!"

Weer voelde ze zijn lippen en even dacht ze, dat hij haar helemaal in zijn armen wou trekken, ondanks Wouters tegenwoordigheid en dat kon toch niet. Vlug bedacht ze:

„Toe, zing wat!"

Hij hoorde aan haar stem, dat ze niet méér kon verdragen. Zelf was hij ook allesbehalve kalm en nu bleek wel hoezeer muziek een deel van zijn wezen was, want zelfs in deze bijzondere omstandigheden kon hij zingen, liefde en muziek vloeiden als het ware inéén en zacht zette hij in:

„Ich liebe dich," van Grieg.

Stil stond Tinie achter hem, beide handen tegen zich aangedrukt en luisterde, terwijl ook Wouter er stil van werd. Hij zong maar met halve stem, maar nooit nog had hij hen zo ontroerd. Er was iets heel aparts in en toen er klonk: „In Zeit und Ewigkeit!" overmeesterde het Tinie en koos ze den enigen weg, die haar overbleef: ze vluchtte de gang in en met haar hoofd tegen Just's overjas hoorde ze het verder aan. „Ich liebe dich, in Zeit und Ewigkeit!"

Toen werd het plotseling heel stil, het laatste accoord brak vreemd onvolledig af, ze hoorde hoe Just het pianokrukje ruw achteruitschoof en meteen stond hij al naast haar op het portaal.

„Tinie!"

Twee stevige handen keerden haar om en hielden haar bij de schouders tegen het kleed van den kapstok gedrukt. Even staarden ze elkaar sprakeloos aan, toen vroeg hij zacht:

„Is het weer mijn stem, Tinie?"

Het klonk niet boos, alleen nadrukkelijk, hij moest het weten en heel vlug kwam Tinie's antwoord:

„O ja, je stem, jij zelf, alles, alles!"

't Was een verwarrend mengelmoes, maar het voldeed hem. Hij glimlachte, maar ging verder met zijn verhoor:

„Ik heb je nog steeds niet veel aan te bieden, Tinie, een bescheiden bestaan zonder veel mogelijkheden. Weet je dat, meisje?"

„Niet veel?"

Haar stem trilde, ze kon geen verdere woorden vinden en legde haar handen tegen zijn vest, waaronder ze zijn hart hoorde kloppen, dat haar verried hoe zijn kalmte gefingeerd was en nu fluisterde ze:

„En is dat dan niet helemaal voor mij?"

Nog durfde Just niet aannemen wat ze bood, en nog eens drong hij aan:

„En jouw hartje, Tinie?"

Zelf wist ze hoe ze het verloren had aan hem, hoe geen stukje er van meer haar eigendom was, maar ze kon het niet uitleggen en vond toch een welsprekend antwoord. Ze nam zijn handen van haar schouders en vouwde ze om zich heen.

„Just," fluisterde ze en wilde haar hoofd tegen zijn schouder verbergen, maar hij verhinderde het met een besliste beweging. In één hand tilde hij haar gezichtje op en na wat hij daar las, waren er geen verdere bedenkingen meer voor hem. Den vorigen keer was misschien de poëtische maan een factor méé geweest en had die méé schuld, nu hier op het prozaïsche portaaltje, waar een doodgewone lamp brandde en niets stond dan een kapstok en een paraplubak, vonden ze het een paradijs. Ze vergaten alles, behalve hun geluk en Wouter die er niets van begreep en eens even om

den hoek van de deur kwam kijken, wendde zich haastig af.

„Nou, nou," pruttelde hij, „het was mijn bedoeling niet, dat ze mijn raad zo grondig zouden opvolgen."

Maar herinneringen aan zijn eigen verlovingstijd hielden hem er af, hen te storen. Hij had het zichzelf op den hals gehaald en voor zijn doen toonde hij veel consideratie.

Wat later kwamen ze gearmd binnen en Just sloeg hardhandig zijn aanstaanden zwager op de schouders.

„Cupido," plaagde hij, „accepteer je me als aanstaanden man voor je zuster?"

„Kerel," Wouter moest toch iets wegschrapen in zijn keel, „geef me de vijf!" en voor deze bijzondere gelegenheid kuste hij Tinie, waarvoor hij dezen keer Just's toestemming kreeg wegens het buitengewoon handig hanteren van Cupido's boog en pijlen.

„Wat zanik je toch over Cupido?" mompelde Wouter. „Als ik ook maar een snipper begrijp van je toespelingen, die blijkbaar geweldig geestig zijn!"

Hij kreeg geen antwoord, want ook Tinie lachte plagend, terwijl Just rustig zijn vriend negeerde en zich alleen met Tinie bezighield, want de claxon van een auto gaf buiten signalen voor het huis. De vriend, die hen zou meenemen was blijkbaar gearriveerd en het eerste afscheid vonden de verloofden erg zwaar. Tinie ging helemaal mee naar beneden en zelfs tot op de stoep, terwijl ze beloofde:

„Ik haal je morgen van W.P."

Wouter stapte al in, maar merkte, dat hij niet door Just werd gevolgd en ten slotte moest hij hem met geweld van de stoep trekken.

„Aan jullie verspil ik geen goeden raad meer," bromde hij, „jullie zijn me al te goedleers," en in de auto

kreeg hun chauffeur het relaas te horen van zijn zusje en zijn vriend, die allang stiekem verloofd waren en zich eerst als stijve prenten gedroegen, om ineens om te slaan in het andere uiterste en nu alsmaar minnekoosden!

„Brrr!" deed Wouter alsof hij er van huiverde, maar de andere vond met een olijk knipoogje tegen Just:

„Ik kan het zo gek nog niet vinden," en Wouter stapte van het hoge paard af, om toe te geven:

„O zo!"

„Laten we lopen," stelde Tinie den volgenden dag aan Just voor, toen ze hem op het perron van W.P. had opgewacht en zonder op de omstanders te letten in zijn armen was gevlogen. Arm in arm, als een stevig verloofd paar, gingen ze op weg, maar al vóór het Westeinde klaagde Just:

„Uil, die ik ben, we hadden natuurlijk een taxi moeten nemen!"

„Veel te verkwistend," vond Tinie zuinig, „mensen als jij, die zulke spoedige trouwplannen hebben, moeten hun rijkeluis-manieren afleggen."

Ze begreep niet zo gauw, waarom hij de beschutting van een taxi ondanks de kosten verkoos boven den drukken openbaren weg, tot hij haar in het Vondelpark langs het achterste laantje leidde en haar deed stilstaan met een smekend „Tinie?"

„O," bloosde ze toen en met even een blik in het rond, of er ook mensen in de buurt waren, hief ze een gewillig gezichtje naar hem op.

„Goed en goedkoop," constateerde ze daarna tevreden en werd nog eens beloond voor haar spaarzaamheid met „het enige waaraan we nooit gebrek zullen hebben," zoals Just opgewekt voorspelde.

„Zalig om verloofd te zijn," moest Tinie hem nog even vertellen, met een kneepje in zijn arm, eer ze op de stoep van het ziekenhuis hun geluksgevoel trachtten te temperen en als gewone mensen naar binnen gingen. Ze wilden het moeder dolgraag vertellen, maar begrepen dat ze haar niet met dit blijde nieuws mochten overvallen, ook een schok van vreugde kon teveel voor haar zijn en als was er niets bijzonders gebeurd, kwamen ze achter elkaar bij haar binnen en gingen elk aan een kant van het bed zitten.

Tevreden lag moeder naar hen te kijken, tot ze vertelde hoe de dokter haar minstens voor een jaar het trappenlopen had verboden. Hun hoge etage vond hij glad verkeerd en het liefst wilde hij dat ze Amsterdam ging verlaten.

„En hoe kan ik dat nu?' vroeg ze angstig aan Just, terwijl de tranen van zwakheid haar in de ogen schoten.

Just liet zich op de knieën naast het bed neer en met een hand op haar gevouwen twee, zei hij kalm:

„Dat kan juist heel goed, Moeder!"

Hij had haar tot nu toe nooit „moeder" genoemd en dat nadrukkelijke gebruik van dien naam openbaarde haar alles.

Ze keek eens naar Tinie, die net deed als Just en aan háár kant neerknielde. „Tinie?" vroeg ze met aandrang en deze knikte, maar nog eens wilde moeder zekerheid.

„Heus?" vroeg ze. Just draaide zijn hand om en vlug legde Tinie er haar pootje in.

Het gebaar was onmiskenbaar één van overgave, en moeder begreep het ook zo. „Kinderen, mijn eigen beide lieve kinderen," fluisterde ze aangedaan en toen bleef het stil, tot Just het plannetje ontvouwde, dat ze al haastig in elkaar hadden gezet.

„We gaan een huisje huren, buiten Utrecht, dicht bij de halte van een autobus. Als het geen fietsweer is, kan ik daarmee naar school. Ook moet het in het gemakkelijk bereik zijn van mijn bij-les-kinderen. Daar zwaait Tineke dan haar schepter en onze patiënte knapt er langzamerhand op, totdat ze ook weer een paar kleine karweitjes kan doen. Wat zegt u daarvan?"

Moeders tranen vergaten te vallen, het vooruitzicht was haast te mooi. Maar plotseling bedacht ze iets en stribbelde tegen:

„Nee, Just, dat is niet goed. Een jong paar moet alleen beginnen en zeker zonder schoonmoeder."

Just knikte bevestigend.

„In het algemeen hebt u groot gelijk, maar uitzonderingen bevestigen den regel. En die hebben we hier. Overal elders kon je den strijd krijgen: wiens familie komt er? Natuurlijk zijn Tineke en ik elkaar ook al in de haren gevlogen. Zij wou háár moeder, maar ik míjn moeder, toen we opeens tot de geruststellende ontdekking kwamen, dat we n.b. één en dezelfde dame bedoelden."

Moeder zag hem eens aan en met een zucht gaf ze zich gewonnen. Het was dan ook wel een heel bijzondere verhouding, die van haar met haar aanstaanden schoonzoon!

Toen kwamen de bedenkingen van anderen aard.

„Maar wanneer..."

Ze kon niet uitspreken, want Tinie viel haar in de rede:

„O, heel gauw!"

En Just lachte hardop en tevreden. Als Tinie capituleerde, deed ze het grondig, want toen moeder opperde:

„Kindje, je zit toch aan je school vast," vertelde ze luchtig:

„Ik heb het Hoofd gevraagd, wat de kortste termijn was, waarop ik ontslag kan vragen."

„Tinie!"

Moeder en Just riepen het tegelijk uit, maar op heel verschillenden toon. Moeder eigenlijk wat verschrikt over zoveel voortvarendheid. Just van blijde verbazing, dat ze zijn wensen zo tegemoet kwam. Hij had er den vorigen avond maar even over kunnen reppen en nu knikte hij dan ook goedkeurend:

„Best gedaan, meisje, moeder moet hier toch eerst nog een poosje blijven en dan de nakuur bij die vriendinnen van zuster Bakker. In dien tijd maken wij ons nestje klaar, zodat ze in een keurig ingericht geheel verschijnt! En moeder," wendde hij zich tot deze, „in die gezonde omgeving sterkt u vanzelf weer aan, want dat is de grootste factor."

„Nee, Just," viel Tinie hier beslist in, „je gebruikt dien term verkeerd. Liefde is de grootste factor en die brengt genezing, ook aan moeders!"

„O zo," stemde hij toe en trok haar omhoog in zijn armen, „geef me dan maar een dosis daarvan, en moeder," weer richtte hij zich tot haar, „dus het mag? U geeft uw toestemming?"

Moeder knikte glimlachend, maar ouwerwets ondeugend voegde ze er bij:

„Voor wie vraag je eigenlijk toestemming, voor mijn dochter of voor mijn zoon?"

„Voor allebei," antwoordde Just nog, toen sloot moeder gewillig de ogen en waren Tinie en Just even hun geluksland binnen gegaan, waar geen plaats was voor anderen, maar het deerde moeder niet. Ze wist dat het zo goed was.

GK